

Rekenhof

181^e Boek – deel II: Boek 2024 over de Sociale Zekerheid

Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers
Brussel, oktober 2024

Rekenhof

181^e Boek – deel II:
Boek 2024 over
de Sociale Zekerheid

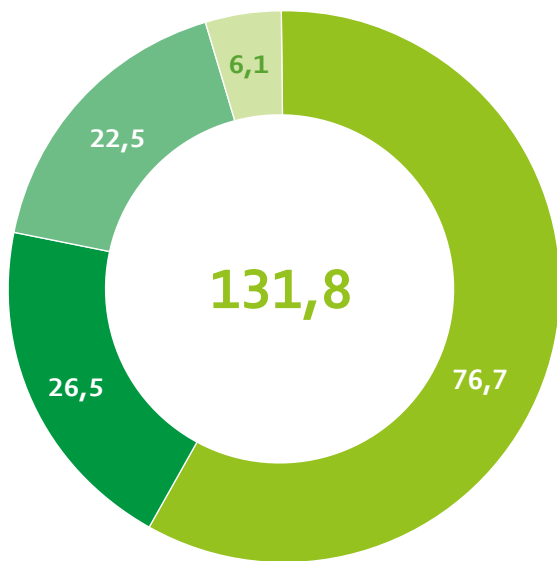

Goedgekeurd in de algemene vergadering van het Rekenhof van 2 oktober 2024

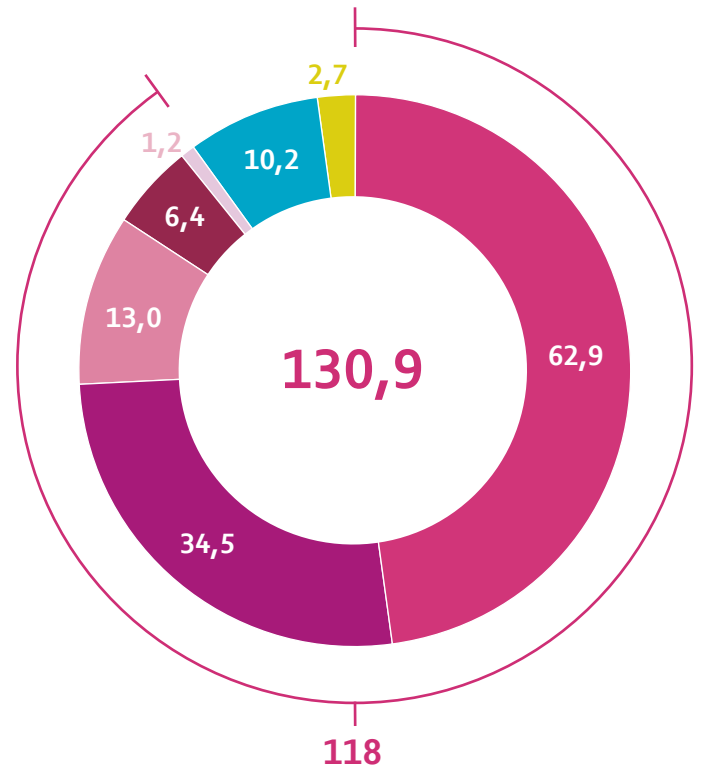
Geconsolideerde ontvangsten en uitgaven van de Sociale Zekerheid

in miljard euro

Ontvangsten 2023

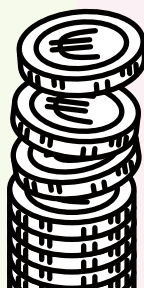
Uitgaven 2023

- Bijdragen
- Dotaties en toelagen van de overheden
- Alternatieve financiering door de Staat
- Andere ontvangsten

Prestaties

- Pensioenen
- Geneeskundige verzorging
- Uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid
- Werkloosheidsuitkeringen
- Andere prestaties
- Andere uitgaven
- Beheerskosten

181^e Boek – deel II: Boek 2024 over de Sociale Zekerheid

DEEL I BUDGETAIRE EN FINANCIËLE TOESTAND 2023

Evolutie van de uitgaven en ontvangsten 2021-2023

Het Rekenhof geeft in het **eerste hoofdstuk** van deel I een overzicht van de begrotingsuitgaven en ontvangsten 2023 van de sociale zekerheid, op basis van de cijfers die de FOD Sociale Zekerheid in juni 2024 heeft bezorgd, en vergelijkt ze met 2022 en 2021.

De stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden en de overschrijdingen van de index verklaren in 2023 een groot deel van de stijging van de uitgaven voor prestaties. Het wegvallen van specifieke vergoedingen in samenhang met de COVID-19-crisis remde de stijging echter enigszins af. Zo daalden de uitgaven voor de werkloosheidsuitkeringen van de RSZ-Globaal Beheer met 4,19 %, voornamelijk omdat economische werkloosheid in samenhang met die crisis niet langer vergoed wordt. De stijging van de uitgaven voor geneeskundige verzorging (+11,34 %) is voor een groot deel te verklaren door de herneming van de niet-dringende zorg na de COVID-19-crisis en de evolutie van de index.

De stijging van de uitgaven voor arbeidsongeschiktheid (+9,07 %) is vooral het gevolg van de indexering van de uitkeringen en de toename van het aantal vergoede uitkeringsdagen. De pensioenuitgaven stegen met 9,51 % door de indexeringen en de toename van het aantal gerechtigden.

De geconsolideerde ontvangsten bedroegen 131.870,6 miljoen euro (+9,17 % tegenover 2022) en de geconsolideerde uitgaven 130.930,2 miljoen euro (+7,71 %). Het grootste deel daarvan (90,12 %) werd besteed aan prestaties aan de sociaalverzekerden (o.a. pensioenen, geneeskundige verzorging, arbeidsongeschiktheid, werkloosheid), die stegen met 8,47 %.

Evaluatie van het begrotingsbeleid 2023

Het Rekenhof heeft de maatregelen geanalyseerd die de regering in 2023 heeft genomen in de sociale zekerheid. Het gaat om maatregelen die leiden tot besparingen of minderontvangsten of tot nieuwe inkomsten en uitgaven.

De meeste maatregelen zijn in 2023 in werking getreden. Voor sommige ligt het rendement (besparing of bijkomende opbrengst) lager dan de ramingen. Dat is bv. het geval voor de besparing in het stelsel van het tijdskrediet. Voor andere maatregelen, bv. de maatregelen om arbeidsongeschikte werknemers en zelfstandigen opnieuw aan het werk te laten gaan (*terug-naar-werkplan*), geven de openbare instellingen van sociale zekerheid aan dat zij niet over voldoende informatie beschikken om het rendement te ramen.

DEEL II FINANCIËEL BEHEER EN REKENINGEN VAN DE OISZ

Overlegging van de rekeningen

Om zijn controleopdracht en zijn informatieopdracht ten aanzien van het parlement naar behoren te kunnen uitoefenen, moet het Rekenhof tijdig kunnen beschikken over de rekeningen van de openbare instellingen van sociale zekerheid (OISZ). Zoals in zijn vorige Boeken over de Sociale Zekerheid stelt het nog steeds vast dat de wettelijke en reglementaire termijnen voor het toezenden van deze rekeningen niet systematisch worden nageleefd.

HVW: controle van de jaarrekening 2022

De uitgaven voor opdrachten van de Hulpkas voor Werkloosheidsuitkeringen (HVW) bedragen 813,5 miljoen euro in 2022, tegenover 1.308,7 miljoen euro in 2021 (-37,84 %).

Het Rekenhof heeft de jaarrekening 2022 gecontroleerd. De voornaamste vaststellingen en aanbevelingen hebben betrekking op de vaste activa, de sociale vorderingen, de boekhoudkundige voorzieningen, de toepassing van het beginsel van de vastgestelde rechten (onder meer voor de sociale prestaties en de financiering ervan) en de looncyclus, waarvoor het Rekenhof fouten identificeerde in de algemene boekhouding en in de begrotingsboekhouding. De HVW heeft tekortkomingen opgelost die in het verleden door het Rekenhof waren vastgesteld. Ze verbindt zich ertoe inspanningen te blijven leveren om de kwaliteit van haar rekeningen te verbeteren.

RVA: controle van de jaarrekening 2022

Het Rekenhof heeft de jaarrekening 2022 van de RVA gecontroleerd. De voornaamste vaststellingen en aanbevelingen hebben betrekking op de toepassing van het beginsel van de vastgestelde rechten, de inachtneming van de referentieperiode voor het boeken van opdrachtuitgaven en de opname in de balans van bepaalde dubieuze debiteuren en waardeverminderingen. Het Rekenhof stelt ook vast dat de RVA bepaalde tekortkomingen heeft weggewerkt die bij vorige controles werden vastgesteld, en dat de dienst zich ertoe verbindt in 2024 inspanningen te blijven leveren om de kwaliteit van de rekeningen te verbeteren.

FSO: controle van de jaarrekening 2022

De uitgaven van het Fonds tot vergoeding van de in geval van Sluiting van Ondernemingen ontslagen werknemers (FSO) zijn tussen 2021 en 2022 met 162,6 miljoen euro (-33,34 %) gedaald (325,0 miljoen euro).

Het Rekenhof heeft de jaarrekening 2022 van het FSO gecontroleerd. De belangrijkste vaststellingen en aanbevelingen betreffen de toepassing van het beginsel van de vastgestelde rechten (sociale prestaties en opbrengsten van de sociale zekerheid), het beheer van de vorderingen en de interne beheersing, onder meer wat de functiescheiding en de thesauriecyclus betreft. Het Rekenhof heeft hiaten en fouten vastgesteld in de algemene boekhouding en in de begrotingsboekhouding. Daarnaast heeft het FSO een aantal tekortkomingen opgelost die het Rekenhof in het verleden had vastgesteld. Het verbindt zich ertoe inspanningen te blijven leveren om de kwaliteit van zijn rekeningen te verbeteren.

HZIV: controle van de jaarrekening 2022

De uitgaven van de Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (HZIV) bedragen 572,9 miljoen euro in 2022, tegenover 515,6 miljoen euro in 2021 (+11,11 %).

Het Rekenhof heeft de jaarrekening 2022 van de HZIV gecontroleerd. De belangrijkste bevindingen en aanbevelingen houden verband met de toepassing van het principe van de vastgestelde rechten, de materiële vaste activa, de voorzieningen voor risico's en kosten, de schulden in verband met de opdrachten en de inachtneming van de boekhoudkundige en budgettaire jaarafgrenzing. De HZIV heeft zich er in haar antwoord toe verbonden in 2024 voort inspansingen te leveren om de kwaliteit van haar rekeningen te verbeteren.

RSZ: controle van de jaarrekening 2022

Het Rekenhof heeft de jaarrekening 2022 van de RSZ onderzocht. De voornaamste vaststellingen en aanbevelingen hebben betrekking op de boeking van verrichtingen voor rekening van derden, de toepassing van het beginsel van de vastgestelde rechten en de dubieuze debiteuren. Het Rekenhof stelt ook vast dat de RSZ bepaalde tekortkomingen heeft weggewerkt die bij vorige controles werden vastgesteld en dat de dienst zich ertoe verbindt in 2024 inspansingen te blijven leveren om de kwaliteit van de rekeningen te verbeteren.

Fedris: controle van de jaarrekening 2022

Het Rekenhof heeft de jaarrekening 2022 van Fedris gecontroleerd. De voornaamste vaststellingen gaan over de toepassing van het beginsel van de vastgestelde rechten, het vorderingenbeheer, de voorzieningen voor risico's en kosten, het gebruik van de beleggingsportefeuille, de verrichtingen voor rekening van derden, de formalisering van de interne beheersing en de beheersing van de risico's die samenhangen met verschillende cycli en het beheer van de IT-projecten.

Fedris stemt in het algemeen in met de aanbevelingen van het Rekenhof en verbindt zich ertoe zijn inspansingen in 2024 voort te zetten om de kwaliteit van zijn rekeningen te verbeteren.

RSVZ: controle van de jaarrekeningen 2020-2021

Het Rekenhof heeft de jaarrekeningen 2020 en 2021 van het RSVZ gecontroleerd. De belangrijkste vaststellingen hebben betrekking op de boekhoudkundige verwerking van de door de socialeverzekeringsfondsen gevorderde, nog niet geïnde bijdragen, de boeking van waardeverminderingen en het ontbreken van een volledige fysieke inventaris. Het RSVZ sluit zich aan bij de vaststellingen en zal de aanbevelingen uitvoeren.

FPD: controle van de jaarrekening 2022

Het Rekenhof heeft de jaarrekening 2022 van de Federale Pensioendienst gecontroleerd. Die betaalt de pensioenen van werknemers, zelfstandigen en overheidspersoneel en beheert daartoe een jaarlijks budget van ongeveer 61 miljard euro.

De voornaamste vaststellingen en aanbevelingen gaan over de opvolging van de dubieuze debiteuren, de toerekening van informatica-uitgaven en het gebruik van wachtrekeningen. De FPD werkt aan oplossingen om tegemoet te komen aan de aanbevelingen.

RIZIV: controle van de jaarrekeningen 2019 en 2020

Het Rekenhof heeft de jaarrekeningen 2019 en 2020 van het RIZIV gecontroleerd. De belangrijkste vaststellingen hebben betrekking op de toepassing van het beginsel van het vastgestelde recht, de vastgoedoperaties in het kader van de redesign (optimalisering van de werking van de overheid), de verwerking van de ontvangsten en uitgaven in het kader van de internationale verdragen en de uitgaven voor de uitvoering van de sociale akkoorden in de gezondheidszorg.

Het RIZIV sluit zich aan bij de vaststellingen van het Rekenhof en verbindt zich ertoe de kwaliteit van zijn rekeningen te verbeteren.

DEEL I

Budgettaire en financiële toestand 2023	15
--	-----------

Inleiding	17
------------------	-----------

Hoofdstuk 1

Evolutie van de uitgaven en ontvangsten 2021-2023	19
--	-----------

1 Kerncijfers 2021-2023	19
-------------------------	----

2 Uitgaven 2021-2023	20
----------------------	----

3 Ontvangsten 2021-2023	34
-------------------------	----

Hoofdstuk 2

Evaluatie van het begrotingsbeleid	43
---	-----------

1 Overzicht	43
-------------	----

2 Pensioenen	43
--------------	----

3 Geneeskundige verzorging	44
----------------------------	----

4 Uitgaven voor arbeidsongeschiktheid	44
---------------------------------------	----

5 Werkgelegenheid en werkloosheid	46
-----------------------------------	----

6 RSZ - Globaal Beheer	48
------------------------	----

7 RSVZ - Globaal Beheer	50
-------------------------	----

DEEL II

Overlegging van de rekeningen	55
--------------------------------------	-----------

1 Inleiding	55
-------------	----

2 Resultaten van het onderzoek	55
--------------------------------	----

3 Conclusies en aanbevelingen	57
-------------------------------	----

Controle van de rekeningen van bepaalde OISZ	58
---	-----------

Budgettaire aanrekening van de toevoegingen aan en terugnemingen van waardeverminderingen op dubieuze debiteuren	59
---	-----------

HVW: controle van de jaarrekening 2022	61
---	-----------

1 Inleiding	61
-------------	----

2 Toepassing van de vastgestelde rechten	61
--	----

3 Financiering van de opdrachten	62
----------------------------------	----

4 Andere vaststellingen	62
-------------------------	----

5 Conclusie	63
-------------	----

RVA: controle van de jaarrekening 2022	64
---	-----------

1 Inleiding	64
-------------	----

2 Toepassing van het principe van de vastgestelde rechten	64
---	----

3 Andere vaststellingen	67
-------------------------	----

4 Conclusie	68
-------------	----

FSO: controle van de jaarrekening 2022	69
1 Inleiding	69
2 Principe van de vastgestelde rechten	69
3 Andere vaststellingen	70
4 Conclusie	71
HZIV: controle van de jaarrekening 2022	72
1 Inleiding	72
2 Sociale prestaties (toepassing van de vastgestelde rechten)	72
3 Andere vaststellingen	73
4 Conclusie	74
RSZ: controle van de jaarrekening 2022	75
1 Inleiding	75
2 Toepassing van het beginsel van de vastgestelde rechten (behoeften die gefinancierd moeten worden door het globaal financieel beheer)	75
3 Verrichtingen voor rekening van derden	76
4 Andere vaststellingen	77
5 Conclusie	78
Fedris: controle van de jaarrekening 2022	79
1 Inleiding	79
2 Beleggingsportefeuille	79
3 Andere vaststellingen	80
4 Conclusie	81
RSVZ: controle van de jaarrekeningen 2020-2021	82
1 Inleiding	82
2 Saldo van de onbetaalde sociale bijdragen en vennootschapsbijdragen	83
3 Andere vaststellingen	83
4 Conclusie	83
FPD: Controle van de jaarrekening 2022	84
1 Inleiding	84
2 Algemene boekhouding en begrotingsboekhouding	85
3 Andere vaststellingen	86
4 Conclusie	86
RIZIV: controle van de jaarrekeningen 2019 en 2020	87
1 Inleiding	87
2 Toepassing van het beginsel van de vastgestelde rechten	87
3 Vastgoed	89
4 Internationale verdragen	90
5 Andere vaststellingen	91
6 Conclusie	92

Openbare instellingen van sociale zekerheid (OISZ)

eHealth	eHealth-platform
Fedris	Federaal Agentschap voor Beroepsrisico's
FPD	Federale Pensioendienst
FSO	Fonds tot vergoeding van de in geval van Sluiting van Ondernemingen ontslagen werknemers
HVW	Hulpkas voor Werkloosheidsuitkeringen
HZIV	Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
RJV	Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RSVZ	Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering

Budgettaire en financiële toestand 2023

DEEL

Inleiding

Dit deel van het Boek 2024 over de Sociale Zekerheid handelt over de budgettaire en financiële toestand van de sociale zekerheid. Het gaat daarbij om de verrichtingen die worden beheerd door de openbare instellingen van sociale zekerheid (OISZ). De uitgaven voor de gezinsbijslag (die sinds 1 januari 2020 volledig zijn overgedragen aan de gemeenschappen) en de sociale bijstand vallen erbuiten.

De sociale zekerheid omvat verschillende stelsels.

Het stelsel van de werknemers is van toepassing op personen die op basis van een arbeidsovereenkomst in dienst zijn bij een werkgever uit de overheidssector of uit de privésector en, wat de verzekering voor geneeskundige verzorging betreft, ook op de ambtenaren. Het omvat de volgende takken:

- de verzekering voor geneeskundige verzorging;
- de uitkeringen in geval van arbeidsongeschiktheid en moederschapsrust;
- de werkloosheidsuitkeringen, de uitkeringen voor werkloosheid met bedrijfstoeslag en de uitkeringen voor tijdskrediet;
- de rust- en overlevingspensioenen;
- de uitkeringen bij arbeidsongevallen;
- de uitkeringen bij beroepsziekten;
- de uitkeringen voor jaarlijkse vakantie van de arbeiders².

Het stelsel van de zelfstandigen omvat de volgende takken:

- de verzekering voor geneeskundige verzorging;
- de uitkeringen in geval van arbeidsongeschiktheid en moederschapsrust;
- de rust- en overlevingspensioenen;
- het overbruggingsrecht;
- de uitkering voor mantelzorg;
- de uitkering voor het geboorte-, vaderschaps- en rouwverlof.

Zowel voor het stelsel van de werknemers als voor dat van de zelfstandigen werd een globaal financieel beheer ingevoerd, waarbij de RSZ en het RSVZ de ontvangsten centraliseren en verdelen over de OISZ die de verschillende takken beheren³. Omdat in de verzekering voor geneeskundige verzorging sinds 2008 geen onderscheid meer wordt gemaakt tussen de uitgaven van het stelsel van de werknemers en die van het stelsel van de zelfstandigen, nemen de begrotingsverslagen en de uitvoeringsrapporteringen (die het Rekenhof als uitgangspunt neemt voor dit Boek) het RIZIV-Geneeskundige Verzorging afzonderlijk op, naast de twee Globale Beheren.

¹ Het leefloon, de inkomensgarantie voor ouderen en de tegemoetkomingen aan gehandicapten.

² Het stelsel van de jaarlijkse vakantie van de werknemers is eigenlijk geen socialezekerheidsstelsel. Het behoort niet tot het Globaal Beheer en het wordt beheerd door de RJV.

³ In het kader van het globaal financieel beheer worden de RSZ en het RSVZ aangeduid als 'RSZ-Globaal Beheer' en 'RSVZ-Globaal Beheer'.

De sociale zekerheid omvat ook nog andere stelsels:

- het stelsel van de overzeese sociale zekerheid;
- het stelsel van de zeevarenden;
- het stelsel van het statutaire personeel van de provinciale en plaatselijke besturen;
- de verrichtingen van de overheidspensioenen;
- de andere stelsels, zoals het FSO⁴, de uitgaven voor de sociale Maribel⁵ en de uitgaven voor loopbaanonderbreking beheerd door de RVA⁶.

Dit deel van het Boek besteedt aandacht aan de ontvangsten en uitgaven van de sociale zekerheid in 2023 en aan de evaluatie van het begrotingsbeleid in 2023. **Hoofdstuk 1** geeft toelichting bij de evolutie van de ontvangsten en uitgaven in de periode 2021-2023. De toelichting behandelt de evolutie bij de Globale Beheren, het RIZIV-Geneeskundige Verzorging, de stelsels buiten Globaal Beheer en de overheidspensioenen. **Hoofdstuk 2** gaat in op de maatregelen in het kader van de begroting 2023.

Het Rekenhof heeft gebruikgemaakt van de gegevens van het ontwerp van aangepaste begroting 2023⁷ en van de uitvoeringsgegevens voor 2021, 2022 en 2023. De FOD Sociale Zekerheid heeft de voorlopige gegevens voor 2023 bezorgd in juni en juli 2024.

⁴ Dat stelsel is vanaf 2019 als een afzonderlijke tak opgenomen in de stelsels buiten Globaal Beheer.

⁵ Het doel van de sociale Maribel is de bevordering van de tewerkstelling in (voornamelijk) de non-profitsector via de creatie van bijkomende arbeidsplaatsen.

⁶ De uitgaven voor loopbaanonderbreking door federale ambtenaren zijn sinds 1 januari 2017 opgenomen in de uitgaven buiten Globaal Beheer.

⁷ Zie: *Parl. St. Kamer*, 28 april 2023, [DOC 55 3271/001](#), *Aanpassing van de begrotingen van ontvangsten en uitgaven voor het begrotingsjaar 2023, Algemene toelichting*, www.dekamer.be.

Hoofdstuk 1

Evolutie van de uitgaven en ontvangsten 2021-2023

Dit hoofdstuk geeft toelichting bij de evolutie 2021-2023 van de budgettaire uitgaven en ontvangsten van de RSZ-Globaal Beheer, het RSVZ-Globaal Beheer, het RIZIV-Geneeskundige Verzorging, de stelsels buiten Globaal Beheer en de overheidspensioenen. De realisaties van 2021 en 2022 zijn gebaseerd op de geactualiseerde cijfers van de FOD Sociale Zekerheid van juni 2024. De cijfers voor 2023 zijn de voorlopige uitvoeringsgegevens die de FOD Sociale Zekerheid in juni 2024 heeft bezorgd. Ze zijn gebaseerd op de gegevens van de de begrotingscontrole 2024, behalve voor het RIZIV-Geneeskundige Verzorging en de uitgaven voor arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (werknemers en zelfstandigen)⁸. Ze zijn niet gebaseerd op officiële rekeningen. Het Rekenhof zal later de definitieve, individuele rekeningen van de OISZ controleren.

Alle cijfers zijn opgemaakt volgens de methode van de vastgestelde rechten.

De cijfers in de tabellen en grafieken zijn geconsolideerde cijfers, d.w.z. dat de overdrachten tussen de verschillende stelsels (bv. de storting van het aandeel van de Globale Beheren in de financiering van de uitgaven van het RIZIV-Geneeskundige Verzorging) geneutraliseerd zijn.

1 Kerncijfers 2021-2023

In 2023 bedragen de ontvangsten van de Globale Beheren, het RIZIV-Geneeskundige Verzorging, de stelsels buiten Globaal Beheer en de overheidspensioenen 131.870,6 miljoen euro en de uitgaven 130.930,2 miljoen euro. Het voorlopige begrotingssaldo voor 2023 bedraagt 940,4 miljoen euro tegenover -766,1 miljoen euro in 2022 en 1.189,2 miljoen euro in 2021.

Tabel 1 – Evolutie van de voorlopige begrotingssaldi (in miljoen euro)

	2021	2022	2023
Globaal Beheer van de werknemers	553,9	-849,7	169,7
Globaal Beheer van de zelfstandigen	886,2	-884,3	426,6
RIZIV-Geneeskundige Verzorging	-215,0	1.271,2	134,5
Overheidspensioenen	-104,6	-334,0	297,7
Stelsels buiten Globaal Beheer	68,7	30,7	-88,1
Saldo sociale zekerheid	1.189,2	-766,1	940,4

Bron: FOD Sociale Zekerheid, juni 2024

⁸ Voor die verrichtingen heeft het Rekenhof de cijfers van juli 2024 gebruikt.

2 Uitgaven 2021-2023

2.1 Overzicht

In 2023 bedroegen de uitgaven van de Globale Beheren, het RIZIV-Geneskundige Verzorging, de stelsels buiten Globaal Beheer en de overheidspensioenen 130.930,2 miljoen euro.

Tabel 2 – Evolutie van de uitgaven van de sociale zekerheid (in miljoen euro)

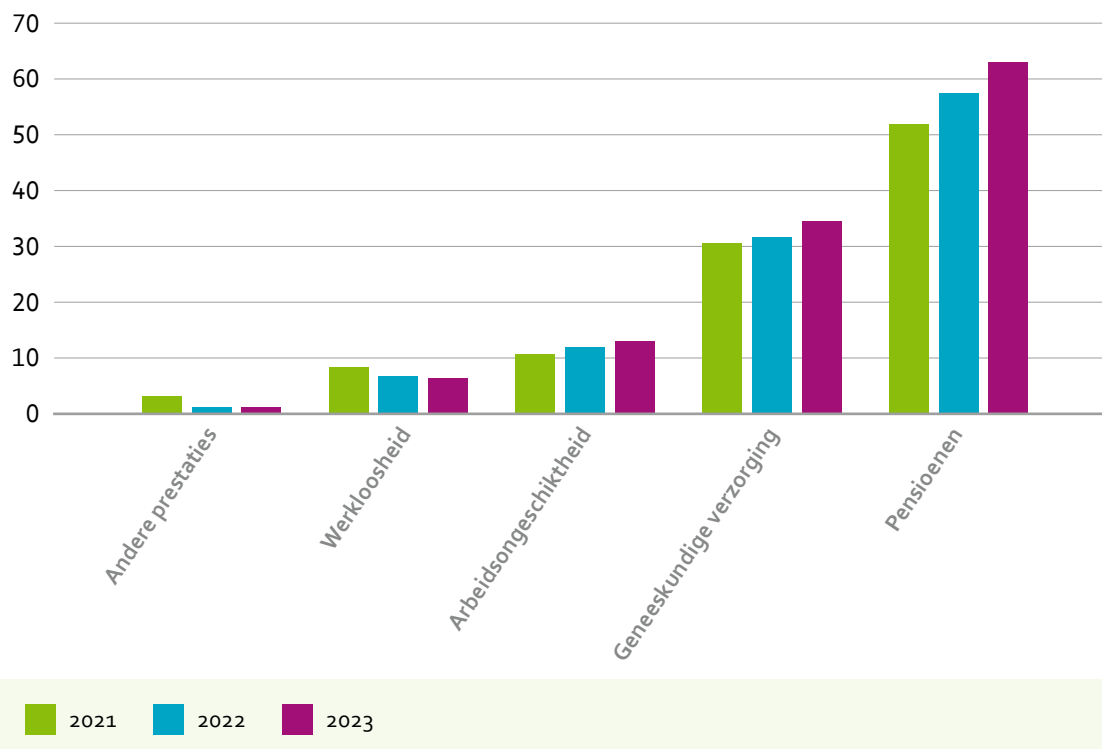
	2021	2022	Evolutie 2022-2021 (%)	2023	Evolutie 2023-2022 (%)
Prestaties	104.847,8	108.790,9	3,76	118.001,0	8,47
Beheerskosten	2.424,2	2.528,1	4,29	2.667,7	5,52
Andere uitgaven	9.318,4	10.237,1	9,86	10.261,58	0,24
Totaal	116.590,4	121.556,1	4,26	130.930,2	7,71

Bron: FOD Sociale Zekerheid, juni 2024

Tussen 2021 en 2023 stegen de totale uitgaven met 14.339,8 miljoen euro (+ 12,30 %) en de uitgaven voor prestaties met 13.152,9 miljoen euro (+ 12,54 %).

In 2023 had 90,12 % van de uitgaven van de socialezekerheidsstelsels betrekking op de prestaties, tegenover 89,93 % in 2021 en 89,50 % in 2022.

Grafiek 1 – Evolutie van de uitgaven voor prestaties, per soort (in miljard euro)

Bron: FOD Sociale Zekerheid, juni 2024

2.2 Uitgaven voor pensioenen

De pensioenuitgaven (alle stelsels) bedroegen in 2023 ongeveer 62.931,4 miljoen euro, dit is een toename met 5.462,8 miljoen euro, (+ 9,51 %) tegenover 2022.

2.2.1 Werknemerspensioenen

De pensioenuitgaven in het werknemersstelsel stegen in 2023 tot 37.487 miljoen euro (+ 3.439,7 miljoen euro, + 10,10 % tegenover 2022). Dat komt door de toename van het aantal gerechtigden (+ 2,33 %) en de indexering van de uitkeringen.

2.2.2 Zelfstandigenpensioenen

De uitgaven in het stelsel van de zelfstandigen bedroegen 5.211,2 miljoen euro (+ 512,3 miljoen euro, + 10,90 % tegenover 2022). De evolutie is het gevolg van de toename van het aantal pensioengerechtigden (+ 2,04 %) en de indexering.

2.2.3 Overheidspensioenen

De uitgaven voor de overheidspensioenen stegen tot 20.233,2 miljoen euro in 2023, dit is een toename met 1.510,8 miljoen euro (+ 8,07 %) tegenover 2022.

De uitgaven voor rust en overlevingspensioenen nemen binnen de overheidssector toe voor alle categorieën van gerechtigden. De trend van dalende uitgaven voor overlevingspensioenen door een daling van aantal begunstigden in 2021 is in 2022 en 2023 gekeerd.

2.3 Uitgaven voor geneeskundige verzorging

2.3.1 Realisaties 2023

De uitgaven voor de verstrekkingen van geneeskundige verzorging bedroegen in 2023 34.495,5 miljoen euro, een stijging met 5.174,9 miljoen euro (+ 17,65 %) tegenover 2021. Ze bevatten in 2023 ook de uitgaven voor specifieke verstrekkingen voor de COVID-19-crisis (85,6 miljoen euro).

De stijging van de uitgaven is in hoofdzaak het gevolg van de evolutie van de uitgaven voor de artsen (+ 1.342,4 miljoen euro), de farmaceutische verstrekkingen (+ 1.337,2 miljoen euro) en de ziekenhuizen (+ 1.011,8 miljoen euro). De stijging voor die prestaties kan grotendeels verklaard worden door de herneming van de niet-dringende zorg na de COVID-19 crisis (volume-effect) en de impact van de inflatie.

Tabel 3 – Overzicht van de uitgaven voor sommige verstrekkingen van geneeskundige verzorging (in miljoen euro)

Partiële begrotingsdoelstelling	2021	2022	Evolutie 2022-2021 (%)	2023	Evolutie 2023-2022 (%)
Artsen	8.694,9	9.097,0	4,62	10.037,3	10,34
Ziekenhuizen (inclusief de voorschotten voor de COVID-19-crisis)	7.051,2	7.320,3	3,82	8.063,0	10,15
Farmaceutische verstrekkingen	6.283,4	6.796,7	8,17	7.620,6	12,12
Verpleegkundigen	1.818,8	1.839,2	1,12	1.984,3	7,89
Tandartsen	1.077,7	1.166,7	8,26	1.325,7	13,62
Kinesitherapeuten	904,8	942,5	4,17	1.047,4	11,13
Andere uitgaven	3.489,8	3.820,6	9,48	4.417,2	15,61
Totaal	29.320,6	30.983,0	5,67	34.495,5	11,34

Bron: Rekenhof, op basis van gegevens van het RIZIV

De rubriek van de artsenhonoraria omvat verschillende categorieën van verstrekkingen, waaronder de klinische biologie en de medische beeldvorming (31,14 % van de prestaties van artsen in 2023), de raadplegingen en bezoeken bij de huisarts (30,58 %), de onderzoeken door specialisten (17,25 %) en de chirurgische ingrepen (13,27 %). De artsenhonoraria zijn met 1.342,4 miljoen euro (+ 15,44 %) gestegen tegenover 2021 en met 940,3 miljoen euro (+ 10,34 %) tegenover 2022. De stijging in 2023 tegenover 2021 wordt hoofdzakelijk verklaard door de indexering van de honoraria in 2023 (+ 696,6 miljoen euro) en door de toename van het aantal raadplegingen en bezoeken bij de huisarts (+ 6,75 %), van onderzoeken door specialisten (+ 8,95 %) en van verstrekkingen van klinische biologie en medische beeldvorming (+ 6,47 %).

De uitgaven van de ziekenhuizen stegen in 2023 met 742,7 miljoen euro (+ 10,15 %) tegenover 2022 en met 1.011,8 miljoen euro (+ 14,34 %) tegenover 2021. Ze bestaan uit de basisfinanciering via de budgetten van financiële middelen (ziekenhuisverpleging, 7.698,2 miljoen euro), de daghospitalisatie (327,0 miljoen euro) en de financiering voor de bedden voor geïnterneerden (37,8 miljoen euro)⁹. De financiering van de ziekenhuisverpleging bestaat uit een vast gedeelte (91,03 % van het budget van financiële middelen) en een variabel gedeelte op basis van de prestaties per dag of per opname. De stijging van de uitgaven voor de ziekenhuisverpleging met 23,60 % tegenover 2021 is voornamelijk het gevolg van de evolutie van het vaste gedeelte (+ 23,60 %), onder meer door de opeenvolgende overschrijdingen van de spilindex.

Het aantal verpleegdagen in de ziekenhuizen is gestegen met 5,57 % tegenover 2021 en het aantal verblijven met 14,01 %. De stijging in het aantal verblijven is het gevolg van het hernemen van de activiteiten die in 2020 door de COVID-19-crisis waren gedaald.

⁹ In 2021 en 2022 bevatten ze ook het voorschot voor de financiering van de meerkosten door de COVID-19-crisis (518,4 miljoen euro in 2021 en 121,9 miljoen euro in 2022). In 2023 werd geen voorschot betaald.

Bij de farmaceutische verstrekkingen (+ 1.337,2 miljoen euro, + 21,28 % tegenover 2021) zijn vooral de uitgaven voor de terugbetaling van geneesmiddelen – die in 2023 94,71 % van die rubriek vertegenwoordigen – verantwoordelijk voor de stijging (+ 21,96 % tegenover 2021). Ze bestaan voor 53,73 % uit de uitgaven van de ziekenhuisapotheken (voor ambulante en in het ziekenhuis opgenomen patiënten) en voor 46,27 % uit uitgaven van de voor het publiek toegankelijke apotheken.

De uitgaven van de ziekenhuisapotheken stegen met 27,24 % (+ 839,4 miljoen euro) tegenover 2021 en met 15,19 % (+ 517,0 miljoen euro) tegenover 2022. Die groei is minder sterk dan de gemiddelde jaarlijkse groei tussen 2017 en 2019 (+ 18,0 %), onder meer door de weerslag, in 2021 en 2022, van de COVID-19-crisis op de uitgaven en deels door de uitgevoerde besparingsmaatregelen.

De uitgaven van de voor het publiek toegankelijke apotheken stegen met 16,35 % (474,5 miljoen euro) tegenover 2021, wat meer is dan de gemiddelde jaarlijkse groei tussen 2017 en 2019 (+ 1,18 %). Deze stijging kan verklaard worden doordat er minder besparingsmaatregelen genomen zijn op deze uitgaven na 2019.

De uitgaven voor geneesmiddelen met een overeenkomst ‘artikel 111 (81)’¹⁰ spelen een belangrijke rol in de evolutie van de geneesmiddelenuitgaven¹¹. Eind 2022 had het RIZIV 155 overeenkomsten met geneesmiddelenbedrijven, 12 meer dan eind 2021. De geneesmiddelengroepen¹² met uitgaven voor die overeenkomsten vertegenwoordigden in 2022 39,37 % van de geneesmiddelenuitgaven, tegenover 31,69 % in 2021¹³. Uit de rapportering van het RIZIV blijkt dat de ontvangsten ‘artikel 111 (81)’ (d.i. de betalingen die de bedrijven contractueel verschuldigd zijn) in 2022 52,89 % bedroegen van de uitgaven van die geneesmiddelengroepen waartoe die overeenkomsten behoren (2021: 49,63%). In 2022 bedroegen de ontvangsten 1.260,3 miljoen euro (+ 231,8 miljoen euro in vergelijking met 2021)¹⁴.

De uitgaven voor de verpleegkundigen lagen 165,5 miljoen euro (+ 9,10 %) hoger dan in 2021 en 145,1 miljoen euro (+ 7,89 %) dan in 2022, vooral door de hogere honoraria. Het aantal prestaties daalde daarentegen met 4,27 % tegenover 2021 en met 1,98 % tegenover 2022. Volgens het RIZIV komt dat omdat de zorgverleners sinds 1 juni 2022 opnieuw de identiteitskaart van de patiënten moeten vragen (tijdens de COVID-19-crisis hoefde dat niet). In de tweede helft van 2022 daalde het aantal prestaties, in het eerste semester van 2023 hadden minder patiënten zorgen nodig dan in dezelfde periode van 2022.

¹⁰ Overeenkomsten ‘artikel 111 (81)’ verwijzen naar artikel 111 van het koninklijk besluit van 1 februari 2018 (oud artikel 81 van het koninklijk besluit van 21 december 2001) dat de terugbetaling van geneesmiddelen door het RIZIV regelt. Dat artikel bepaalt dat de geneesmiddelenindustrie met het RIZIV akkoorden kan afsluiten over de terugbetaling van geneesmiddelen, waarbij de bedrijven het RIZIV een vergoeding moeten betalen als de reële uitgaven van de geneesmiddelen hoger liggen dan begroot. Die regeling mag alleen worden toegepast als de Commissie voor Terugbetaling Geneesmiddelen (CTG) geen positief advies heeft gegeven voor de terugbetaling en als het geneesmiddel toch een mogelijk antwoord biedt op een onbeantwoorde medische behoefte (d.i. als het geneesmiddel wordt gebruikt bij een ernstige of dodelijk aandoening waarvoor nog geen therapeutisch alternatief bestaat).

¹¹ Voor de informatie in deze alinea heeft het Rekenhof gesteund op de rapportering van het RIZIV, *Monitoring of Reimbursement Significant Expenses (MORSE) – rapport 2024*. De meest recente gegevens zijn die van 2022. Ter beschikking op www.riziv.fgov.be.

¹² Het RIZIV rapporteert niet afzonderlijk over de uitvoering van de overeenkomsten ‘artikel 111 (81)’. De uitgaven voor die geneesmiddelen worden samen behandeld met de andere uitgaven. De analyse is gebaseerd op het MORSE-rapport 2024 dat onder meer de omzetcijfers herrekend naar prestatiejaar.

¹³ Op 26 augustus 2024 waren de details over de evolutie van de uitgaven per geneesmiddelengroep in 2023 nog niet bekend.

¹⁴ Jaar waarop de bijdragen betrekking hebben (zie MORSE-rapport, p. 49). In zijn begroting raamt het RIZIV de ontvangsten op basis van het jaar waarin ze worden betaald.

De uitgaven van de tandartsen stegen in 2023 met 248,0 miljoen euro (+ 23,01 %) tegenover 2021 en met 159,0 miljoen euro (+ 13,62 %) tegenover 2022. De stijging tegenover 2021 kan voornamelijk verklaard worden door de stijging van het aantal gebruikers van e-Attest¹⁵ en het herstel na de COVID-19-crisis.

De stijging van de uitgaven de kinesitherapeuten in 2023 (+ 142,6 miljoen euro, + 15,76 % tegenover 2021 en + 104,9 miljoen euro, + 11,13 % tegenover 2022) wordt hoofdzakelijk verklaard door de toename met 4,80 % van het aantal gevallen tegenover 2021 (herneming van de activiteiten na de COVID-19-crisis) en de indexering van de honoraria (8,14 %) in 2023.

2.3.2 Begrotingsdoelstelling en uitgaven

De uitgaven bedroegen in 2023 34.495,5 miljoen euro, 680,8 miljoen euro minder dan de globale begrotingsdoelstelling (35.176,3 miljoen euro). De vergelijking met de begrotingsdoelstelling geeft echter geen juist beeld van het begrotingsresultaat, omdat die doelstelling ook bedragen bevat waar geen uitgaven tegenover staan. In 2023 gaat het om 561,4 miljoen euro.

Tabel 4 – Bedragen in de doelstelling waar geen uitgaven tegenover staan (in miljoen euro)

	2023
Gereserveerde bedragen ¹⁶	-230,7
Begrote uitgaven die uit de doelstelling zijn gehaald	-84,4
Bij de begroting ingeschreven reserves	-265,4
Technische correcties	-115,0
Ontvangsten van budgettaire compensaties 'artikel 111 (81)'	134,1
Totaal	-561,4

Bron: Rekenhof, op basis van de nota's van het RIZIV

In bijna alle partiële begrotingsdoelstellingen worden overschrijdingen opgetekend. Ze zijn het grootst bij de uitgaven voor de ziekenhuizen (- 165,1 miljoen euro), de verpleegkundigen (- 156,8 miljoen euro), de transversale gezondheidszorgdoelstellingen (- 74,5 miljoen euro), de kinesisten (- 73,0 miljoen euro) en de maximumfactuur (- 62,7 miljoen euro). Ze worden voor een deel getemperd door de overschrijding van de uitgaven van de tandartsen (+ 48,9 miljoen euro) en van de farmaceutische specialiteiten (+ 216,0 miljoen euro). Door de overschrijding van de uitgaven voor geneesmiddelen treedt het mechanisme van de *clawback* in werking (een bijkomende heffing op de omzet van de geneesmiddelenbedrijven). De Algemene Raad heeft die heffing voor 2023 vastgesteld op 26,3 miljoen euro. Dit bedrag wordt niet in mindering gebracht van uitgaven.

¹⁵ Door gebruik van het e-Attest kunnen tandartsen hun getuigschriften voor verstrekte hulp elektronisch doorsturen naar het ziekenfonds van de patiënt in het kader van contante betaling, waardoor de ziekenfondsen die uitgaven sneller kunnen boeken.

¹⁶ Bedragen voor maatregelen die tijdens het jaar in werking moeten treden, maar waarvoor de weerslag voor een volledig jaar wordt geraamd.

2.3.3 Financiële verantwoordelijkheid van de ziekenfondsen

Het mechanisme van de financiële verantwoordelijkheid van de verzekeringsinstellingen (ziekenfondsen) moet hen responsabiliseren voor de uitgavenevolucie in de geneeskundige verzorging. Dat mechanisme houdt in dat de uitgaven van de ziekenfondsen worden vergeleken met hun aandeel in de begrotingsdoelstelling. Bij een overschot mogen ze 25 % van het verschil behouden (boni), bij een tekort moeten ze 25 % zelf ten laste nemen (mali). De boni komen terecht in de bijzondere reservefondsen en worden gebruikt om latere mali te dekken¹⁷. De bijzondere reservefondsen bevatten gecumuleerd 674,5 miljoen euro aan boni (toestand na de goedkeuring van de rekeningen 2021 van de geneeskundige verzorging)¹⁸.

Voor de berekening van de financiële verantwoordelijkheid wordt de begrotingsdoelstelling gecorrigeerd.

Bij de voorlopige afrekening van de uitgaven in april 2023 bleek dat de ziekenfondsen samen 33,1 miljoen euro minder hebben uitgegeven dan ze mochten. Daardoor bedraagt hun voorlopige boni voor 2023 8,3 miljoen euro.

2.3.4 Uitgaven voor specifieke verstrekkingen door de COVID-19-crisis

In 2023 leidde de COVID-19-crisis tot een meeruitgave van 85,6 miljoen euro aan specifieke verstrekkingen. Deze meeruitgaven werden binnen de globale begrotingsdoelstelling gecompenseerd door minderuitgaven door het uitstellen van (niet-dringende) zorg, zowel binnen als buiten het ziekenhuis en in de artsenhonoraria.

De ziekenhuizen hebben tussen 2020 en 2022 een uitzonderlijke financiële tegemoetkoming van 2.070,5 miljoen euro¹⁹ ontvangen om de meeruitgaven van de COVID-19-crisis te dekken. In 2023 werd geen bijkomende tegemoetkoming gegeven.

¹⁷ Het Rekenhof heeft de werking van het mechanisme van de financiële verantwoordelijkheid doorgelicht. Zie: Rekenhof, *Financiële verantwoordelijkheid van de ziekenfondsen. Verslag in uitvoering van de resolutie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers van 22 oktober 2015*, Brussel, juni 2017, www.rekenhof.be.

¹⁸ Algemene Raad van het RIZIV, Verplichte verzekering voor de geneeskundige verzorging – globale afsluiting van de rekening 2019, nota nr. 2023/003 p. 46.

¹⁹ Voor meer informatie, zie Rekenhof, "Weerslag van de maatregelen in de COVID-19-crisis op de ontvangsten en uitgaven in de sociale zekerheid in 2020 en 2021", *178° Boek – deel II: Boek 2021 over de Sociale Zekerheid*, september 2021, p. 136-137.

Tabel 5 – Geraamde uitgaven voor de COVID-19-crisis voor de geneeskundige verzorging (in miljoen euro)

	Raming 2022	Voorlopige uitgaven 2022	Raming regering 2023	Voorlopige uitgaven 2023
Specifieke verstrekkingen²⁰	729,5	550,5	61,0	85,6
<i>Aankoop van beschermend materiaal door zorgverleners</i>	81,0	83,3	0,0	0,6
<i>Terugbetaling van testen en sneltesten</i>	499,6	394,1	0,0	54,8
<i>Kosten van centra voor triage en afname van testen</i>	104,0	30,1	0,0	0,0
<i>Vergoeding zorgverleners in vaccinatiecentra</i>	0,0	0,0	0,0	16,8
<i>Overige</i>	44,8	42,9	0,0	13,3
<i>Onverdeeld</i>	0,0	0,0	61,0	0,0
Verstrekkingen binnen de globale begrotingsdoelstelling	143,5	155,5	0,0	0,0
<i>Voorschotten ziekenhuizen</i>	143,5	155,5	0,0	0,0
Totaal	873,0	706,0	61,0	85,6

Bron: Rekenhof, op basis van nota's van het RIZIV

2.4 Uitgaven voor arbeidsongeschiktheid

In 2023 bedroegen de uitgaven voor arbeidsongeschiktheidsuitkeringen 13.035,8 miljoen euro. Daarvan heeft 93,69 % betrekking op het stelsel van de werknemers en 6,31 % op het stelsel van de zelfstandigen. De uitgaven stegen met 2.301,9 miljoen euro (+ 21,45 %) tegenover 2021, voornamelijk door de stijging van de uitgaven bij de werknemers.

2.4.1 Globaal Beheer van de werknemers

Tussen 2021 en 2023 stegen de uitgaven met 2.103,6 miljoen euro (+ 20,81 %). Dat is het gevolg van een stijging in het aantal vergoede uitkeringsdagen (+ 14,7 miljoen dagen²¹, + 7,79 %), de indexering van de uitkeringen en de verhoging van de minimumbedragen van de uitkeringen.

De uitgaven in de invaliditeitsverzekering stegen tussen 2021 en 2023 met 1.652,6 miljoen euro (+ 23,32 %). Het aantal vergoede dagen nam toe met 9,9 miljoen (+ 7,01 %). Het RIZIV maakt jaarlijks een overzicht van het aantal invaliden per leeftijdscategorie en type ziektebeeld. Uit de analyse voor 2022 (meest recente gegevens) blijkt dat het aantal invaliden in alle leeftijdscategorieën stijgt, behalve in de categorie van mensen jonger dan 20 jaar. Bij de mannen bedraagt de toename

²⁰ In 2023 opgenomen in de globale begrotingsdoelstelling.

²¹ Exclusief het aantal dagen waarvoor tijdens de COVID-19-crisis een tijdelijke uitkering werd betaald bovenop de uitkering voor primaire arbeidsongeschiktheid. Arbeidsongeschikte werknemers of werklozen kregen die tijdelijke uitkering tussen 1 maart 2020 en 31 maart 2022.

+ 2,22 % tegenover 2021 en bij de vrouwen + 4,31 %²³. Ze is het grootst voor de invaliden ouder dan 60 jaar (+ 7,98 % of + 7.606 invaliden tegenover 2021). De belangrijkste medische redenen blijven de psychische stoornissen (37,54 % van de invaliden in 2022) en ziekten van het bot-spiersysteem en bindweefsel (31,88 % van de invaliden in 2022). Het aandeel van die groepen is gestegen met respectievelijk 4,56 % en 3,59 % tegenover 2021²³.

De uitgaven voor primaire arbeidsongeschiktheid stegen tussen 2021 en 2023 met 346,2 miljoen euro (+ 15,0 %), door de stijging van het aantal vergoede dagen met 5,0 miljoen dagen (+ 13,09 %), de indexering en de verhoging van de minima van de uitkeringen. Bij de uitkeringen voor moederschapsrust was er een stijging van de uitgaven met 104,9 miljoen euro (+ 14,66 %).

2.4.2 Globaal Beheer van de zelfstandigen

Tussen 2021 en 2023 stegen de uitgaven met 198,3 miljoen euro (+ 31,79 %). Dat is het gevolg van de stijging van het aantal vergoede uitkeringsdagen, voornamelijk door de indexering en de inkorting van de carenzperiode²⁴.

In de primaire arbeidsongeschiktheid stegen de uitgaven met 66,7 miljoen euro (+ 47,02 %), vooral door de indexering.

In de invaliditeitsverzekering stegen de uitgaven met 105,8 miljoen euro (+ 24,04 %) en het aantal vergoede dagen met 5,6 %. Het aantal invaliden neemt jaarlijks toe (+ 3,41 % tegenover 2021). De medische oorzaken zijn dezelfde als die voor de werknemers: psychische stoornissen (26,37 % van het aantal invaliden in 2022) en ziekten van het bot-spiersysteem en bindweefsel (29,26 %). Het aandeel van invaliden met die aandoeningen is tussen 2021 en 2022 gestegen met respectievelijk 7,25 % en 1,25 %²⁵.

De uitkeringen voor moederschapsrust stegen met 25,9 miljoen euro (+ 61,52 %) en het aantal vergoede gevallen met 71,26 %. De stijging kan grotendeels verklaard worden door de afstemming van de bedragen van de moederschapsuitkeringen voor zelfstandigen in 2022 op die van de werknemers.

2.4.3 Begroting 2023

In het stelsel van de werknemers liggen de uitgaven 117,8 miljoen euro lager dan geraamd. Dit komt door de lagere uitgaven in de primaire arbeidsongeschiktheid (-71,8 miljoen euro) en moederschapsrust (-70,7 miljoen euro). Het gemiddelde dagbedrag van de uitkeringen lag voor de primaire arbeidsongeschiktheid 3,64 % lager dan begroot en voor de moederschapsrust 1,40 %. Bovendien lag het aantal vergoede dagen in de moederschapsrust 6,64 % lager dan geraamd.

Het aantal uitgekeerde dagen in de invaliditeit daarentegen lag 24,7 miljoen euro hoger dan geraamd, omdat meer dagen werden vergoed (+ 1,61 %).

²² Bij de vrouwen daalt het aantal invaliden wel in de leeftijdscategorie van 20 tot 24 jaar (-2,67 %) en van 25 tot 29 jaar (-3,76 %).

²³ RIZIV: definitieve cijfers op 31 december 2022 (meest recente gegevens).

²⁴ Wanneer de zelfstandige minder dan acht dagen arbeidsongeschikt is, heeft hij geen recht op een uitkering.

²⁵ RIZIV: definitieve cijfers op 31 december 2022 (meest recente gegevens).

De prestaties in het stelsel van zelfstandigen liggen 34,0 miljoen euro hoger dan geraamd. Dat komt voornamelijk door een hoger aantal uitgekeerde dagen in de primaire arbeidsongeschiktheid (+ 10,40 %) en in de invaliditeit (+ 3,61 %).

2.5 Werkloosheidsuitgaven

De totale uitgaven van de RVA daalden in 2022 met 1.697,1 miljoen euro in vergelijking met 2021 (- 19,04 %) en in 2023 met 192,8 miljoen euro in vergelijking met 2022 (-2,67 %), tot 7.022,7 miljoen euro.

Tabel 6 – Evolutie van de begrotingsuitgaven van de RVA (in miljoen euro)

	2021	2022	Evolutie 2021-2022 (%)	2023	Evolutie 2022-2023 (%)
RSZ-Globaal Beheer	8.705,5	6.992,1	-19,68	6.795,0	-2,82
Prestaties voor werkloosheid	8.161,3	6.449,6	-20,97	6.179,5	-4,19
<i>Werkloosheid</i>	7.164,7	5.517,5	-22,99	5.335,8	-3,29
<i>Werkloosheid met bedrijfstoelage</i>	520,2	404,6	-22,22	287,9	-28,84
<i>Tijdskrediet en thematische verloven</i>	470,7	517,7	9,99	549,2	6,08
<i>Outplacement</i>	5,7	9,8	71,93	6,6	-32,65
Andere uitgaven	544,2	542,5	-0,31	615,57	13,47
<i>Dienstencheques</i>	6,0	0,5	-91,67	9,1	1.720,00
<i>Beheerkosten van de uitbetalingsinstellingen</i>	208,2	206,3	-0,91	218,9	6,11
<i>Diverse uitgaven</i>	330,0	335,7	1,73	387,5	15,43
Stelsel buiten Globaal Beheer	207,1	223,4	7,87	227,7	1,92
<i>Loopbaanonderbreking en tewerkstelling</i>	207,1	223,2	7,77	227,6	1,97
<i>Diverse uitgaven</i>	-	0,2	-	0,1	-50,00
Totaal	8.912,6	7.215,5	-19,04	7.022,7	-2,67

Bron: Rekenhof, op basis van door de FOD Sociale Zekerheid aangeleverde gegevens, juni 2024

2.5.1 Uitgaven binnen de RSZ-Globaal Beheer

De voornaamste uitgaven, nl. die voor de werkloosheid, de stelsels voor tijdskrediet en thematische verloven alsook de werkloosheid met bedrijfstoelage, zijn tussen 2021 en 2023 met 1.981,8 miljoen euro (- 24,28 %) gedaald tot 6.179,5 miljoen euro. Die evolutie komt voornamelijk door de daling van de werkloosheidsuitgaven (- 1.828,9 miljoen euro, - 25,53 %), die in essentie voortvloeit uit het feit dat het aantal gerechtigden in die periode afnam (- 230.721 eenheden, d.i. 33,20 %), voornamelijk omdat economische werkloosheid in samenhang met de coronacrisis niet langer vergoed werd.

Tabel 7 – Evolutie van het aantal gerechtigden van de voornaamste werkloosheidsprestaties

Aantal uitkeringsgerechtigden	2021	2022	Evolutie 2021-2022 (%)	2023	Evolutie 2022-2023 (%)
Werkloosheidsuitkeringen	695.017	519.158	-25,30	464.296	-10,57
Uitkeringen voor werkloosheid met bedrijfstoeslag	32.311	23.232	-28,10	15.549	-33,07
Uitkeringen in het kader van tijdskrediet en thematische verloven	155.382	158.629	2,09	163.994	3,38

Bron: RVA

De tegemoetkoming in de beheerskosten van de uitbetalingsinstellingen wordt berekend volgens de bepalingen van het koninklijk besluit van 16 september 1991, rekening houdend met het aantal behandelde dossiers, de complexiteit ervan, de productiviteit en de evolutie van de lonen. Bij de opmaak van de aangepaste begroting 2023 wijzigde de ministerraad voor de boekjaren 2023 en 2024 de parameters voor de jaarlijkse variaties van het aantal dossiers dat de uitbetalingsinstellingen indienen. Volgens de ramingen zou de vergoeding voor administratiekosten daardoor met 10 miljoen euro stijgen. De toepassing ervan voor het boekjaar 2023 heeft in de praktijk tot een toename met 12,6 miljoen euro geleid in vergelijking met 2022.

2.5.2 Uitgaven buiten het Globaal Beheer

De uitgaven voor de programma's voor loopbaanonderbreking en tewerkstelling stegen met 16,1 miljoen euro in 2022 en met 4,3 miljoen euro in 2023. Die evoluties zijn voornamelijk te verklaren door schommelingen van het aantal gerechtigden (- 942 fysieke eenheden tussen 2021 en 2022 (- 1,24 %) en +138 eenheden tussen 2022 en 2023 (+ 0,18 %)) en van het bedrag van de gemiddelde uitkeringen voor loopbaanonderbreking (van 245,49 euro in 2021 naar 261,76 euro in 2022 (+ 6,63 %) en 259,49 euro in 2023 (- 0,87 %)).

2.5.3 Begroting 2023

De uitgaven voor werkloosheidsuitkeringen 2023 vertegenwoordigen 90,94 % van de uitgaven van het Globaal Beheer in dat domein (6.179,5 miljoen euro) en liggen 195,5 miljoen euro lager dan de begrotingsramingen van april 2023. Dat de uitgavenramingen te hoog waren, is voornamelijk toe te schrijven aan de volgende factoren:

- De statistische gegevens die de RVA gebruikt voor zijn begrotingsramingen werden bijgewerkt, onder meer de conversiecoëfficiënt waarmee het aantal vergoede volledige dagen wordt bepaald op basis van het aantal fysieke gerechtigden en het gemiddelde bedrag van de dagvergoeding (- 217,8 miljoen euro).
- Er waren minder gerechtigden dan geraamd (volume-effect: - 93,0 miljoen euro).
- De overschrijding van de spilindex werd verschoven van september naar november 2023 (- 19,7 miljoen euro).

Die factoren worden deels gecompenseerd door de herziening van de impact van de steunmaatregelen in het kader van de coronacrisis, namelijk de bevrozing van de degressiviteit (+133,8 miljoen euro) en de verlenging van de inschakelingsuitkeringen (-12,6 miljoen euro), goed voor in totaal +121,2 miljoen euro.

2.6 Beroepsziekten en arbeidsongevallen

De uitgaven van Fedris stegen tussen 2021 en 2023 met 44,8 miljoen euro (+ 8,25 %) tot 587,9 miljoen euro.

Tabel 8 – Evolutie van de begrotingsuitgaven van Fedris (beroepsziekten (BZ) en arbeidsongevallen (AO), in miljoen euro)

	2021	2022	Evolutie 2021-2022 (%) ²⁶	2023	Evolutie 2022-2023 (%)
Globaal Beheer	492,6	515,2	4,59	530,1	2,89
Uitkeringen BZ	213,3	219,0	2,67	217,4	-0,73
Uitkeringen AO	279,3	296,2	6,05	312,7	5,57
Buiten Globaal Beheer	50,5	53,4	5,74	57,8	8,24
Asbestfonds	20,7	20,2	-2,42	25,9	28,22
Uitkeringen AO	15,6	15,1	-3,21	15,3	1,32
Uitkeringen BZ	14,2	18,1	27,46	16,6	-8,29
Totaal	543,1	568,6	4,70	587,9	3,39

Bron: FOD Sociale Zekerheid, maart 2024

De uitkeringen voor beroepsziekten en arbeidsongevallen worden voor het grootste deel gefinancierd door het Globaal Beheer. De uitgaven buiten het Globaal Beheer worden gefinancierd met bijdragen van de verzekeringsmaatschappijen voor het kapitalisatiesysteem van de sector arbeidsongevallen (dat is een uitdovend stelsel, dat sinds 1988 wordt gedekt door het Globaal Beheer), met ontvangsten van de RSZ en van de FOD Sociale Zekerheid voor het Asbestfonds, en met ontvangsten van de RSZ voor de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten.

2.6.1 Beroepsziekten (Globaal Beheer)

Tussen 2021 en 2023 stegen de uitgaven voor uitkeringen wegens beroepsziekten met 4,1 miljoen euro (+ 1,92 %) tot 217,4 miljoen euro. Die stijging vloeide voort uit de indexering van de uitkeringen, die weliswaar gecompenseerd werd doordat sommige uitkeringen daalden. Tussen 2021 en 2023 evolueerde het aantal gevallen van stoflong van 5.355 naar 4.015 (- 25,02 %) en het aantal “overige ziekten” van 48.165 naar 48.146 (- 0,04 %). Fedris kan het effect van de indexering en dat van de aantallen (het volume-effect) niet apart bepalen.

²⁶ Voor commentaar bij de evolutie van de ontvangsten en uitgaven tussen 2021 en 2022, zie Rekenhof, *180° Boek – deel II: Boek 2023 over de sociale zekerheid*, verslag aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, Brussel, november 2023, p. 39-40, www.rekenhof.be.

2.6.2 Arbeidsongevallen (Globaal Beheer)

De uitgaven voor uitkeringen wegens arbeidsongevallen stegen tussen 2021 en 2023 met 33,4 miljoen euro (+ 11,96 %) tot 312,7 miljoen euro. De evolutie van de uitgaven is zowel van 2021 tot 2022 (+ 16,9 miljoen euro) als van 2022 tot 2023 (+ 16,5 miljoen euro) voornamelijk toe te schrijven aan de toename van het aantal uitkeringen. Tussen 2021 en 2023 is het aantal uitkeringen met een invaliditeitspercentage van minder dan 10 % gestegen van 136.211 naar 143.055 (+ 5,02 %). Het aantal uitkeringen met een invaliditeitspercentage tussen 10 % en 16 % steeg in diezelfde periode van 18.457 naar 19.825 (+ 7,41 %) en het aantal met een percentage tussen 16 % en 19 % steeg van 2.203 naar 2.270 (+ 3,04 %). De stijging van de uitgaven is ook toe te schrijven aan de indexering van de bedragen, maar Fedris kan de impact daarvan niet apart becijferen.

2.7 Fonds tot vergoeding van de in geval van Sluiting van Ondernemingen ontslagen werknemers

De uitgaven en ontvangsten van het Fonds tot vergoeding van de in geval van Sluiting van Ondernemingen ontslagen werknemers (FSO) vallen buiten het Globaal Beheer. Ze stegen in 2023 met respectievelijk 77,38 % en 35,05 % tegenover 2022.

Tabel 9 – Evolutie van de begrotingsuitgaven en ontvangsten van het FSO (in miljoen euro)

	2021	2022	Evolutie 2021-2022 (%)	2023	Evolutie 2022-2023 (%)
Ontvangsten	549,9	374,3	-31,93	505,5	35,05
Uitgaven	472,1	302,8	-35,85	537,1	77,38

Bron: FOD Sociale Zekerheid, juni 2024

2.7.1 Ontvangsten

Tussen 2021 en 2023 zijn de ontvangsten van het FSO gedaald met 44,4 miljoen euro (- 8,07 %) tot 505,5 miljoen euro. Die daling wordt hoofdzakelijk verklaard door de daling in de profitsector, waar de ontvangsten uit bijdragen en de terugvorderingen van sociale prestaties²⁸ bij werkgevers, curatoren en vereffenaars respectievelijk zijn gedaald met 39,2 miljoen euro (- 12,76 %) en 22,2 miljoen euro (- 9,88 %). De dalende ontvangsten uit bijdragen (belangrijkste financieringsbron) vallen vooral te verklaren door de daling van het bijdragepercentage²⁹ sinds 2022.

²⁷ Voor de commentaar bij de evolutie van de ontvangsten en uitgaven tussen 2021 en 2022, zie Rekenhof, *180° Boek – deel II: Boek 2023 over de sociale zekerheid*, verslag aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, Brussel, november 2023, pp. 40-41, www.rekenhof.be.

²⁸ Overeenkomstig artikel 61, § 1, van de wet van 26 juni 2002 betreffende de sluiting van de ondernemingen: "De werkgever, de curator of de vereffenaar moet aan het Fonds, wanneer het tot uitbetaling is overgegaan, het volgende terugbetalen: 1° het bedrag van de vergoedingen die het Fonds met toepassing van artikel 33 heeft uitbetaald, 2° het bedrag van de lonen, vergoedingen en voordelen die het Fonds [...] heeft uitbetaald, 3° het bedrag van de bijkomende vergoeding die het Fonds met toepassing van artikel 49 heeft uitbetaald, 4° het bedrag van de aanvullende vergoeding bij brugpensioen die het Fonds met toepassing van artikel 51 heeft uitbetaald [...]".

²⁹ Het bijdragepercentage voor ondernemingen met meer dan 20 werknemers zakt van 0,17 % naar 0,12 % en dat van ondernemingen met minder dan 20 werknemers daalt van 0,12 % naar 0,07 %. In 2023 is dat percentage onveranderd gebleven.

In 2023 zijn de gestegen ontvangsten (+131,2 miljoen euro) voornamelijk te danken aan de stijging van de terugvorderingen van sociale prestaties in de profitsector (+93,0 miljoen euro) die samenhangt met die van de prestaties. Daarnaast zijn de bijdragen ook gestegen (+20,1 miljoen euro) door de toename van de loonmassa.

2.7.2 Uitgaven

De uitgaven van het FSO stegen tussen 2021 en 2023 met 65,0 miljoen euro (+ 13,77 %) tot 537,1 miljoen euro. Die evolutie komt hoofdzakelijk doordat de overdrachten van het Fonds aan de RVA voor tijdelijke werkloosheid in de profitsector stegen (+115,6 miljoen euro) na afloop van de maatregelen tijdens de coronacrisis³⁰. Die stijging wordt deels gecompenseerd door de gedaalde uitgaven voor prestaties (- 23 miljoen euro) als gevolg van het volume-effect en door de daling van de waardeverminderingen (- 25,7 miljoen euro), die ook samenhangt met het aantal begunstigden/uitkeringen.

In 2023 stijgen de uitgaven met 234,3 miljoen euro (+ 77,38 %), door de stijgingen van:

- de contractuele vergoedingen (+ 85,3 miljoen euro) als gevolg van het hoger aantal begunstigden (van 8.451 in 2022 naar 10.980 in 2023, + 29,93 %³¹) en de gestegen gemiddelde kost van de uitkering;
- de uitgaven voor tijdelijke werkloosheid (+ 67,1 miljoen euro) die tijdens de COVID-periode werd verzekerd door de RVA maar nu opnieuw is overgedragen aan het FSO;
- de waardeverminderingen (+ 77,3 miljoen euro), die evolueren naargelang van de prestaties.

Het Rekenhof wijst erop dat, net zoals in de voorgaande boekjaren, de waardeverminderingen verkeerdelijk als begrotingsverrichtingen zijn geboekt³².

2.8 Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (HZIV)

De uitgaven voor opdrachten van de Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (HZIV) bedragen 594,0 miljoen euro in 2023. Dit is een stijging met 116,7 miljoen euro tegenover 2021 en met 56,2 miljoen euro tegenover 2022. De uitgaven hangen voornamelijk samen met de opdracht van de HZIV als openbare verzekeringsinstelling voor geneeskundige verzorging en invaliditeit (435,6 miljoen euro).

³⁰ Tijdens de crisis konden werkgevers kiezen voor economische werkloosheid die deels door het FSO werd gefinancierd, ofwel voor werkloosheid door overmacht als gevolg van de COVID-19-crisis, die niet door het FSO werd gefinancierd. Aangezien die laatste regeling voordeliger was voor de werknemer, gaven de werkgevers daar de voorkeur aan, wat heeft geleid tot een daling van de tussenkomsten van het FSO in 2020 en 2021.

³¹ Aantal begunstigden 8.451 in 2022 en 10.980 in 2023. Die stijging moet worden gezien in het licht van de stijging van het aantal faillissementen in die periode (van 2.955 naar 3.600, d.i. +21,82 %).

³² Rekenhof, *180° Boek – deel II : Boek 2023 over de sociale zekerheid*, verslag aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, Brussel, november 2023, p. 106, www.rekenhof.be.

Tabel 10 – Evolutie van de uitgaven voor opdrachten van de HZIV (in miljoen euro)

Uitgaven	2021	2022	Evolutie 2021-2022 (%)	2023	Evolutie 2022-2023 (%)
Geneeskundige verzorging	272,1	304,2	11,80	323,6	6,38
Uitkeringen	82,3	95,5	16,04	112,0	17,28
Dringende medische hulp	78,8	92,6	17,51	92,6	0,00
Andere	44,1	45,5	3,17	65,8	44,62
Totaal	477,3	537,8	12,68	594,0	10,45

Bron: rekeningen van uitvoering van de begroting 2021, 2022 en 2023 (voorlopig) van de HZIV

2.8.1 Terugbetalingen geneeskundige verzorging

In 2023 bedroegen de terugbetalingen voor geneeskundige verzorging 323,6 miljoen euro, een stijging met 19,4 miljoen euro (+ 6,38 %) tegenover 2022. Die stijging heeft vooral te maken met het hogere aantal terugbetalingen (500.278 in 2023 tegenover 492.087 in 2022, d.i. + 1,66%³³) en met de toename van het gemiddelde bedrag van de facturen en attesten (418 euro in 2023 tegenover 376 euro in 2022, d.i. + 11,17 %). Die effecten werden gedeeltelijk gecompenseerd doordat een forfait aan de apothekers voor de aankoop van COVID-19-beschermingsmateriaal niet langer werd gestort (regeling liep af in 2022).

2.8.2 Uitkeringen

Tussen 2022 en 2023 stegen de uitgaven voor uitkeringen met 16,5 miljoen euro (+17,28 %) tot 112,0 miljoen euro. Ze hebben voornamelijk betrekking op de uitgaven voor primaire arbeidsongeschiktheid³⁴ en invaliditeit³⁵ die in die periode met 14,6 miljoen euro (+ 16,55 %) zijn gestegen. De stijging vloeit voort uit de toename van het aantal vergoede dagen (2.015.033 in 2023 tegenover 1.812.367 in 2022, d.i. + 11,18 %) en van de unieke begunstigden³⁶ (+ 5,83 %) in 2023. Bovendien zijn de uitkeringen door de indexering van november 2023 verhoogd en is de minimuminvaliditeitsvergoeding op 1 juli 2023 geherwaardeerd.

2.8.3 Dringende medische hulp (Mediprima)

De HZIV is belast met de betaling van de elektronische facturen van de ziekenhuizen en van de huisartsen voor behoeftige personen die hier illegaal verblijven of die zich niet bij een ziekenfonds kunnen aansluiten. De uitgaven bleven in 2023 stabiel (92,6 miljoen euro zoals in 2022). Het aantal

³³ Die stijging is geringer dan die van het aantal aangeslotenen, dat is toegenomen met 11.665 (8,10 %), onder meer als gevolg van de inschrijving van gedetineerden (+ 4.777).

³⁴ Tijdens een eerste jaar (primaire) arbeidsongeschiktheid ontvangt de sociaal verzekerde 60 % van zijn brutoloon (het in aanmerking genomen loon is geplafonneerd). Er wordt een bedrijfsvoorheffing (11,11 %) afgehouden van de uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid gedurende de primaire ongeschiktheid.

³⁵ Na een jaar arbeidsongeschiktheid komt de werknemer terecht in het stelsel van de invaliditeit. Er bestaan minimum- en maximumbrutolonen per dag die in aanmerking wordt genomen bij de berekening. Er wordt maximum 3,5 % van de invaliditeitsuitkering afgehouden voor de pensioensector.

³⁶ Een begunstigde met twee of meer periodes van primaire arbeidsongeschiktheid in de loop van een jaar wordt slechts één keer meegeteld.

terugbetaalde facturen stijgt (+ 5,15 %) maar het gemiddelde bedrag ervan daalt (21.397 euro in 2023 tegenover 22.514 euro in 2022, - 4,96 %) tussen 2022 en 2023. In 2023 betaalde de HZIV 4.326 facturen.

3 Ontvangsten 2021-2023

3.1 Overzicht

De ontvangsten van Globaal Beheer van de werknemers, het Globaal Beheer van de zelfstandigen, het RIZIV-Geneeskundige Verzorging, de stelsels buiten Globaal Beheer en de overheidspensioenen zijn tussen 2021 en 2023 gestegen met 14.090,9 miljoen euro (+ 11,96 %).

Tabel 11 – Geconsolideerde ontvangsten van de sociale zekerheid (in miljoen euro)

	2021	2022	Evolutie 2021-2022 (%)	2023	Evolutie 2022-2023 (%)
Bijdragen	65.559,6	71.054,1	+8,38	76.693,5	+7,94
Dotaties en toelagen van de overheden	27.007,4	23.920,3	-11,43	26.497,8	+11,79
Alternatieve financiering door de Staat	19.721,1	20.164,3	+2,25	22.542,2	+10,78
Andere ontvangsten	5.491,6	5.651,3	+2,91	6.137,1	+8,60
Totaal	117.779,7	120.790,0	+2,56	131.870,6	+9,17

Bron: FOD Sociale Zekerheid, juni 2024

De volgende tabel geeft een overzicht van de ontvangsten per stelsel³⁷.

Tabel 12 – Geconsolideerde ontvangsten van de sociale zekerheid per stelsel (in miljoen euro)

	2021	2022	Evolutie 2021-2022 (%)	2023	Evolutie 2022-2023 (%)
Globaal Beheer van de werknemers	82.206,0	85.442,9	+3,94	93.348,6	+9,25
Globaal Beheer van de zelfstandigen	10.741,5	8.615,8	-19,79	9.757,4	+13,25
RIZIV-Geneeskundige Verzorging	5.775,2	6.264,5	+8,47	6.045,4	-3,50
Overheidspensioenen	17.901,8	19.456,2	+8,68	21.552,3	+10,77
Stelsels buiten Globaal Beheer	1.155,1	1.010,6	-12,50	1.166,9	+15,46
Totaal	117.779,7	120.790,0	+2,56	131.870,6	+9,17

Bron: FOD Sociale Zekerheid, juni 2024

³⁷ Zonder de overdrachten tussen de stelsels.

3.2 Bijdragen

Tabel 13 – Socialezekerheidsbijdragen (in miljoen euro)

	2021	2022	Evolutie 2021-2022 (%)	2023	Evolutie 2022-2023 (%)
Globaal Beheer van de werknemers	53.722,8	58.532,8	+8,95	62.795,2	+7,28
Globaal Beheer van de zelfstandigen	4.676,6	4.843,6	+3,57	5.333,7	+10,12
RIZIV-Geneeskundige Verzorging	1.345,7	1.533,7	+13,97	1.650,7	+7,63
Overheidspensioenen	5.412,3	5.792,7	+7,03	6.532,3	+12,77
Stelsels buiten Globaal Beheer	402,2	351,3	-12,66	381,6	+8,63
Totaal	65.559,6	71.054,1	+8,38	76.693,5	+7,94

Bron: FOD Sociale Zekerheid, juni 2024

3.2.1 Globaal Beheer van de werknemers

De ontvangsten uit bijdragen van het Globaal Beheer van de werknemers bedragen 62.795,2 miljoen euro in 2023. Ze stegen met 4.810,1 miljoen euro in 2022 (+ 8,95 % in vergelijking met 2021) en met 4.262,4 miljoen euro in 2023 (+ 7,28 % in vergelijking met 2022). Ze bestaan hoofdzakelijk uit de bijdragen afkomstig van de lokale besturen (4.870,0 miljoen euro, 7,76 %) en de sociale bijdragen van de werknemers (57.487,3 miljoen euro, 91,55 %).

De sociale bijdragen van de werknemers nemen in 2022 toe met 4.481,5 miljoen euro (+ 9,12 % in vergelijking met 2021) en met 3.855,9 miljoen euro in 2023 (+ 7,19 % in vergelijking met 2022). De sociale bijdragen van de lokale besturen nemen toe met 332,2 miljoen euro in 2022 (+ 7,97 % in vergelijking met 2021) en met 367,3 miljoen euro in 2023 (+ 8,16 % in vergelijking met 2022).

In 2023 vertegenwoordigen de ontvangsten uit bijdragen van de RSZ-Globaal Beheer³⁸ op zich 99,85 % van de totale bijdragen van het stelsel van de werknemers (62.699,9 miljoen euro).

De stijging van de ontvangsten uit bijdragen van de RSZ-Globaal Beheer tussen 2021 en 2023 (+9.067,4 miljoen euro) komt voornamelijk door de stijging van de loonmassa³⁹ met respectievelijk 4.643,5 miljoen euro en 5.066,4 miljoen euro, die gedeeltelijk werd gecompenseerd door de uitzonderlijke vrijstelling van 7,07 % van de RSZ-nettowerkgeversbijdragen die in het eerste en tweede kwartaal van 2023 verschuldigd waren (-1.081,0 miljoen euro).

³⁸ De ontvangsten uit socialezekerheidsbijdragen van de werknemers bestaan voornamelijk uit de bijdragen die de RSZ int om het globaal financieel beheer van de sociale zekerheid te verzekeren (RSZ-Globaal Beheer), overeenkomstig de wet van 30 maart 1994 houdende sociale bepalingen. De overige ontvangsten uit bijdragen (95,3 miljoen euro) worden geïnd door andere OISZ om opdrachten te financieren die niet rechtstreeks worden gefinancierd door het Globaal Beheer (FPD, Fedris, RIZIV enz.).

³⁹ Volgens de gegevens van de economische begroting van februari 2024 van het Federaal Planbureau steeg de loonmassa van de werknemers in de privésector met 10,2 % in 2022 en met 9 % in 2023. De loonmassa van de werknemers in de overheidssector steeg volgens diezelfde gegevens met 8,9 % in 2022 en met 8,2 % in 2023, en de loonmassa van de werknemers bij de lokale besturen steeg met 7,8 % in 2022 en met 7,5 % in 2023.

3.2.2 Globaal Beheer van de zelfstandigen

De ontvangsten uit bijdragen van het RSVZ-Globaal Beheer zijn tussen 2021 naar en 2023 met 657,1 miljoen euro (+ 14,05 %) gestegen tot 5.333,7 miljoen euro. Ze bestaan uit de bijdragen van de zelfstandigen (5.047,2 miljoen euro in 2023, 94,63 % van de ontvangsten), de vennootschapsbijdragen (279,7 miljoen euro, 5,24 %) en de bijdragen op de vergoedingen betaald aan publieke mandatarissen en op de bijdragen voor de tweede pensioenpijler (samen 6,8 miljoen euro, 0,13 %).

Door het wegvallen van de steunmaatregelen van de COVID-19-crisis⁴⁰ voor de zelfstandigen zijn hun sociale bijdragen in 2023 met 450,9 miljoen euro (+ 9,81 %) gestegen tegenover 2022.

De vennootschapsbijdragen stegen in 2023 met 40,1 miljoen euro (+ 16,74 %) tot 279,7 miljoen euro. Dat komt door een toename van het aantal vennootschappen en door de beslissing om vanaf 2023 de bijdrage te indexeren⁴¹. Daarnaast bevatten de ontvangsten 68,2 miljoen euro aan achterstallen van 2022.

3.2.3 RIZIV-Geneeskundige Verzorging

De ontvangsten van het RIZIV-Geneeskundige Verzorging zijn tussen 2021 en 2023 met 305,0 miljoen euro (+ 22,66 %) gestegen. Ze bestaan uit de inhouding van 3,55 % op de pensioenen (1.640,4 miljoen euro, 99,38 % van de ontvangsten) en uit de bijdragen die sommige sociaal verzekerden moeten betalen (10,2 miljoen euro, 0,62 %).

3.2.4 Federale Pensioendienst (FPD)

De ontvangsten uit bijdragen voor de overheidspensioenen bedroegen 6.532,3 miljoen euro in 2023 (+ 739,6 miljoen euro, + 12,77 % tegenover 2022). De stijging wordt vooral verklaard door de toename van de bijdragen van het Gesolidariseerd Pensioenfonds van de plaatselijke en provinciale overheden (511,8 miljoen euro, + 18,48 %), op zich het gevolg van de hogere responsabiliseringsbijdrage die zij verschuldigd zijn.

3.2.5 Stelsels buiten het Globaal Beheer

De ontvangsten uit bijdragen van de werknemers van de stelsels buiten het Globaal Beheer bedragen 381,6 miljoen euro in 2023. Ze daalden met 50,9 miljoen euro in 2022 (- 12,66 % in vergelijking met 2021) en stegen met 30,3 miljoen euro in 2023 (+ 8,63 % in vergelijking met 2022). De bijdragen van de werkgevers aan het FSO vertegenwoordigen 71,86 % van al die ontvangsten samen (274,2 miljoen euro).

De ontvangsten van Fedris (bestemd voor het kapitalisatiestelsel in de tak van de arbeidsongevallen, de beroepsziekten van het personeel van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten en voor het Asbestfonds) en van de verzekerden in het stelsel van de overzeese sociale zekerheid vertegenwoordigen respectievelijk 8,75 % en 19,39 % van de ontvangsten (d.i. 33,4 miljoen euro en 74,0 miljoen euro).

⁴⁰ Betalingsfaciliteiten die zelfstandigen kregen: uitstel en vrijstelling van bijdragen en kwijtschelding van verhogingen.

⁴¹ Programmawet van 26 december 2022. Zie ook [hoofdstuk 2](#) (begrotingsmaatregelen).

3.3 Tussenkomen van de federale Staat en de deeltentiteiten

3.3.1 Dotaties van de Staat en toelagen van de deeltentiteiten

Tabel 14 – Evolutie van de dotaties en toelagen toegekend aan de RSZ-Globaal Beheer, het RSVZ-Globaal Beheer, het RIZIV-Geneeskundige Verzorging, de overheidspensioenen en de stelsels buiten Globaal Beheer (in miljoen euro)

	2021	2022	Evolutie 2021-2022 (%)	2023	Evolutie 2022-2023 (%)
RSZ-Globaal Beheer	9.229,3	7.434,3	-19,45	8.986,4	+20,88
<i>Gewone dotatie van de Staat</i>	2.321,6	2.551,0	+9,88	2.675,2	+4,87
<i>Evenwichtsdotatie van de Staat</i>	5.615,4	4.076,9	-27,40	5.603,6	+37,45
<i>Toelagen van de deeltentiteiten</i>	1.292,3	806,4	-37,60	707,6	-12,26
RSVZ-Globaal Beheer	3.189,5	860,0	-73,04	1.190,9	+38,48
<i>Gewone dotatie van de Staat</i>	384,1	423,1	+10,15	442,7	+4,64
<i>Evenwichtsdotatie van de Staat</i>	2.805,4	436,9	-84,43	748,2	+71,24
RIZIV-Geneeskundige Verzorging	1.739,0	1.560,1	-10,28	904,4	-42,03
<i>Zorgpersoneelsfonds</i>	346,8	346,8	0,00	346,4	-0,10
<i>Specifieke dotatie van de Staat COVID-19</i>	994,2	757,2	-23,84	0,0	-100,00
<i>Specifieke dotatie van de Staat</i>	398,0	434,0	+9,05	455,9	+5,03
<i>Federaal herstelplan</i>	0	22,1	-	22,1	+0,00
<i>Provisie energie ziekenhuizen</i>	0	0	-	80,0	-
<i>Dotatie van de Staat voor de overheidspensioenen</i>	12.374,5	13.566,2	+9,63	14.899,1	+9,82
Stelsels buiten Globaal Beheer	475,1	499,5	+5,16	516,9	+3,48
<i>Gewone dotatie van de Staat</i>	401,2	431,4	+7,53	452,2	+4,79
<i>Toelagen van de deeltentiteiten</i>	73,9	68,1	-7,84	64,8	-4,84
Totaal	27.007,4	23.920,1	-11,43	26.497,8	+10,78

Bron: FOD Sociale Zekerheid, juni 2024

RSZ-Globaal Beheer

De dotaties van de federale Staat aan de twee Globale Beheren (RSZ en RSVZ) bestaan uit een gewone dotatie die jaarlijks wordt aangepast aan de evolutie van de gezondheidsindex en uit een evenwichtsdotatie die moet waarborgen dat de begroting van de Globale Beheren van de werknemers en van de zelfstandigen in evenwicht is.

In 2023 bedraagt de gewone dotatie aan de RSZ-Globaal Beheer 2.675,2 miljoen euro. Ze bevat 137,8 miljoen euro om het aandeel van het stelsel van de werknemers in het gesolidariseerde

pensioenfondsen van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten te financieren⁴². Er wordt ook een bijkomende toelage van 189,4 miljoen euro gestort als tussenkomst van de Staat in de lonen van de agenten van de politiezones⁴³.

De evenwichtsdotatie voor de RSZ-Globaal Beheer werd bij de opmaak van de initiële begroting 2023 op 6.777,5 miljoen euro geraamd. Ze werd uiteindelijk bepaald op 5.603,6 miljoen euro (gestort bedrag in 2023), onder meer om rekening te houden met de herziening naar beneden toe van de ontvangsten en uitgaven van de sociale zekerheid, goed voor een verschil van -1.173,9 miljoen euro (- 17,32 %).

In 2022 daalde het gestorte bedrag van de evenwichtsdotatie met 1.538,5 miljoen euro⁴⁴ tegenover 2021 (- 27,40 %). Dat kwam voornamelijk doordat de overfinanciering van 2021 werd afgerekend (- 952,2 miljoen euro), doordat de sociale prestaties die het Globaal Beheer financiert, daalden door het einde van de COVID-19-crisis, en doordat de ontvangsten uit sociale bijdragen stegen.

In 2023 steeg het gestorte bedrag met 1.526,7 miljoen euro⁴⁵ tegenover 2022, voornamelijk door de lage dotatie die in 2022 werd gestort naar aanleiding van de negatieve afrekening. Bovendien werd het bedrag van de uitzonderlijke vrijstelling van 7,07 % van de RSZ-nettowerkgeversbijdragen die in het eerste en tweede kwartaal van 2023 verschuldigd waren, gecompenseerd door de evenwichtsdotatie voor 2023.

RSVZ-Globaal Beheer

De dotatie van de Staat aan het RSVZ-Globaal Beheer bestaat uit de gewone dotatie en uit de evenwichtsdotatie. De gewone dotatie is voor 2023 vastgesteld op 442,7 miljoen euro⁴⁶ (+58,6 miljoen euro tegenover 2021 en + 19,6 miljoen euro tegenover 2022).

Daarnaast ontvangt het RSVZ-Globaal Beheer ook een evenwichtsdotatie. Die moet ervoor zorgen dat het stelsel noch een overschot, noch een tekort heeft op zijn budgettaire rekeningen (met uitsluiting van de veranderingen in de beleggingen voor eigen rekening)⁴⁷. Op 31 december 2023 had het RSVZ 748,2 miljoen euro ontvangen als evenwichtsdotatie (-2.057,2 miljoen euro, -73,33 % tegenover 2021), vooral door het wegvallen van de bijkomende uitgaven voor het

⁴² Op grond van het koninklijk besluit van 22 december 2022 tot uitvoering van artikel 24, § 2ter, van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers voor de jaren 2021 en 2023.

⁴³ Bij de politiehervorming in 1998 werd een aantal gewezen leden van de rijkswacht overgeplaatst naar de lokale politiezones. De federale Staat neemt een deel van de socialezekerheidsbijdragen voor die leden ten laste, zodat de lokale besturen een vermindering op de verschuldigde bijdragen krijgen. Die dotatie is in de begroting van de federale Staat opgenomen in artikel 66.44, dat specifiek bestemd is voor het toewijzingsfonds betreffende de bijdrage van de btw aan het Fonds voor de pensioenen van de geïntegreerde politie.

⁴⁴ Dat bedrag houdt geen rekening met het definitieve bedrag van de evenwichtsdotatie voor het jaar 2022, die voorziet in een terugbetaling van 628,8 miljoen euro in 2023, wegens de overfinanciering van het Globaal Beheer in 2022 (volgens het koninklijk besluit van 17 juli 2023 tot vaststelling van het definitieve bedrag van de evenwichtsdotatie in het stelsel van de werknemers en in het stelsel van de zelfstandigen voor het jaar 2022).

⁴⁵ Dat bedrag houdt geen rekening met het definitieve bedrag van de evenwichtsdotatie voor het jaar 2023, die voorziet in een terugbetaling van 174,6 miljoen euro in 2024 wegens de overfinanciering van het Globaal Beheer in 2023 (volgens het koninklijk besluit van 9 juni 2024 tot vaststelling van het definitieve bedrag van de evenwichtsdotatie in het stelsel van de werknemers en in het stelsel van de zelfstandigen voor het jaar 2023).

⁴⁶ 384,1 miljoen euro in 2021 en 423,1 miljoen euro in 2022.

⁴⁷ De evenwichtsdotatie van het stelsel van de zelfstandigen moet minstens 1/9 van de evenwichtsdotatie van het stelsel van de werknemers bedragen. Leidt dat bedrag tot een overschot, dan moet het gecorrigeerd worden tot de budgettaire rekening een nulsaldo vertoont.

crisisoverbruggingsrecht dat werd toegekend tijdens de COVID-19-crisis. Tegenover 2022 steeg ze wel met 311,3 miljoen euro (+71,24 %).

De evenwichtsdotatie 2023 werd aanvankelijk vastgelegd op 823,1 miljoen euro⁴⁸ en bij de begrotingscontrole voor 2023 verlaagd naar 801,6 miljoen euro⁴⁹. Daarin zit 160,1 miljoen euro als financiering van het tekort van het boekjaar 2022. Dat bedrag is in de loop van 2023 nogmaals verlaagd tot 748,2 miljoen euro (-53,4 miljoen euro). Het verschil met het definitieve bedrag voor 2023 van 533,4 miljoen euro (-214,8 miljoen euro) wordt in de loop van 2024 verrekend met de dotatie voor dat jaar⁵⁰.

RIZIV-Geneskundige Verzorging

De dotaties aan het RIZIV-Geneskundige Verzorging daalden tussen 2021 en 2023 met 47,99 %. Dat komt omdat de dotatie voor de financiering van de uitgaven specifiek gelinkt aan de COVID-19-crisis, is weggevallen. In 2022 bedroeg die 757,2 miljoen euro, in 2021 994,2 miljoen euro. In 2023 kreeg het RIZIV-Geneskundige Verzorging de volgende dotaties:

- een dotatie van 455,9 miljoen euro (+ 57,9 miljoen euro, + 14,54 % tegenover 2021) voor het dekken van de behoeften aan gezondheidszorgen, ten laste van de begroting van de FOD Sociale Zekerheid;
- een dotatie van 346,4 miljoen euro (-0,4 miljoen euro tegenover 2021) voor de financiering van de uitgaven van het Zorgpersoneelsfonds, ten laste van de begroting van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu;
- een éénmalige subsidie van 80 miljoen euro voor het dekken van de energiekosten van de ziekenhuizen, ten laste van de begroting van de FOD Sociale Zekerheid;
- een subsidie van 22,1 miljoen euro van het federale Plan voor herstel en Veerkracht, ten laste van de begroting van de FOD Sociale Zekerheid.

Federale Pensioendienst (FPD)

De dotatie van de Staat voor de verschillende pensioenstelsels binnen de overheidspensioenen stijgt tot 14.899,1 miljoen euro (+ 1.332,9 miljoen euro, + 9,82 % tegenover 2022). De toename is in absolute cijfers het grootst bij de dotatie voor de pensioenen van de openbare sector (+ 1.190 miljoen euro tegenover 2022). In 2023 was er een bijkomende toelage aan het gesolidariseerd pensioenfonds van de lokale en provinciale besturen voor het tekort als gevolg van het bonus-malussysteem van de responsabiliseringsbijdrage.

De dotaties voor oorlogsrenten nemen in 2023 opnieuw lichtjes toe tot 72,3 miljoen euro (66,3 miljoen euro in 2022). De dotatie voor de financiering van de pensioenuitkeringen voor slachtoffers van oorlog en terrorisme kent in 2023 een relatieve stijging van 8,7% ten opzichte van 2022.

⁴⁸ Koninklijk besluit van 9 februari 2023 tot vaststelling van het bedrag van de evenwichtsdotatie in het stelsel van de werknemers en in het stelsel van de zelfstandigen voor het jaar 2023.

⁴⁹ Koninklijk besluit van 17 juli 2023 tot wijziging van het bedrag van de evenwichtsdotatie in het stelsel van de werknemers en in het stelsel van de zelfstandigen voor het jaar 2023 door de wijziging van het koninklijk besluit van 9 februari 2023 tot vaststelling van het bedrag van de evenwichtsdotatie in het stelsel van de werknemers en in het stelsel van de zelfstandigen voor het jaar 2023.

⁵⁰ Koninklijk besluit van 9 juni 2024 tot vaststelling van het definitieve bedrag van de evenwichtsdotatie in het stelsel van de werknemers en in het stelsel van de zelfstandigen voor het jaar 2023 door de wijziging van het koninklijk besluit van 9 februari 2023 tot vaststelling van het bedrag van de evenwichtsdotatie in het stelsel van de werknemers en in het stelsel van de zelfstandigen voor het jaar 2023.

3.3.2 Alternatieve financiering door de Staat

Het mechanisme van de alternatieve financiering is sinds 2017⁵¹ gebaseerd op twee bronnen: de btw en de roerende voorheffing. Tot het jaar 2020 bestonden die ontvangsten uit drie componenten:

- een basisbedrag aan ontvangsten uit de btw en de roerende voorheffing;
- een bedrag aan ontvangsten uit de btw en de roerende voorheffing om de effecten van de taxshift op de ontvangsten uit bijdragen te compenseren;
- een bedrag (voorafgenomen op de ontvangsten van de btw) voor de financiering van het RIZIV Geneeskundige Verzorging.

In 2021 vielen de afzonderlijke bedragen voor de financiering van de taxshift weg en moesten nieuwe basisbedragen worden vastgesteld voor de btw en de roerende voorheffing. Door de negatieve impact van de COVID-19-crisis op de werkelijke ontvangsten achtte de regering dat echter niet opportuun en heeft ze de bedragen voor 2021⁵², 2022⁵³ en 2023⁵⁴ forfaitair vastgesteld.

Tabel 15 – Alternatieve financiering door de Staat, per Globaal Beheer (in miljoen euro)

	2021	2022	Evolutie 2021-2022 (%)	2023	Evolutie 2022-2023 (%)
RSZ-Globaal Beheer	16.882,7	17.265,8	+2,27	19.361,5	+12,14
<i>Btw – basisbedrag</i>	6.721,3	7.215,8	+7,36	8.520,9	+18,09
<i>Btw – geneeskundige verzorging</i>	6.870,6	6.654,8	-3,14	7.193,7	+8,10
<i>Roerende voorheffing</i>	3.290,8	3.395,1	+3,17	3.646,9	+7,42
Inasti-Gestion globale	2.838,3	2.898,5	+2,12	3.180,7	+9,73
<i>Btw – basisbedrag</i>	1.459,2	1.506,8	+3,27	1.686,1	+11,90
<i>Btw – geneeskundige verzorging</i>	687,5	689,0	+0,23	695,1	+0,88
<i>Roerende voorheffing</i>	691,7	702,7	+1,59	799,5	+13,78
Totaal	19.721,1	20.164,3	+2,25	22.542,2	+11,79

Bron: FOD Sociale Zekerheid, juni 2024

RSZ-Globaal Beheer

In 2023 bedroeg de alternatieve financiering van de RSZ-Globaal Beheer 19.361,5 miljoen euro. Ze steeg met 383,0 miljoen euro in 2022 (+ 2,27 % in vergelijking met 2021) en met 2.095,7 miljoen euro in 2023 (+ 12,14 % in vergelijking met 2022). Dat bedrag bestaat uit btw-ontvangsten (8.520,9 miljoen euro, 44,01 %) en roerende voorheffing (3.647,0 miljoen euro, 18,84 %). Overeenkomstig de programmawet van 26 december 2022 werden die bedragen forfaitair bepaald, in afwijking van de wet van 18 april 2017⁵⁵.

⁵¹ Wet van 18 april 2017 houdende hervorming van de financiering van de sociale zekerheid.

⁵² Zie artikelen 42 (RSZ-Globaal Beheer) en 43 (RSVZ-Globaal Beheer) van de programmawet van 20 december 2020.

⁵³ Zie artikelen 118 (RSZ-Globaal Beheer) en 119 (RSVZ-Globaal Beheer) van de programmawet van 27 december 2021.

⁵⁴ Zie artikelen 171 (RSZ-Globaal Beheer) en 173 (RSVZ-Globaal Beheer) van de programmawet van 26 december 2022.

⁵⁵ Wet van 18 april 2017 houdende hervorming van de financiering van de sociale zekerheid.

De RSZ-Globaal Beheer krijgt vanuit de btw-ontvangsten in het kader van de alternatieve financiering ook bijkomende financiële middelen voor de financiering van de geneeskundige verzorging: 7.193,7 miljoen euro in 2023 (37,15 %) ⁵⁶.

RSVZ-Globaal Beheer

Het RSVZ-Globaal Beheer kreeg in 2023 3.180,7 miljoen euro aan ontvangsten uit alternatieve financiering. Dat is 342,3 miljoen euro (+12,06 %) meer dan in 2021 en 282,1 miljoen euro (+9,73 %) meer dan in 2022.

De alternatieve financiering bestaat uit een forfaitair bedrag van 1.686,1 miljoen euro uit de btw-ontvangsten en 799,5 miljoen euro uit de roerende voorheffing. Voor de financiering van de geneeskundige verzorging kreeg het RSVZ in 2023 695,1 miljoen euro ⁵⁷ die worden voorafgenomen op de btw-ontvangsten.

⁵⁶ Dat bedrag houdt geen rekening met het definitieve bedrag van de evenwichtsdotatie voor het jaar 2023, die voorziet in een terugbetaling van 393,2 miljoen euro in 2024, wegens de overfinanciering in 2023 (volgens het koninklijk besluit van 20 juni 2024 tot wijziging van de bedragen van het koninklijk besluit van 9 februari 2023 tot vaststelling van de bedragen voor de alternatieve financiering van de bijkomende geldmiddelen toegekend voor de financiering van de geneeskundige verzorging door het stelsel van het globaal beheer van de werknemers en door het stelsel van het globaal beheer van de zelfstandigen voor het jaar 2023).

⁵⁷ Koninklijk besluit van 7 juli 2023 tot wijziging van de bedragen van het koninklijk besluit van 9 februari 2023 tot vaststelling van de bedragen voor de alternatieve financiering van de bijkomende geldmiddelen toegekend voor de financiering van de geneeskundige verzorging door het stelsel van het globaal beheer van de werknemers en door het stelsel van het globaal beheer van de zelfstandigen voor het jaar 2023

Hoofdstuk 2

Evaluatie van het begrotingsbeleid

1 Overzicht

Bij de opmaak van de initiële en de aangepaste begroting van de federale Staat besliste de regering ook over maatregelen in de sociale zekerheid (besparingen, vermindering van ontvangsten of nieuwe ontvangsten en uitgaven). Voor het begrotingsjaar 2023 hadden die maatregelen betrekking op de geneeskundige verzorging, de werkgelegenheid en werkloosheid, de uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid, de pensioenen, de RSZ-bijdragen en de zelfstandigen.

2 Pensioenen

Bij de initiële begroting 2023 heeft de regering enkele maatregelen genomen die een impact hebben op de pensioenuitgaven (zie hierna). Bij de begrotingscontrole 2023 werden geen bijkomende maatregelen genomen met impact op het begrotingsjaar 2023. Er werden wel al maatregelen genomen met een impact op 2024, die werden hernomen bij de initiële begroting 2024 (actualisatie van de geraamde impact op uitgaven van de pensioenen in de verschillende stelsels), met name:

- invoering van een pensioenbonus van 2 euro per bijkomende gewerkte dag;
- aanpassing van de cumulatierregels voor overlevingspensioenen.

2.1 Invoering van de pensioenbonus

Om langer werken aantrekkelijker te maken en het pensioen uit te stellen besliste de regering om een pensioenbonus in te voeren. Voor elke bijkomende gewerkte dag tussen de dag waarop iemand met vervroegd pensioen kan gaan en de dag van het wettelijke pensioen zou een extra bedrag worden toegekend. Daardoor zou in 2023 30,5 miljoen euro bespaard worden voor alle pensioenstelsels samen.

De pensioenbonus werd uiteindelijk pas ingevoerd vanaf 1 juli 2024 (werknemers en zelfstandigen) en 1 september 2024 (ambtenaren) voor pensioenen die voor het eerst ingaan op 1 januari 2025⁵⁸. Voor 2023 is er bijgevolg geen besparing.

Uit berekeningen van de Federale Pensioendienst (FPD) blijkt dat de besparing beperkt is in de tijd. Vanaf 2026 zou de pensioenbonus leiden tot bijkomende uitgaven (betaling van de bonus) die niet worden gecompenseerd door besparingen door het uitstellen van het pensioen. Voor de berekening van het effect van die maatregel moet echter ook rekening gehouden worden met andere sociale en fiscale opbrengsten van diegenen die langer werken. De FPD kan dat effect daarvan echter niet inschatten.

⁵⁸ Wet van 25 april 2024 houdende de hervorming van de pensioenen.

2.2 Aanpassing van de cumulatieregels voor overlevingspensioenen

Vanaf 2023 is het plafond voor de cumulatie van beroepsinkomsten met een overlevingspensioen opgetrokken voor rechthebbenden met één of meer kinderen ten laste. De kosten van die maatregel worden voor 2023 geraamd op 2,8 miljoen euro over alle stelsels. De meeruitgave voor de FPD zou gecompenseerd worden door bijkomende opbrengsten door meer tewerkstelling. De FPD geeft aan dat hij de werkelijke impact van de aanpassing niet kan bepalen.

3 Geneeskundige verzorging

De regering heeft in oktober 2022 de globale begrotingsdoelstelling voor 2023 volgens de wettelijke bepalingen⁵⁹ vastgesteld op 35.285,3 miljoen euro. Ze legde tegelijk een structurele besparing op van 210 miljoen euro in de uitgaven voor geneesmiddelen.

Bij de begrotingscontrole in april 2023 verlaagde ze de globale begrotingsdoelstelling met 109,0 miljoen euro tot 35.176,3 miljoen euro door een aanpassing aan de inflatievooruitzichten van het Federaal Planbureau van februari 2023⁶⁰.

Het besparingstraject 2021-2024 legt voor 2023 een besparing van 210 miljoen euro op in de uitgaven voor geneesmiddelen. Die wordt gerealiseerd met de structurele besparingsmaatregelen uit 2021 en 2022 (geraamde weerslag in 2023: 178,6 miljoen euro)⁶¹ en een aanvullende besparing van 31,4 miljoen euro. Die maatregel houdt in dat de prijzen van originele geneesmiddelen sinds 1 januari 2023 maandelijks in plaats van trimestrieel verlaagd worden als een generisch geneesmiddel beschikbaar is. Het RIZIV verwacht dat die maatregel jaarlijks 41,3 miljoen euro zal opbrengen (9,9 miljoen euro meer dan begroot in 2023).

4 Uitgaven voor arbeidsongeschiktheid

Om de stijging van het aantal inactieven door ziekte tegen te gaan en het aantal langdurig zieken op de arbeidsmarkt te verminderen, voerde de regering eind 2016 het systeem van re-integratietrajecten in dat werkgevers, arbeidsongeschikte werknemers en werkzoekenden veelal op vrijwillige basis konden volgen. Dit beleid werd in 2022 vervolgens versterkt en uitgebreid door een *terug-naar-werkplan* voor arbeidsongeschikte werknemers met en zonder arbeidsovereenkomst (TNW), een re-integratietraject 2.0 (RIT 2.0) voor arbeidsongeschikte werknemers met een arbeidsovereenkomst en een aangepast re-integratietraject voor arbeidsongeschikte zelfstandigen. In 2023 werden 25,6 miljoen euro bijkomende middelen uitgetrokken, voornamelijk voor:

- extra premies voor de aanwerving van invalide werknemers in een regeling van gedeeltelijke werkhervatting (geraamd: 8,8 miljoen euro, realisatie: 0,4 miljoen euro);
- een hogere vergoeding van de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten voor hun rol in de TNW-trajecten (13,9 miljoen euro).

⁵⁹ Dit is de verhoging van de globale begrotingsdoelstelling van 2022 met de groeinorm van 1,5 % en de middelen nodig voor de indexering van de uitgaven

⁶⁰ De beleidscel van de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid vermeldt een begrotingsdoelstelling van 34.988,2 miljoen euro. Dat is de som van de geboekte uitgaven en de budgettaire marges (bv. gereserveerde bedragen en niet uit te geven bedragen).

⁶¹ Voor een overzicht van die maatregelen zie Rekenhof, *180° Boek – Deel II: Boek 2023 over de sociale zekerheid*, verslag aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, Brussel, november 2023, p. 47-48.

In zijn opvolgingsaudit over de re-integratie van langdurig zieken⁶² concludeert het Rekenhof dat het vernieuwde re-integratiebeleid zorgde voor:

- een verbetering van het re-integratieproces bij de ziekenfondsen (TNW-trajecten) en bij de arbeidsartsen (RIT-trajecten);
- een nauwere samenwerking en betere communicatie tussen de verschillende artsen onderling, de ziekenfondsen en het RIZIV;
- het opzetten van een systeem van periodieke opvraging van de gegevens noodzakelijk voor de opvolging, bijsturing en rapportering.

4.1 Plan Terug naar werk

Sinds 1 januari 2022 staat het ruimere terug-naar-werktraject voor arbeidsongeschikte werknemers en werkzoekenden⁶³ onder de begeleiding van een terug-naar-werkcoördinator van het ziekenfonds van de werknemer/werkzoekende⁶⁴. Deze regeling werd op 1 januari 2023 ook uitgebreid tot de arbeidsongeschikte zelfstandigen⁶⁵.

De weerslag van het TNW-beleid voor 2023 werd geraamd op 172,7 miljoen euro⁶⁶, samengesteld uit een besparing van 58,4 miljoen euro in de uitkeringen, 66,4 miljoen euro bijkomende ontvangsten voor de RSZ en 48,3 miljoen euro bijkomende fiscale ontvangsten. Volgens het RIZIV is het moeilijk de werkelijke impact te bepalen. Ook de beleidscel van de minister van Werk stelt dat ze niet over de nodige gegevens beschikt om te kunnen vaststellen of die besparing is gerealiseerd. De minister van Zelfstandigen beklemtoont dat het belangrijk is een globaal zicht te hebben op het beleid en op de uitbreiding van het systeem naar de zelfstandigen.

Om de communicatie tussen de adviserende artsen, de arbeidsartsen en de huisartsen te bevorderen, plande de regering ook een elektronisch communicatieplatform (TRIO). Doordat het wetelijke kader ontbreekt, kon dat in 2023 nog niet worden ontwikkeld⁶⁷.

Daarnaast ontwikkelde de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid na overleg met het RIZIV en in samenwerking met de ziekenfondsen een terug-naar-werkbarometer (TNW-barometer)⁶⁸. Die moet op basis van de verkregen data een zicht geven op de in- en uitstroom van arbeidsongeschiktheid, de verschillende stappen binnen een TNW-traject en de resultaten van die TNW-acties. De TNW-barometer zou in de loop van 2024 worden gepubliceerd. Op 31 augustus 2024 was dit nog niet het geval.

62 Rekenhof, *Langdurig zieken – Maatregelen tot re-integratie op de arbeidsmarkt: opvolging 2024 van de aanbevelingen*, verslag aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, Brussel, juli 2024.

63 Wet van 12 december 2021 tot invoering van het "Terug Naar Werk-traject" onder de coördinatie van de "Terug Naar Werk-coördinator" in de uitkeringsverzekering voor werknemers.

64 De ziekenfondsen krijgen 1,0 miljoen euro om nieuwe coördinatoren aan te werven.

65 Wet van 12 januari 2023 tot invoering van het "Terug Naar Werk-traject" onder de coördinatie van de "Terug Naar Werk-coördinator" in de uitkeringsverzekering voor zelfstandigen en meewerkende echtgenoten.

66 Dat is 11,3 miljoen euro meer dan de voor 2023 geraamde weerslag.

67 Op 26 april 2024 keurde de ministerraad het voorontwerp van wet goed houdende de oprichting en de organisatie van het TRIO-platform.

68 Maatregel gepland voor 2022 maar pas in 2023 uitgevoerd.

4.2 Re-integratie 2.0

De gewijzigde regelgeving over de re-integratietrajecten voor arbeidsongeschikte werknemers (de RIT 2.0) is sinds 1 oktober 2022 van kracht⁶⁹. Ze beoogt onder meer een eerste contact met de zieke werknemer na vier weken arbeidsongeschiktheid om de kansen op terugkeer naar de arbeidsmarkt te verhogen, de aanpassing van de (beroeps)termijnen tegen re-integratiebeslissingen op vraag van de sociale partners, de vereenvoudiging van de procedures (drie mogelijke beslissingen door de arbeidsarts in plaats van vijf voordien) en het organiseren van overleg van de arbeidsarts en de werkgever met de TNW-coördinator van het ziekenfonds. Ook werd de beëindiging van de arbeidsovereenkomst wegens medische overmacht door definitieve arbeidsongeschiktheid voor het overeengekomen werk losgekoppeld van de re-integratietrajecten⁷⁰.

Uit de voorlopige cijfers van de externe preventiediensten, opgemaakt door CO-PREV⁷¹, blijkt dat het aantal re-integratietrajecten na de aanpassing van de regelgeving in 2022 sterk gedaald is. Hoewel die gegevens nog onvolledig zijn, lijken ze erop te wijzen dat een groot deel van de re-integratietrajecten voordien wellicht werd opgestart met de bedoeling de arbeidsovereenkomst te beëindigen (zowel door de werkgever als door de werknemer).

5 Werkgelegenheid en werkloosheid

De belangrijkste maatregelen die de regering bij de opmaak van de initiële en de aangepaste begroting 2023 nam, staan hierna opgesomd. Er wordt ook toegelicht in hoeverre ze administratief en reglementair zijn uitgevoerd.

5.1 Hervorming van het kunstenaarsstatuut

De hervorming van het sociaal statuut van kunstenaar streeft ernaar alle fasen van het werk van een kunstenaar (creatie, publicatie en verkoop) te waarderen. De volgende maatregelen moeten daarbij helpen:

- een commissie oprichten die het statuut van kunstenaar toekent;
- dat statuut openstellen voor technische profielen en voor beginnende kunstenaars;
- ervoor zorgen dat werknemers uit de culturele sector gemakkelijker toegang krijgen tot werkloosheidsuitkeringen;
- de minimale sociale uitkeringen herwaarderen, het vakantiegeld voor kunstenaars indexeren en een amateurkunstenvergoeding invoeren.

De ministerraad had vanaf 2021 75 miljoen euro ingeschreven op de RVA-begroting. Dat komt overeen met de jaarlijkse begrotingsuitgaven die de hervorming van het kunstenaarsstatuut te weegbrengt. Door de tragere uitrol van de nieuwe regelgeving werd dat bedrag in de initiële begroting 2023 teruggebracht tot 15 miljoen euro om het volgende te dekken:

- de uitkeringen aan de gerechtigden van een kunstenaarsstatuut en een bedrag dat rekening houdt met de impact op de uitkeringen van bepaalde uitkeringsgerechtigden die ervoor kiezen van het statuut gebruik te maken (12,2 miljoen euro);

⁶⁹ Koninklijk besluit van 11 september 2022 tot wijziging van de codex over het welzijn op het werk wat het re-integratietraject voor arbeidsongeschikte werknemers betreft.

⁷⁰ Wet van 30 oktober 2022 houdende diverse maatregelen inzake arbeidsongeschiktheid.

⁷¹ Co-Prev overkoepelt alle Belgische Externe Diensten voor Preventie en Bescherming op het Werk.

- de overdracht, vanuit de opdrachtbegroting van de RVA, naar de FOD Sociale Zekerheid, het RSVZ en zijn eigen beheersbegroting voor de werking van de kunstwerkcommissie (2,7 miljoen euro).

Volgens de voorlopige gegevens van de RVA kostte de maatregel in 2023 maar 12,1 miljoen euro. In termen van bruto-uitgaven van de RVA bedroegen de uitkeringen voor het kunstenaarsstatuut 109,4 miljoen euro. Doordat gerechtigden van andere uitkeringen overstappen naar het kunstenaarsstatuut en er dus ook rekening moet worden gehouden met de besparingen die in andere stelsels worden gegenereerd, vertegenwoordigt dat bedrag echter niet de kosten van de maatregel. Tussen oktober 2022 en december 2023 steeg het aantal gerechtigden met een voltijds en deeltijds kunstenaarsstatuut immers respectievelijk van 3.837 naar 7.995 (+108,37 %) en van 45 naar 243 (+440,00 %).

5.2 Stelsels van tijdskrediet en loopbaanonderbreking

De ministerraad nam op 18 oktober 2022 een reeks maatregelen om de stelsels voor loopbaanonderbreking en tijdskrediet te harmoniseren en aan te passen. De harmonisering moet het systeem van loopbaanonderbreking voor ambtenaren afstemmen op dat van het tijdskrediet, onder meer wat de bedragen, de duurtijd, de anciënniteitsvereisten en de motivering betreft.

De maatregelen met betrekking tot het tijdskredietstelsel zijn al in 2023 in werking getreden. De harmoniseringsmaatregel werd nog niet uitgevoerd.

De besparingen door de verlaging van de sociale uitkeringen voor tijdskredieten werden voor 2023 geraamd op 44,8 miljoen euro, maar de geraamde realisaties zouden maar 6,6 miljoen euro bedragen. Dat komt doordat de besparingen alleen zijn toegepast op de nieuwkomers in het stelsel en niet op alle gerechtigden zoals aangenomen werd in de initiële berekening (d.i. 38,2 miljoen euro minder besparingen).

5.3 Neutralisering van de degressiviteit tijdens het moederschapsverlof

Bij de initiële begroting 2023 besloot de ministerraad de degressiviteit van de werkloosheidsuitkeringen tijdens de moederschapsrust vanaf 1 januari 2023 te neutraliseren. Die maatregel zou voor 3,5 miljoen euro extra uitgaven zorgen in 2023. In juni 2024 heeft de RVA zijn raming herleid tot 0,6 miljoen euro, voornamelijk omdat het aantal gerechtigden naar beneden werd herzien.

5.4 Verlenging van de tijdelijke werkloosheid om economische redenen - energie

Om het effect van de stijgende energieprijzen door de oorlog in Oekraïne te verzachten, heeft de ministerraad op 18 oktober 2022 beslist om de versoepelde voorwaarden voor tijdelijke werkloosheid om economische redenen ten gunste van energie-intensieve bedrijven te verlengen tot 31 maart 2023. In de initiële begroting 2023 werden de kosten daarvan geraamd op 8,6 miljoen euro, maar de realisaties bleven beperkt tot 3,3 miljoen euro. Het aantal gerechtigden van de maatregel werd overschat.

5.5 Diverse maatregelen op het vlak van werkloosheid

In de aangepaste begroting 2023 nam de regering een aantal maatregelen om de arbeidsmarkt te stimuleren en het aantal werklozen te doen dalen. Ze keurde maatregelen goed die de voorwaarden voor passend werk inperken en die de opvolging en beoordeling van de stappen die werklozen ondernemen om werk te vinden, verstrengen. Hierover heeft ook overleg plaats gehad met de gewesten.

De regering ging uit van een vermindering van het aantal werklozen met 1.500 eenheden. Hoewel de afzonderlijke maatregelen geen eigen raming in de begroting hebben, werd de jaarlijkse besparing door de vermindering van de uitgaven voor werkloosheid voor 1.500 eenheden geraamd op 21 miljoen euro.

Voor de maatregelen van de initiële begroting 2023 is geen regelgeving goedgekeurd met betrekking tot de autonomie van de gewesten ten aanzien van de beschikbaarheid van werkzoekenden of de toepassing van een federale regeling ter bestrijding van langdurige werkloosheid⁷².

6 RSZ - Globaal Beheer

6.1 Belangrijkste maatregelen

Hierna worden de belangrijkste maatregelen beschreven die bij de opmaak van de initiële en de aangepaste begroting 2023 werden genomen. Ze werden administratief en reglementair uitgevoerd.

6.1.1 Competitiviteit

De loonkosten stijgen als gevolg van de indexering. Om die impact te temperen kende de ministerraad op 18 oktober 2022 een uitzonderlijke vrijstelling toe van 7,07 % van de nettowerkgeversbijdragen die verschuldigd waren in het eerste en het tweede kwartaal van 2023.

Die maatregel moest de sociale bijdragen met 974,3 miljoen euro verminderen. In juni 2024 bedroeg die vrijstelling van bijdragen volgens de ramingen van de RSZ 1.080,3 miljoen euro, door de stijging van de loonmassa die een bijkomende impact op de begroting genereerde van 106,0 miljoen euro.

6.1.2 Plan nulbijdrage

Sinds 2022 zijn de verminderde werkgeversbijdragen voor een eerste aanwerving geplafonneerd op 4.000 euro per kwartaal, onbeperkt in de tijd. De ministerraad van 21 april 2023 besliste die drempel terug te brengen tot 3.100 euro vanaf 2024 en ook een eind te maken aan de verminderde werkgeversbijdragen voor de vierde, vijfde en zesde aanwerving vanaf 2024.

Die maatregelen moesten de ontvangsten doen toenemen met respectievelijk 25,1 miljoen euro en 22,9 miljoen euro vanaf 2024 (d.i. + 48 miljoen euro in totaal). In juni 2024 herraamde de RSZ de budgettaire impact op 46,6 miljoen euro (respectievelijk 30,0 miljoen euro en 16,6 miljoen euro). Dat de raming naar beneden werd bijgesteld, is te verklaren door het samenspel van tegengestelde

⁷² Maatregel "Zones zonder langdurig werklozen" waardoor werklozen, onder bepaalde voorwaarden en in beperkte mate, inkomsten uit werk kunnen combineren met een werkloosheidsuitkering.

factoren: de stijging van de lonen en van het aantal eerste aanwervingen⁷³ creëert een opwaartse trend, terwijl de daling van het aantal vierde, vijfde en zesde aanwervingen een neerwaartse trend creëert.

6.1.3 Strijd tegen het oneigenlijke gebruik van opeenvolgende dagcontracten

Om te vermijden dat eenzelfde uitzendkracht telkens opnieuw een kortlopend contract krijgt aangeboden, heeft de ministerraad van 18 oktober 2022 beslist dat voor dergelijke contracten vanaf 1 januari 2023 een bijzondere socialezekerheidsbijdrage verschuldigd is. De bijdrage is van toepassing op elke dag van opeenvolgende dagcontracten voor uitzendarbeid (ODC's) die bepaalde drempels overschrijden. De bijdrage stijgt trapsgewijs naargelang van het aantal ODC's dat eenzelfde werkgever binnen zes maanden met eenzelfde uitzendkracht sluit.

De maatregel moest de ontvangsten met 34,3 miljoen euro doen toenemen in 2023. In juni 2024 heeft de maatregel volgens de ramingen van de RSZ echter slechts 2,2 miljoen euro op jaarbasis opgebracht. De RSZ wijst er immers op dat de maatregel een gedragsverandering heeft teweeggebracht bij de werkgevers. Ze werken niet meer met ODC's, maar met kortlopende contracten van bepaalde duur, waardoor het directe rendement van de maatregel sterk is gedaald.

6.1.4 Strijd tegen de sociale fraude

Bij de opmaak van de initiële begroting 2023 werden de volgende maatregelen genomen, die administratief en reglementair zijn uitgevoerd:

- De verjaringstermijnen in het geval van frauduleuze handelingen, valse of opzettelijk onvolledige aangiften en frauduleuze onderwerpen aan de sociale zekerheid werden verlengd (initieel rendement: + 7 miljoen euro, de RSZ beschikt niet over de gegevens waarmee het werkelijke rendement kan worden berekend).
- Het Sociaal Strafwetboek wordt aangepast om tot een meer doeltreffende preventie, identificatie en bestraffing te komen van zwartwerk, sociale fraude en sociale dumping (initieel rendement: + 1 miljoen euro, de RSZ beschikt niet over de gegevens waarmee het werkelijke rendement kan worden berekend).
- Er worden akkoorden gesloten voor loyale concurrentie in acht sectoren om ervoor te zorgen dat de sociale wetgeving beter wordt nageleefd en om fraude en sociale dumping tegen te gaan en te voorkomen (initieel nettorendement: 7,6 miljoen euro, nieuwe raming van juni 2024: 0 euro). Omdat de maatregel pas laat werd uitgevoerd (de akkoorden werden ondertekend in februari 2024), waren er geen extra ontvangsten in 2023, maar die zouden er wel moeten komen in 2024.

6.2 Andere maatregelen

Bij de opmaak van de initiële begroting 2023 werden de volgende maatregelen genomen, die administratief en reglementair zijn uitgevoerd:

- De maatwerkbedrijven worden verder geharmoniseerd⁷⁴ (initieel rendement: - 13,0 miljoen euro, nieuwe raming van juni 2024: - 13,0 miljoen euro; eenmalige maatregel).

⁷³ Omdat de lonen werden opgetrokken, werd het plafond van 3.100 euro sneller bereikt.

⁷⁴ De maatregel breidde de regels voor bijdragen en structurele verminderingen die gelden voor werknemers met een handicap (categorie 3b) uit tot de werknemers uit de doelgroep van de maatwerkbedrijven.

- De regels voor flexi-jobs worden aangepast⁷⁵ (initieel rendement: + 8,0 miljoen euro in 2023, nieuwe raming in juni 2024 op basis van de werkelijke volumes: + 2,0 miljoen euro; structurele maatregel).
- De bijzondere bijdrage voor werkloosheid met bedrijfstoelag wordt opgetrokken⁷⁶ (initieel rendement: + 5,0 miljoen euro, nieuwe raming in juni 2024: + 5,0 miljoen euro; structurele maatregel).
- De regels voor studentenjobs worden aangepast⁷⁷ (initieel rendement: + 2,0 miljoen euro; structurele maatregel). De RSZ beschikt niet over de gegevens waarmee het werkelijke rendement kan worden berekend omdat moeilijk vast te stellen is welk effect de maatregel heeft op de stijging van het aantal door studenten gepresteerde werkuren (+ 5,82 % in 2023).

7 RSVZ - Globaal Beheer

Bij de initiële begroting 2023 heeft de regering enkele maatregelen genomen die een impact hebben op zowel de uitgaven als de ontvangsten van het stelsel van de zelfstandigen:

- indexering van de vennootschapsbijdrage;
- strijd tegen zwartwerk;
- Primo-starter na arbeidsongeschiktheid;
- hervorming van het overbruggingsrecht.

7.1 Indexering vennootschapsbijdrage

Sinds 1993 moeten vennootschappen een jaarlijkse forfaitaire bijdrage betalen voor het sociaal statuut der zelfstandigen. In de wet van 30 december 1992 die deze bijdrage invoerde, is in 2023 de hoogte van de bijdrage aangepast en een mechanisme ingevoerd om die bijdrage (en het balanstotaal waarmee bepaald wordt of het gaat om een gewone of verhoogde bijdrage) vanaf 2023 automatisch te indexeren.

Uit de analyse van het RSVZ blijkt dat de geïnde bijdragen in 2023 stegen met 40,1 miljoen euro (+ 16,74 %), zowel door de indexeringsmaatregel als door de stijging van het aantal vennootschappen (+ 4,77 %). Volgens het RSVZ heeft de indexering 28,2 miljoen euro opgebracht (+4,2 miljoen euro meer dan geraamd).

7.2 Strijd tegen zwartwerk

In de strijd tegen zwartwerk werden extra middelen toegekend voor de aanwerving van zeventien ambtenaren (vier niveau A en dertien niveau B) bij het RSVZ om de controles te versterken.

Uit de berekeningsnota van het RSVZ blijkt dat door die extra aanwervingen de controles 8,7 miljoen euro meer hebben opgebracht (raming: 8,6 miljoen euro).

⁷⁵ Het stelsel van de flexi-jobs betrof aanvankelijk alleen de horeca en de kleinhandel, maar werd uitgebreid naar de sectoren sport en cultuur (uitbating film- en theaterzalen), de evenementensector en de zorgsector (ondersteunende functie).

⁷⁶ De maatregel bestond erin de bijzondere bijdrage voor werkloosheid met bedrijfstoelag te onderwerpen aan een vermenigvuldigingsfactor van 1,047 voor 2023. De werkgeversbijdrage bedraagt een bepaald percentage van de maandelijkse brutobedragen van de uitkeringen, dat varieert naargelang van de leeftijd van de werkloze.

⁷⁷ De maatregel heeft het jaarlijkse quotum opgetrokken van 475 uur naar 600 uur en de bijbehorende sociale bijdragen werden verminderd.

7.3 Primo-starter na arbeidsongeschiktheid

Artikel 12, § 1bis van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen bevat een voordelige bijdrageregeling voor bepaalde (her)startende zelfstandigen (de *primo-starters*). Voortaan vallen de zelfstandigen die uitstromen uit een arbeidsongeschiktheid/invaliditeit en die gedurende twee opeenvolgende kwartalen een gelijkstelling wegens ziekte hebben genoten, gedurende vier bijdragekwartalen ook onder die voordelige bijdrageregeling.

Het RSVZ kan de precieze impact van de uitbreiding niet becijferen, maar het aantal toepassingen in 2023 was beperkt (1.163 gevallen). Daardoor veronderstelt de instelling dat de minderontvangst lager ligt dan de geraamde 6,2 miljoen euro. De minister van Zelfstandigen wil erover waken dat het RSVZ en de socialeverzekeringsfondsen de impact van die maatregel in de toekomst nauwkeurig kunnen ramen.

7.4 Hervorming van het overbruggingsrecht

Het klassieke overbruggingsrecht is hervormd op basis van het rapport van het beheerscomité voor het sociaal statuut voor zelfstandigen⁷⁸, om het te vereenvoudigen en te harmoniseren. De wet van 22 december 2016 houdende invoering van een overbruggingsrecht ten gunste van zelfstandigen is daartoe vervangen door een nieuwe wet⁷⁹.

Het huidige systeem met vier pijlers (faillissement, collectieve schuldenregeling, gedwongen onderbreking door overmacht en stopzetting door economische moeilijkheden) wordt vervangen door een systeem met een dubbel toegangscriterium:

- een onderbreking of stopzetting door omstandigheden onafhankelijk van de wil⁸⁰;
- een stopzetting door economische moeilijkheden⁸¹.

Om de rechtszekerheid en de transparantie te vergroten is er bovendien één set van toekenningsregels voor beide criteria.

Het RSVZ kan de bijkomende uitgaven door de hervorming van het overbruggingsrecht niet bepalen, maar stelt dat die lager liggen dan geraamd (7,4 miljoen euro).

De hervorming moest worden gecompenseerd binnen de opdrachtenbegroting. Vanaf 2024 zijn die extra uitgaven begrepen in de ramingen (en worden ze dus gefinancierd).

⁷⁸ Algemeen Beheerscomité van het sociaal statuut der zelfstandigen, "Evaluatie van het klassieke overbruggingsrecht", verslag 2022/01 van 17 maart 2022.

⁷⁹ Programmawet van 26 december 2022, titel 9, hoofdstuk 3.

⁸⁰ Hieronder vallen de situaties die in de oorspronkelijk regelgeving onder pijlers 1 (faillissement) en 3 (overmacht) vielen.

⁸¹ Hieronder vallen de situaties die in de oorspronkelijk regelgeving onder pijler 4 vielen.

Financieel beheer en rekeningen van de OISZ

DEEL

Overlegging van de rekeningen

1 Inleiding

Het Rekenhof moet de rekeningen controleren van twaalf OISZ: eHealth, Fedris, FSO, HVW, HZIV, KSZ, RVA, RJV, FPD, RSZ, RIZIV en RSVZ⁸². Zij moeten strikte termijnen respecteren om hun jaarrekeningen op te stellen, goed te keuren en toe te zenden aan de toezichthoudende minister die ze meedeelt aan de minister van Begroting, die ze op zijn beurt doorstuurt naar het Rekenhof.

In zijn Boeken 2015 tot 2023 over de Sociale Zekerheid⁸³ heeft het Rekenhof erop gewezen dat die termijnen niet worden nageleefd. Om zijn controleopdracht en zijn informatieopdracht ten aanzien van het parlement naar behoren te kunnen uitoefenen, moet het nochtans tijdig kunnen beschikken over de rekeningen.

Het Rekenhof geeft hierna de stand van zaken weer op 31 augustus 2024.

2 Resultaten van het onderzoek

2.1 Opmaak van de rekeningen

De beheersorganen van de OISZ moeten de rekeningen opmaken voor 15 juni van het jaar volgend op het boekjaar⁸⁴. De volgende tabel geeft een overzicht van de naleving door de OISZ van die verplichting.

⁸² Artikel 17 van het koninklijk besluit van 3 april 1997 houdende maatregelen met het oog op de responsabilisering van de openbare instellingen van sociale zekerheid, met toepassing van artikel 47 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels.

⁸³ Rekenhof, *Boek 2015 over de Sociale Zekerheid*, oktober 2015, p. 73, *Boek 2016 over de Sociale Zekerheid*, augustus 2016, p. 71, *Boek 2017 over de Sociale Zekerheid*, oktober 2017, p. 81, *Boek 2018 over de Sociale Zekerheid*, augustus 2018, p. 77, *176° Boek – deel II: Boek 2019 over de Sociale Zekerheid*, september 2019, p. 71, *177° Boek – deel II: Boek 2020 over de Sociale Zekerheid*, september 2020, p. 77, *178° Boek – deel II: Boek 2021 over de Sociale Zekerheid*, september 2021, p. 83, *179° Boek – deel II: Boek 2022 over de Sociale Zekerheid*, september 2022, p. 99 en *180° Boek – deel II: Boek 2023 over de Sociale Zekerheid*, november 2023, p. 79, beschikbaar op www.rekenhof.be.

⁸⁴ Voor de RSZ is deze termijn vastgesteld op 30 september; voor het RIZIV op 31 december.

Tabel 16 – Naleving van de termijn voor de opmaak van de rekeningen (toestand op 31 augustus 2024)

Opmaak van de rekening	Boekjaar 2021	Boekjaar 2022	Boekjaar 2023
Tijdig	eHealth, KSZ, FSO, RJV, RSZ	eHealth, Fedris, FSO, HVW, KSZ, RJV, RSZ	eHealth, HVW, KSZ, RJV, RSVZ
Minder dan 1 maand te laat	FPD, HVW, RSVZ, RVA	FPD, RSVZ, RVA	FPD, FSO, RVA
1 tot 12 maanden te laat	Fedris, HZIV	HZIV	-
Meer dan 1 jaar te laat	RIZIV	-	-
Nog niet opgemaakt	-	RIZIV	Fedris, HZIV, RIZIV ⁸⁵ , RSZ ⁸⁶
Aantal laattijdig of niet opgemaakte rekeningen	7/12	5/12	7/12

Bron: verslagen beheerscomités van de OISZ

2.2 Voorlegging van de rekeningen aan het Rekenhof

De OISZ sturen de rekeningen (opgemaakt door hun beheersorganen) én het verslag van de bedrijfsrevisor binnen drie maanden aan de toezichhoudende minister voor goedkeuring. De minister bezorgt de goedgekeurde rekeningen op zijn beurt binnen zes weken aan de minister van Begroting, die vervolgens vier weken heeft om de rekeningen voor te leggen aan het Rekenhof⁸⁷. Concreet betekent dit dat het Rekenhof uiterlijk op 30 november alle rekeningen moet hebben ontvangen⁸⁸.

Omdat de rekeningen 2023 uiterlijk op 30 november 2024⁸⁹ aan het Rekenhof moeten worden bezorgd, kan het voor de jaarrekeningen 2023 nog geen uitspraak doen over de naleving van de termijn.

De volgende tabel geeft een overzicht van de termijnen voor het voorleggen aan het Rekenhof:

⁸⁵ Het RIZIV moet zijn rekeningen 2023 opstellen voor 31 december 2024.

⁸⁶ De RSZ moet zijn rekeningen 2023 opstellen voor 30 september 2024.

⁸⁷ Artikel 12 van het koninklijk besluit van 22 juni 2001 tot vaststelling van de regelen inzake de begroting, de boekhouding en de rekeningen van de openbare instellingen van sociale zekerheid.

⁸⁸ Voor de RSZ is dat 15 maart van het tweede jaar volgend op het boekjaar, voor het RIZIV 15 juni.

⁸⁹ Voor de RSZ is dat 15 maart 2025 en voor het RIZIV 15 juni 2025.

Tabel 17 – Naleving van de termijn voor het voorleggen van de rekeningen aan het Rekenhof (toestand op 31 augustus 2024)

Voorlegging rekeningen	Boekjaar 2020	Boekjaar 2021	Boekjaar 2022
Minder dan 1 maand te laat	-	FPD, RSVZ	
1 tot 12 maanden te laat	eHealth, Fedris, FPD, KSZ, RJV, RSVZ, RSZ	eHealth, Fedris, FSO, RJV	eHealth, Fedris, FSO, KSZ
Meer dan 1 jaar te laat	FSO, HVW, RVA	KSZ, RSZ	-
Opgemaakt, maar nog niet overgelegd ⁹⁰	HZIV, RIZIV	HVW, HZIV, RIZIV, RVA	FPD, HVW, HZIV, RJV, RSVZ, RSZ, RVA
Nog niet voorgelegd en nog niet opgemaakt			RIZIV

Bron: ontvangstbrieven Rekenhof

3 Conclusies en aanbevelingen

De jaarrekeningen van de OISZ worden nog steeds met vertraging aan het Rekenhof voorgelegd. Op 31 augustus 2024 hebben de beheersorganen van acht van de twaalf instellingen hun rekeningen 2023 al opgemaakt, waarvan vijf dat hebben gedaan binnen de wettelijke termijn.

De jaarrekeningen moeten uiterlijk op 30 november van het jaar volgend op het boekjaar aan het Rekenhof worden toegestuurd (behalve die van de RSZ en het RIZIV, waarvoor een langere termijn geldt). Op 31 augustus 2024 had het Rekenhof acht rekeningen ontvangen: vier jaarrekeningen van het boekjaar 2022, twee van het boekjaar 2021, één van het boekjaar 2013 en één van het boekjaar 2012. Het Rekenhof stelt vast dat het nog de rekeningen 2020, 2021 en 2022 van respectievelijk twee, vier en acht instellingen moet ontvangen. Het moet ook nog de rekeningen 2014, 2015, 2016 en 2017 van één instelling ontvangen, die van 2018 van drie instellingen en die van 2019 van twee instellingen.

Met het oog op de toekomstige certificering van de rekeningen door het Rekenhof moeten de OISZ ernaar streven hun rekeningen tijdig op te maken. Het is ook belangrijk dat de toezichthoudende ministers, de staatssecretaris van Begroting en de OISZ erover blijven waken dat de termijnen voor overlegging nageleefd worden dankzij aangepaste procedures.

⁹⁰ Het Rekenhof moet ook nog de rekeningen 2014, 2015, 2016 en 2017 krijgen van het RIZIV, de rekeningen 2018 van het RIZIV, de RSZ en de HZIV en de rekening 2019 van het RIZIV en de HZIV.

Controle van de rekeningen van bepaalde OISZ

In de volgende artikelen brengt het Rekenhof verslag uit over de resultaten van zijn laatste controles. Die hebben voornamelijk betrekking op de rekeningen van de boekjaren 2019 tot 2022.

Als lid van de Internationale Organisatie van Hoge Controle-instanties (INTOSAI) hanteert het Rekenhof bij de uitvoering van deze opdrachten de internationale standaarden voor hoge controle-instanties (ISSAI) als referentie.

Om de rekeningen van de OISZ te controleren, voert het Rekenhof zijn analyses uit op basis van het bestaande wettelijke kader. Als er geen specifieke wettelijke regels of definities voorhanden zijn, steunt het ook op de gebruikelijke regels van de algemene boekhouding en de begrotingsboekhouding, en op zijn adviezen over vergelijkbare verrichtingen bij andere entiteiten. Het Rekenhof geeft ook de nodige aandacht aan de beslissingen van de Commissie voor Normalisatie van de Boekhouding van de instellingen van openbaar nut van de sociale zekerheid⁹¹. Het zal zijn aanbevelingen, die hierna volgen, aanpassen als het regelgevend kader dat op de OISZ van toepassing is, gewijzigd of verduidelijkt wordt. Overeenkomstig het principe van de normenhierarchie herinnert het Rekenhof er bovendien aan dat de adviezen en omzendbrieven van de commissie niet mogen afwijken van het wettelijke en regelgevende kader.

De controles van het Rekenhof en de resultaten ervan passen in de voorbereiding van de toekomstige certificering van de jaarrekeningen van de OISZ zoals bepaald in het koninklijk besluit van 30 juni 2024⁹². Het doel van die opdracht is een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekeningen als geheel geen afwijking van materieel belang bevatten als gevolg van fraude of van fouten, en vervolgens een gemotiveerd oordeel uit te brengen.

De voornaamste vaststellingen die het Rekenhof deed tijdens zijn controles, hadden betrekking op de volgende problemen:

- verkeerde toepassing van het beginsel van de vastgestelde rechten;
- niet-naleving van de boekhoudkundige en budgettaire afgrenzing;
- verkeerde budgettaire aanrekening van waardeverminderingen op dubieuze vorderingen;
- geen eenvormigheid en geen duidelijk regelgevend kader voor de boekhoudkundige en budgettaire verwerking en voor de rapportering over bepaalde verrichtingen die worden uitgevoerd voor rekening van derden;
- gebrek aan inschatting van de financiële risico's die samenhangen met lopende geschillen en met andere risico's en kosten (voorzieningen);
- onvolledige waarderingsregels;
- ontoereikende functiescheiding;
- geen of een onvolledige fysieke inventaris;
- geen reconciliëring van de boekhoud- en begrotingsposities tussen OISZ;
- gebrek aan verantwoordingsstukken om de boeking van bepaalde verrichtingen te staven.

⁹¹ Het Rekenhof neemt sinds 4 juni 2024 (koninklijk besluit tot wijziging van het KB van 5 mei 1993) als effectief lid deel aan de vergaderingen van de commissie, terwijl het er voordien aanwezig was als waarnemer.

⁹² Voor de RVA, het FSO, eHealth, de KSZ, de RSZ en het RSVZ is de certificering van de jaarrekeningen gepland vanaf het boekjaar 2025, en voor het RIZIV, de FPD, Fedris, de RJV, de HVW en de HZIV vanaf het boekjaar 2027.

Budgettaire aanrekening van de toevoegingen aan en terugnemingen van waardeverminderingen op dubieuze debiteuren

In navolging van het advies van de Commissie voor Normalisatie van de Boekhouding van de OISZ⁹³ boeken verschillende OISZ de waardeverminderingen op dubieuze debiteuren (toevoegingen en terugnemingen) zowel in de economische boekhouding als in de begrotingsboekhouding.

Het Rekenhof brengt echter in herinnering dat de budgettaire aanrekening van waardeverminderingen in strijd is met het beginsel van de vastgestelde rechten. De regelgeving bepaalt immers dat *“in de begrotingsboekhouding de verrichtingen met derden worden ingeschreven bij het ontstaan, de omvorming of de verdwijning van een vordering of een schuld”* en dat *“de rechten die ten voordele van de diensten zijn vastgesteld, uitdoven door betaling, door annulatie of door verjaring”*⁹⁴.

Waardeverminderingen op dubieuze debiteuren wijzigen noch de nominale waarde van de vorderingen noch de opeisbaarheid ervan. Pas wanneer wordt vastgesteld dat vorderingen oninvorderbaar zijn, leidt dat tot de annulering van de vastgestelde rechten en tot de budgettaire aanrekening van de uitgave. Waardeverminderingen zijn daarentegen interne bewegingen die samenhangen met de waarderingsregels (zonder invloed op derden) en zijn geen begrotingsontvangsten noch begrotingsuitgaven. Het zijn verrichtingen die uitsluitend een invloed hebben op de economische boekhouding.

Om het beginsel van de vastgestelde rechten na te leven, mogen de OISZ de toevoegingen aan en terugnemingen van waardeverminderingen op dubieuze debiteuren bijgevolg niet meer aanrekenen op de begroting.

De volgende tabel toont de weerslag van de verkeerde begrotingsaanrekeningen op de begrotingsresultaten 2022 van de OISZ, zoals het Rekenhof die berekend heeft.

⁹³ FAQ over dubieuze debiteuren en waardeverminderingen van 2 juli 2015 bevestigd door omzendbrief nr. 11 van 31 januari 2020. Die omzendbrief vermeldt in punt 4 dat dat standpunt *“een afwijking [vormt] van de definitie van de vastgestelde rechten om waarschijnlijke verliezen te kunnen inschrijven in de budgettaire boekhouding”*.

⁹⁴ Artikelen 13 en 7 van voornoemd koninklijk besluit van 26 januari 2014.

Tabel 18 – Impact van de verkeerd aangerekende waardeverminderingen op het begrotingsresultaat 2022 van de OISZ (in miljoen euro, het plusteken stemt overeen met een overschatting)

OISZ	Impact	Commentaar van de OISZ
RSZ	+287,3	De OISZ zullen de aanbeveling van het Rekenhof invoeren voor de afsluiting van de rekening 2023
RVA	+3,9	
Fedris	-2,3	De OISZ blijven, in afwachting van een wijziging van de omzendbrief, de regels voor waardeverminderingen uit die omzendbrief toepassen.
FSO	-88,3	
HZIV	0,0	
HVW	n.v.t.	Geen aanrekening vastgesteld
FPD	n.v.t.	Geen waardeverminderingen geboekt
RSVZ	n.v.t.	Geen waardeverminderingen geboekt
KSZ	n.v.t.	Geen aanrekening vastgesteld
eHealth	n.v.t.	Geen aanrekening vastgesteld
RJV	n.v.t.	Geen aanrekening vastgesteld
RIZIV	+3,8	Het RIZIV zal de weerslag op de begroting corrigeren op basis van de nieuwe instructies van de boekhoudcommissie.

Bron: Rekenhof op basis van de jaarrekening

Naar aanleiding van de aanbevelingen die het Rekenhof in zijn 179^e Boek⁹⁵ formuleerde, heeft de Commissie voor Normalisatie van de Boekhouding van de OISZ een werkgroep opgericht om die problematiek op te lossen vóór de certificering van de rekeningen van de OISZ. De werkzaamheden van de commissie zouden moeten uitmonden in een wijziging van de omzendbrief (eind 2024) om het mogelijk te maken het beginsel van de vastgestelde rechten na te leven.

95 Rekenhof, 179^e Boek – deel II: Boek 2022 over de Sociale Zekerheid, Verslag aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, Brussel, september 2022, www.rekenhof.be.

HVW: controle van de jaarrekening 2022

1 Inleiding

De Hulpkas voor Werkloosheidsuitkeringen (HVW) werd opgericht in 1952. Ze dient de werkloosheidsdossiers van sociaal verzekerden in bij de RVA en betaalt de uitkeringen en prestaties waar ze recht op hebben.

Tabel 19 – Samenvatting van de jaarrekening 2022 van de HVW (in miljoen euro)

	Rubrieken	2021	2022
Algemene boekhouding	Balans	116,6	125,0
	Opbrengsten	1.397,4	860,4
	Kosten	1.354,4	856,8
	Boekhoudkundig resultaat	42,9	3,6
Begrotingsboekhouding	Ontvangsten voor opdrachten	1.298,9	806,2
	Uitgaven voor opdrachten	1.308,7	813,5
	Saldo van de opdrachtenbegroting	-9,8	-7,3
	Ontvangsten voor het beheer	45,5	50,9
	Uitgaven voor het beheer	45,3	44,9
	Saldo van de beheersbegroting	0,2	6,0

Bron: jaarrekeningen 2021 en 2022 opgesteld door het beheerscomité

Het Rekenhof controleerde de rekeningen 2022 op basis van de rekeningen die het beheerscomité opstelde op 15 juni 2023.

2 Toepassing van de vastgestelde rechten

De HVW boekt de kosten/uitgaven voor sociale prestaties volgens de indieningsmaand⁹⁶, die overeenstemt met de maand waarin de betaling wordt uitgevoerd, en niet in de loop van de referentemaand⁹⁷. Bijgevolg worden de betalingen die plaatsvinden tussen 11 januari en 31 maart van boekjaar N+1 geregistreerd op boekjaar N+1, ook al hebben de uitkeringen betrekking op boekjaar N en hadden ze dus moeten worden geboekt op dat boekjaar.

⁹⁶ Voor de werkloosheidsuitkeringen, artikel 164, § 1, 2°, van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering: "wordt verstaan onder 'indieningsmaand': de maand tijdens dewelke de uitbetalingsinstelling de uitgave heeft verricht; voor een uitgave die verricht werd tijdens de eerste tien kalenderdagen van een maand, wordt de voorgaande maand als indieningsmaand beschouwd, in zoverre de referentemaand samenvalt met deze voorgaande maand of met een daarvoor gelegen maand".

⁹⁷ Artikel 164, § 1, 1°, van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering: "wordt verstaan onder 'referentemaand': de werkloosheidsmaand waarop de betaling betrekking heeft".

Die praktijk miskent de boekingsregels van de vastgestelde rechten uit artikel 2 van het koninklijk besluit van 22 juni 2001, op grond waarvan alle prestaties aangaande boekjaar N tot 31 maart van boekjaar N+1 moeten worden geregistreerd bij de kosten/uitgaven (en bij de schulden, aangezien de betaling daarna plaatsvindt) op boekjaar N. Parallel moet de HVW een opbrengst/ontvangst (en een vordering) boeken die overeenstemt met de financiering van die prestaties door de RVA en door de sectorale fondsen.

De HVW kon de prestaties betaald tussen 11 januari en 31 maart 2023 die hadden moeten worden gekoppeld aan boekjaar 2022, niet identificeren en de waarde ervan bepalen. Het Rekenhof beveelt dan ook aan de nodige informatie te verzamelen tegen uiterlijk 31 maart N+1 en de passende boekingen uit te voeren.

3 Financiering van de opdrachten

De boekings- en aanrekeningsschema's om de financiering vanuit de RVA voor de werkloosheidsprestaties te registreren, zijn onjuist. Die boekingen zijn immers van verschillende aard en gebeuren niet systematisch simultaan in beide boekhoudingen, waardoor ongerechtvaardigde tegenstrijdigheden ontstaan tussen de ontvangsten en de opbrengsten.

Bovendien stemmen de opbrengsten/ontvangsten van de HVW niet overeen met de kosten/uitgaven van de RVA. De geboekte opbrengsten en de aangerekende ontvangsten bedragen respectievelijk 2,5 miljoen euro en 8,5 miljoen euro minder dan de bedragen die de RVA registreerde. De HVW kan die verschillen niet verantwoorden.

Ten slotte kunnen aan de hand van dat boekhoudschema de opbrengsten/ontvangsten voor de financiering niet worden geboekt in overeenstemming met de uitgaven/kosten voor sociale prestaties die effectief werden betaald tijdens het boekjaar. Het Rekenhof beveelt aan de opbrengsten/ontvangsten te boeken op basis van de uitgaven/kosten voor sociale prestaties die effectief werden gemaakt tijdens het boekjaar volgens het principe van de vastgestelde rechten.

4 Andere vaststellingen

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
De registratie van de vaste activa vertoont meerdere tekortkomingen: <ul style="list-style-type: none"> • foutieve boekhoudkundige classificatie; • onjuiste boeking van de herwaarderings van terreinen en gebouwen; • onjuiste afschrijvingstabel. 	<ul style="list-style-type: none"> • De boekhoudkundige en budgettaire verrichtingen registreren op de rekeningen die het reglementair kader voorschrijft. • De vaste activa en de herwaarderingsmeerwaarden corrigeren op basis van de expertiseverslagen. • De afschrijvingstabel herbekijken en de correctieboekingen aanbrenge.
Het boekingsschema voor de rechten en verplichtingen buiten balans is niet correct en de boekingen zijn onvolledig.	Ervoor zorgen dat de rechten en verplichtingen buiten balans volledig en juist worden geboekt.
Voor de uitkeringen die de RVA voorlopig verwierp, worden geen voorzieningen geboekt.	Het reële risico evalueren dat samenhangt met de werkloosheidsuitkeringen die de RVA voorlopig verwierp en de voorziening voor risico's en kosten boeken die daaruit voortvloeit.

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
<p>Het beheer van de sociale vorderingen vertoont tekortkomingen doordat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • er een ongerechtvaardigd verschil is tussen de beheerssoftware en de algemene balans voor de sociale vorderingen en de waardeverminderingen; • er noch een inventaris noch een waardering van de dubieuze debiteuren voorhanden is; • de waarderingsregels voor de dubieuze debiteuren en voor de waardeverminderingen niet in acht worden genomen; • er een jaarmaximum vastgelegd is voor de boeking van oninvorderbare sommen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Alle verschillen tussen de beheerssoftware en de algemene balans rechtvaardigen en de juiste correcties voor het referentieboekjaar aanbrengen. • Jaarlijks een volledige inventaris opmaken van de dubieuze debiteuren in het kader van de afsluitingsverrichtingen. • De dubieuze debiteuren valoriseren volgens de waarderingsregels • Elke afstand van schuldvordering boeken op het boekjaar waarop die betrekking heeft, zonder vooraf bepaald begrotingsplafond.
<p>Meerdere rubrieken van de jaarrekening (afschrijvingen van werkzaamheden in gehuurde gebouwen, waardevermindering inzake andere schuldenaars, voorzieningen) zijn niet omkaderd door waarderingsregels.</p>	<p>De waarderingsregels vervolledigen voor alle elementen van het vermogen en ze opnemen in de jaarrekening.</p>
<p>Bestelbonnen zijn later goedgekeurd dan de facturen, waardoor ze niet aan elkaar kunnen worden gekoppeld.</p>	<p>Internebeheersingsmaatregelen treffen om de facturen te kunnen aftoetsen.</p>
<p>De boekhoudkundige en budgettaire stromen van de financiering van de opdrachten worden niet gereconcilieerd met de RVA.</p>	<p>Bij de afsluiting van het boekjaar de saldi alsook de boekhoudkundige en budgettaire stromen reconciliëren met de RVA; de verschillen tussen beide OISZ analyseren en, in voorkomend geval, de nodige correctieboekingen aanbrengen.</p>
<p>De loonreconciliatie is onvolledig tussen (1) de beheersgegevens en de kosten/uitgaven en (2) de fiscale en sociale schulden en de externe opgaven.</p>	<p>Een volledige en gedocumenteerde loonreconciliatie uitvoeren en de vastgestelde verschillen rechtvaardigen.</p>

5 Conclusie

De HVW loste de tekortkomingen op die tijdens vorige controles werden vastgesteld binnen de volgende domeinen:

- termijn voor de opmaak van de rekeningen;
- inachtneming van de jaarafgrenzing (beheer);
- aanrekening van de maandelijksse regularisaties van de voorschotten;
- goedkeuring van een procedure die de toekenning regelt van afscheidsgeschenken alsook de fiscale en sociale regularisatie van de afscheidsgeschenken die in 2021 werden toegekend.

Wat de controle 2022 betreft onderschreef de HVW de meeste vaststellingen van het Rekenhof en verbindt ze zich ertoe in 2024 voort inspanningen te leveren om de kwaliteit van haar rekeningen te verbeteren.

RVA: controle van de jaarrekening 2022

1 Inleiding

1.1 Opdracht

De RVA informeert de sociaal verzekerde over zijn rechten en verplichtingen en betaalt de werkloosheidsuitkeringen en bepaalde uitkeringen in verband met het werk, met of zonder tussenkomst van de erkende uitbetalingsinstellingen.

1.2 Voorstelling van de jaarrekening 2022

Tabel 20 – Samenvatting van de jaarrekening 2022 van de RVA (in miljoen euro)

	Rubriek	2021	2022
Algemene boekhouding	Balans	353,6	418,0
	Opbrengsten	8.834,3	7.243,3
	Kosten	8.908,5	7.203,4
	Boekhoudkundig resultaat	-74,2	39,9
Begrotingsboekhouding	Ontvangsten voor opdrachten	8.832,0	7.242,1
	Uitgaven voor opdrachten	8.653,0	6.949,1
	Saldo van de opdrachtenbegroting	179,0	293,0
	Ontvangsten voor beheer	8,9	6,2
	Uitgaven voor beheer	259,8	268,9
	Saldo van de beheersbegroting	-250,9	-262,7

Bron: jaarrekening 2022, opgesteld door het beheerscomité van de RVA

Het Rekenhof heeft de rekeningen 2022 gecontroleerd op basis van de rekeningen die het beheerscomité op 6 juli 2023 opstelde.

2 Toepassing van het principe van de vastgestelde rechten

2.1 Sociale prestaties en overdrachten

Voor het boekjaar 2022 betaalden de uitbetalingsinstellingen⁹⁸ 5.922,1 miljoen euro aan werkloosheidsuitkeringen en bedrijfstoelagen. Die sociale prestaties worden gefinancierd met overdrachten vanuit de RVA naar de uitbetalingsinstellingen. De RVA boekt de kosten/uitgaven van

⁹⁸ Opdrachten uitgevoerd op grond van artikel 7, § 1, 3^e lid, i en m, en § 2 van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

overdrachten op basis van de periode waarin de uitbetalingsinstellingen de uitkeringen indienen⁹⁹ (datum van uitbetaling) en niet op basis van de referentieperiode¹⁰⁰.

Die boekingswijze is strijdig met het beginsel van de vastgestelde rechten uit artikel 2 van het koninklijk besluit van 22 juni 2001, omdat rechten die samenhangen met een referentieperiode aan de vier voorwaarden voldoen om van een vastgesteld recht te kunnen spreken. Bovendien is de boekingswijze strijdig met de regel uit datzelfde artikel 2 over de toerekening aan het boekjaar¹⁰¹.

Volgens die beginselen moeten alle prestaties met betrekking tot het boekjaar N die de uitbetalingsinstellingen berekenen tot 31 maart van het boekjaar N+1, dus als kosten/uitgaven van overdrachten (en ook als schulden ten aanzien van de uitbetalingsinstellingen) worden geboekt op het boekjaar N. Parallel daarmee moet de RVA een opbrengst/ontvangst (en een schuldvordering ten aanzien van de RSZ-Globaal Beheer) boeken die overeenstemt met de financiering van die overdrachten door het Globaal Beheer.

Hoewel het boekhoudkundig resultaat en het begrotingsresultaat niet beïnvloed worden omdat het om eenzelfde bedrag aan kosten/uitgaven en opbrengsten/ontvangsten gaat, zijn de kosten/uitgaven voor de prestaties en de opbrengsten/ontvangsten uit de financiering volgens de ramingen van de RVA in 2022 met 107,7 miljoen euro onderschat.

2.2 Opdrachten gefinancierd door de RSZ-Globaal Beheer

Op grond van de wet van 29 juni 1981¹⁰² financiert het Globaal Beheer de opdrachten voor de werkloosheid, de werkloosheid met bedrijfstoeslag, het thematisch verlof en het tijdskrediet voor werknemers uit de privésector en het outplacement. Voor 2022 bedroegen de opbrengsten/ontvangsten 6.733,2 miljoen euro.

De RVA boekt de opbrengsten/ontvangsten van de RSZ-Globaal Beheer op basis van de financieringsaanvragen die hij in de loop van het boekjaar richt aan de RSZ, op grond van artikel 24 van de wet van 29 juni 1981¹⁰³.

⁹⁹ Artikel 164, § 1, 2°, van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering: "[...] wordt verstaan onder 'indieningsmaand': de maand tijdens dewelke de uitbetalingsinstelling de uitgave heeft verricht; voor een uitgave die verricht werd tijdens de eerste tien kalenderdagen van een maand, wordt de voorgaande maand als indieningsmaand beschouwd, in zoverre de referentemaand samenvalt met deze voorgaande maand of met een daarvoor gelegen maand".

¹⁰⁰ Artikel 164, § 1, 1°, van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering: "[...] wordt verstaan onder 'referentemaand': de werkloosheidsmaand waarop de betaling betrekking heeft".

¹⁰¹ "Een vastgesteld recht wordt ingeschreven (in de economische en vermogensboekhouding) en aangerekend (in de begrotingsboekhouding) in het boekjaar waarop het recht betrekking heeft, voor zover het verantwoordingsstuk dat toelaat om het recht vast te stellen in het bezit is van de betrokken dienst voor een limietdatum die wordt vastgelegd op 31 maart van het jaar X+1 voor de verrichtingen die behoren tot de opdrachtenbegroting."

¹⁰² Artikel 21, § 2, van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers bepaalt: "Het Globaal Beheer betreft de hierna vermelde regelingen en takken: [...] de werkloosheidsuitkeringen, inclusief de uitkeringen voor het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag, de onderbrekingsuitkeringen voor het algemeen stelsel van tijdskrediet en de onderbrekingsuitkeringen voor thematische verlopen voor de werknemers uit de private sector [...]".

¹⁰³ Artikel 24 van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers, bepaalt: "De opbrengst van de geglobaliseerde geldmiddelen [...] wordt [...] verdeeld onder de regelingen en takken van het Globaal Beheer [...]. Deze verdeling gebeurt op basis van de te financieren thesauriebehoeften van de hiervoor bedoelde regelingen en takken. Het bedrag van de te financieren thesauriebehoeften van deze regelingen en takken is gelijk aan het verschil op thesauriebasis tussen de uitgaven [...] en de eigen inkomsten [...]".

De RVA boekte tot in 2022 geen enkele verrichting op het einde van het boekjaar om rekening te houden met het verschil tussen die aanvragen en de werkelijke kosten/uitgaven. De financieringsoverschotten of -tekorten van het boekjaar N worden pas in aanmerking genomen in de loop van het boekjaar N+1. Hoewel de financiering door de RSZ-Globaal Beheer opgezet is om de thesauriebehoeften te dekken, moeten volgens het boekhoudkundig en budgettair referentiesysteem de opbrengsten/ontvangsten en de kosten/uitgaven voor de opdrachten worden geboekt op het boekjaar¹⁰⁴, volgens het beginsel van de vastgestelde rechten¹⁰⁵. De financieringsoverschotten of -tekorten van het Globaal Beheer voor de opdrachten vormen dus schulden of vorderingen van de RVA die hij moet boeken bij de afsluiting van het boekjaar.

In 2022 heeft de RVA ten onrechte een vordering van 32,5 miljoen euro geboekt toen hij het overschot/tekort aan financiering van de opdrachten door het Globaal Beheer wilde becijferen. Volgens de berekeningen van het Rekenhof vertoont het resultaat van de door het Globaal Beheer gefinancierde opdrachten immers een overschot van 31,7 miljoen euro in 2022, waarvoor de RVA een schuld had moeten boeken. Als gevolg daarvan zijn het boekhoudkundig resultaat en het begrotingsresultaat 2022 64,2 miljoen euro te hoog geraamd.

2.3 Financiering van de opdrachten in verband met loopbaanonderbreking en thematisch verlof voor werknemers uit de overheidssector

Op grond van de wet van 18 april 2017¹⁰⁶ betaalt de RVA de federale uitgaven voor loopbaanonderbreking en de thematische verloven van werknemers uit de overheidssector. De FOD Werkgelegenheid financiert ze. In 2022 bedroegen de ontvangsten voor die financiering 145,0 miljoen euro.

De RVA baseert zich op zijn begrotingsvooruitzichten om het bedrag van de jaarlijkse toelage van de FOD Werkgelegenheid als opbrengst/ontvangst te boeken. De RVA boekt op het einde van het boekjaar echter geen enkele verrichting om rekening te houden met de werkelijke kosten/uitgaven. De financieringsoverschotten of -tekorten van het boekjaar N worden pas geregulariseerd bij de berekening van de subsidie van het jaar N+1. Die boekingswijze is in strijd met het beginsel van de vastgestelde rechten.

De opdrachten in verband met loopbaanonderbreking en thematische verloven voor werknemers uit de overheidssector zijn uitsluitend ten laste van de FOD Werkgelegenheid. Als er in een boekjaar een financieringstekort is, moet de RVA dus een schuldvordering aan de FOD sturen en een opbrengst/ontvangst boeken. Als een financieringsoverschot wordt vastgesteld, zijn immers de vier voorwaarden vervuld om van een vastgesteld recht te kunnen spreken (bedrag, identiteit van de schuldeiser, verplichting om te betalen en verantwoordingsstuk) en om een vordering te boeken. Aangezien de toelagen worden toegekend om er de jaarlijkse opdrachtuitgaven mee te dekken, betekent dat ook dat als er een financieringsoverschot is, de RVA een schuld heeft ten aanzien van de FOD en een minderopbrengst/minderontvangst moet boeken.

¹⁰⁴ Artikelen 7 en 13 van het koninklijk besluit van 26 januari 2014: "Het boekjaar begint op 1 januari en eindigt op 31 december daaropvolgend" en "Het begrotingsjaar begint op 1 januari en eindigt op 31 december daaropvolgend".

¹⁰⁵ Artikel 2 van het al vernoemde koninklijk besluit van 22 juni 2001.

¹⁰⁶ Artikel 34 van de wet van 18 april 2017 houdende hervorming van de financiering van de sociale zekerheid: "De onderbrekingsuitkeringen voor loopbaanonderbrekingen, andere dan deze bedoeld in artikel 21, § 2, 2°, van de wet van 29 juni 1981 [...] uitbetaald door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, worden gefinancierd door een jaarlijkse dotatie, ingeschreven in de begroting van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg".

Het Rekenhof heeft becijferd dat de opdrachten in verband met loopbaanonderbreking en thematische verloven voor werknemers uit de overheidssector in 2022 resulteren in een tekort van 1,5 miljoen euro. Daardoor zijn het boekhoudkundig resultaat en het begrotingsresultaat 2022 met datzelfde bedrag onderschat.

3 Andere vaststellingen

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
De IT-projecten die over meerdere jaren worden ontwikkeld, worden niet geboekt als immateriële vaste activa in oprichting.	De kosten voor de ontwikkeling van IT-projecten boeken op het actief van de balans.
Sommige dubieuze debiteuren en de bijbehorende waardeverminderingen die de RVA nog altijd probeert te recupereren, zijn niet opgenomen in de balans (geïdentificeerd brutobedrag: 195,6 miljoen euro, zonder impact op de balans omdat het gaat om waardeverminderingen van 100 %).	Het beginsel van de volledigheid van de financiële overzichten in acht nemen en vorderingen waarvoor de terugvordering nog loopt in de balans laten staan.
Er is geen voorziening geboekt voor geschillen en risico's en kosten (geïdentificeerd bedrag van minstens 302,5 duizend euro).	De nodige voorzieningen boeken om de voorzienbare risico's en eventuele verliezen te dekken bij de afsluitdatum.
De boekhoudkundige jaarafgrenzing wordt niet in acht genomen (geïdentificeerd bedrag van 221,9 duizend euro).	De kosten toerekenen aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.
De boekhoud- en begrotingsgegevens worden niet volledig gereconcilieerd met die van het FSO.	De procedure voor reconciliatie met het FSO in het kader van de afsluiting van het boekjaar vervolledigen.
De functies van goedkeuring, boeking en betaling zijn onvoldoende gescheiden.	De nodige internebeheersingsmaatregelen doorvoeren om de scheiding en onverenigbaarheid tussen functies te waarborgen.
De RVA reconcilieert de gegevens uit het loonberekeningsprogramma niet met de kostenrekeningen en de sociale schulden niet met de samenvattende overzichten die de RVA ontvangt van de RSZ in het kader van de afsluiting.	De loonkosten/-schulden volledig en gedocumenteerd reconciliëren met de beheersgegevens en de externe opgaven in het kader van de afsluitende verrichtingen.
Er werd geen fysieke inventaris van de vaste activa opgesteld. De regelgeving schrijft nochtans zo'n inventarisering voor, die een onontbeerlijke internebeheersingsmaatregel is om bij de opmaak van de jaarrekening na te gaan dat de vaste activa bestaan en correct boekhoudkundig gewaardeerd zijn.	Een volledige fysieke inventaris van de vaste activa opstellen in een formaat dat het mogelijk maakt de inventaris te reconciliëren met de boekhouding en indien nodig de balans van de algemene rekeningen erop afstemmen
Er zijn geen formele bevoegdheidsdelegaties voor de declassering van vaste activa noch voor de annulering van vorderingen ten aanzien van personeelsleden.	De bevoegdheidsdelegaties voor die twee gevoelige activiteiten formaliseren.
Sommige verrichtingen van dienstverlening aan het personeel (catering, sociale dienst) die gedecentraliseerd worden beheerd, zijn niet of foutief geboekt (stortingen in 2022: 515,5 duizend euro).	De saldi van de liquide middelen alsook alle verrichtingen opnemen in de jaarrekening; de kosten/uitgaven en de opbrengsten/ontvangsten in samenhang met die verrichtingen valideren.

4 Conclusie

De RVA heeft een aantal tekortkomingen opgelost die het Rekenhof bij voorgaande controles had vastgesteld, zoals de integratie van financiële deelnemingen en de inachtneming van de bevoegdheidsdelegaties bij het gebruik van de kas. De RVA werkt ook aan een oplossing voor diverse vaststellingen uit het verleden, zoals de boeking van verrichtingen die een financieringstekort of -overschot vertonen, de integratie van de bedragen van dubieuze debiteuren en de inachtneming van de referteperiode voor het boeken van opdrachtuitgaven.

De RVA ging akkoord met de meeste vaststellingen van het Rekenhof die voortvloeien uit zijn controle van de rekeningen 2022, en verbindt zich ertoe in 2024 inspanningen te blijven leveren om de kwaliteit van zijn rekeningen te verbeteren.

FSO: controle van de jaarrekening 2022

1 Inleiding

Het Fonds tot vergoeding van de in geval van Sluiting van Ondernemingen ontslagen werknemers (FSO) werd opgericht door de wet van 26 juni 2002 en heeft als voornaamste opdracht vergoedingen te betalen aan werknemers die getroffen worden door de sluiting van hun onderneming.

Tabel 21 – Samenvatting van de jaarrekening 2022 van het FSO (in miljoen euro)

	Rubriek	2021	2022
Algemene boekhouding	Balans	520,2	591,1
	Opbrengsten	573,1	398,7
	Kosten	489,2	326,1
	Boekhoudkundig resultaat	83,9	72,6
Begrotingsboekhouding	Ontvangsten voor opdrachten	573,1	403,4
	Uitgaven voor opdrachten	487,6	325,0
	Saldo van de opdrachtenbegroting	85,5	78,4
	Ontvangsten voor het beheer	0,0	0,0
	Uitgaven voor het beheer	6,7	6,9
	Saldo van de beheersbegroting	-6,7	-6,9

Bron: jaarrekening 2022 over de activiteiten van de profit- en non-profitsector en de extrastatutaire activiteiten, opgesteld door de beheerscomités

Het Rekenhof heeft de rekeningen 2022 gecontroleerd op basis van de rekeningen die de beheerscomités opstelden op 15 juni 2023. Het Rekenhof ontving de officiële rekening op 24 juli 2024. Ze stemt overeen met de gecontroleerde rekening.

2 Principe van de vastgestelde rechten

2.1 Opbrengsten van de sociale zekerheid

Het FSO boekt de opbrengsten/ontvangsten in samenhang met de werkgeversbijdragen in de loop van het boekjaar, wanneer het de kwartaalvoorschotten van de RSZ ontvangt (247,9 miljoen euro in 2022). De RSZ regulariseert die voorschotten in het volgende kwartaal, wanneer de werkelijke gegevens van het afgelopen kwartaal bekend zijn. Dat betekent dat de correcties voor het vierde kwartaal van het boekjaar N pas bekend zijn op 31 maart N+1.

Het FSO voert op het einde van het boekjaar echter geen enkele correctie uit om rekening te houden met de werkelijk berekende bijdragen van het vierde kwartaal. Als gevolg daarvan worden de

RSZ-correcties voor het vierde kwartaal van het boekjaar N pas geboekt in de loop van het boekjaar N+1. In de praktijk bedroegen de werkelijke totale bijdragen van 2022 240,8 miljoen euro, in plaats van de geboekte 247,9 miljoen euro.

Die boekingswijze is in strijd met het beginsel van de vastgestelde rechten uit artikel 2 van het koninklijk besluit van 22 juni 2001. Op het einde van het boekjaar zijn de vier voorwaarden (bedrag, identiteit van de schuldeiser, verplichting tot betalen en verantwoordingsstuk) immers al vervuld om de werkelijke bijdragen te boeken als ontvangsten/opbrengsten. Daaruit volgt dat het boekhoudkundige resultaat en het begrotingsresultaat volgens de analyses van het Rekenhof 7,1 miljoen euro overschat zijn.

2.2 Sociale prestaties

In 2022 bedragen de uitgaven voor uitkeringen voor werknemers 114,6 miljoen euro. Het FSO boekt die kosten/uitgaven op het moment van de betalingen, ongeacht de referentieperiode (d.i. de periode waarop de prestatie betrekking heeft). Als gevolg daarvan worden de uitkeringen die het FSO betaalt tussen 1 januari en 31 maart van het boekjaar N+1, geboekt op het boekjaar N+1, ook al hebben ze betrekking op het jaar N (of een vroeger jaar).

Die boekingswijze is in strijd met artikel 2 van het koninklijk besluit van 22 juni 2001. Bovendien moet een vastgesteld recht worden geboekt in het boekjaar waarop het betrekking heeft als het verantwoordingsstuk beschikbaar is op 31 maart N+1.

Daaruit volgt dat alle uitkeringen met betrekking tot het jaar N, berekend tot 31 maart van het jaar N+1, als kosten/uitgaven van overdrachten (en als schulden) moeten worden geboekt op het boekjaar N. Parallel daarmee moet het FSO op datzelfde boekjaar een opbrengst/ontvangst (en een vordering ten aanzien van de werkgever) boeken die overeenstemt met de terugvordering van die uitkeringen bij de werkgevers en curatoren. Dat mechanisme impliceert een onderschatting van de kosten/uitgaven en van de opbrengsten/ontvangsten van 14,0 miljoen euro, volgens de berekeningen van het FSO.

3 Andere vaststellingen

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
IT-projecten die over meerdere jaren worden ontwikkeld, worden niet geboekt als immateriële vaste activa in oprichting (geïdentificeerd bedrag in 2022: 879,4 duizend euro).	De ontwikkelingskosten van IT-projecten boeken op de actiefzijde van de balans (eerst bij de vaste activa in oprichting en vervolgens bij de immateriële vaste activa wanneer ze in gebruik zijn genomen).

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
<p>Het beheer van de vorderingen vertoont de volgende tekortkomingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • geen waardevermindering op vorderingen die hangende zijn bij de rechtbank; • sommige gegevens over het beheer van vorderingen per debiteur zijn incoherent (waardeverminderingen die hoger zijn dan de nominale vorderingen, voor 4,1 miljoen euro); • een onveranderd saldo en oude vorderingen in samenhang met de bankgaranties voor de uitkering bedrijfstoeslag. 	<p>De waarderingsregel aanpassen om te beantwoorden aan de reglementaire beginselen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De waardeverminderingen per debiteur berekenen op basis van coherente beheersgegevens. • Begunstigden van de bedrijfstoeslag identificeren en hen de uitkering betalen door gebruik te maken van de bankwaarborgen, en de oude saldi aanzuiveren.
<p>De voorzieningen voor geschillen zijn te hoog geraamd als gevolg van de gebruikte ramingsmethode (impact van 372,0 duizend euro).</p>	<p>De methode voor het berekenen van de voorzieningen voor geschillen aanpassen.</p>
<p>Begunstigden van terug te betalen bankgaranties worden niet geïdentificeerd (1,5 miljoen euro).</p>	<p>De oude saldi verder analyseren en verwerken. De aard van de bedragen identificeren en waar nodig herklasseren bij de afsluiting van het boekjaar.</p>
<p>De rubriek van de rechten en verplichtingen buiten balans wordt verkeerd gebruikt.</p>	<p>De rechten en verplichtingen buiten balans gebruiken overeenkomstig de algemeen aanvaarde definitie.</p>
<p>De definitieve afrekening van de RVA met de werkelijke uitgaven voor tijdelijke werkloosheid (11,6 miljoen euro) werd niet geboekt omdat ze laattijdig werd ontvangen.</p>	<p>Erop toezien dat de informatie om de rechten in verband met tijdelijke werkloosheid te kunnen vaststellen, beschikbaar is vóór 31 maart N+1.</p>
<p>De interne beheersing vertoont de volgende tekortkomingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is onvoldoende functiescheiding tussen de categorieën van financiële actoren. • Alle medewerkers van het FSO hebben toegang tot de gegevens van werknemers en kunnen die op eigen houtje en zonder supervisie wijzigen. • De toegangen tot het boekhoudprogramma worden niet bijgewerkt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Voldoende scheiding waarborgen tussen de functies van ordonnateur, rekenplichtige en ambtenaar die de betalingen uitvoert. • Gescheiden categorieën van financiële actoren creëren. • De controlemaatregelen versterken voor de toegang tot de gegevensfiches van werknemers. • De toegangen tot het boekhoudprogramma bijwerken.
<p>De boekhoud- en begrotingsgegevens worden niet systematisch gereconcilieerd met die van de andere OISZ (RSZ en RVA).</p>	<p>Een procedure instellen voor systematische reconciliëring met de OISZ bij de afsluiting van het boekjaar.</p>
<p>De relatie met de RVA voor het factureren van de beheerskosten is niet geformaliseerd.</p>	<p>De stromen in verband met de facturering van kosten die de RVA draagt, formaliseren.</p>

4 Conclusie

Het FSO heeft een aantal tekortkomingen weggewerkt die in het verleden waren vastgesteld bij, onder meer, de verantwoording van de inventarissaldi van de kassen op het einde van het boekjaar, de verdeling van de exploitatiekosten (profit- en non-profitsector), de vertraging bij de opmaak van de rekeningen en de weergave ervan (eenheid). Het FSO is het eens met de meeste vaststellingen die het Rekenhof deed in het kader van de controle 2022 en verbindt zich ertoe in 2024 voort inspanningen te leveren om de kwaliteit van zijn rekeningen te verbeteren.

HZIV: controle van de jaarrekening 2022

1 Inleiding

De HZIV werd opgericht door de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid voor arbeiders en heeft als voornaamste opdracht de prestaties in het kader van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen uit te betalen als openbare verzekeringsinstelling.

Tabel 22 – Samenvatting van de rekeningen 2022 van de HZIV (in miljoen euro)

	Rubrieken	2021	2022
Algemene boekhouding	Balans	148,6	147,1
	Opbrengsten	515,5	572,7
	Kosten	510,8	575,1
	Boekhoudkundig resultaat	4,7	-2,4
Begrotingsboekhouding	Ontvangsten voor opdrachten	476,5	537,9
	Uitgaven voor opdrachten	477,3	537,8
	Saldo van de opdrachtenbegroting	-0,8	0,1
	Ontvangsten voor beheer	39,0	34,8
	Uitgaven voor beheer	38,3	35,1
	Saldo van de beheersbegroting	0,7	-0,3

Bron: jaarrekeningen 2021 en 2022 opgesteld door het beheerscomité

Het Rekenhof heeft de rekeningen 2022 gecontroleerd op basis van de rekeningen die het beheerscomité opstelde op 6 september 2023.

2 Sociale prestaties (toepassing van de vastgestelde rechten)

De HZIV boekt de kosten/uitgaven voor verschillende sociale prestaties¹⁰⁷ in de loop van de maand waarin ze de betaling deed en niet in de loop van de maand waarop de prestatie betrekking heeft. De betalingen die plaatsvinden tussen 1 januari en 31 maart van het boekjaar N+1 worden bijgevolg geboekt op boekjaar N+1, zelfs als de prestaties betrekking hebben op het boekjaar N. Het gaat om de prestaties van de verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, de financiering van de ziekenhuizen, het stelsel van de zeevarenden en de dringende medische hulp (mediprima).

Die boekingswijze miskent de regels voor het boeken van een vastgesteld recht uit artikel 2 van het koninklijk besluit van 22 juni 2001. Die bepalen dat alle prestaties met betrekking tot het

¹⁰⁷ 520,8 miljoen euro in 2022.

jaar N, berekend tot 31 maart van het jaar N+1, als kosten/uitgaven (en ook als schulden, aangezien de betaling nadien plaatsvindt) worden geboekt op het jaar N. Parallel daarmee moet de HZIV een opbrengst/ontvangst (en een schuldvordering) boeken die overeenstemt met de financiering van die prestaties.

Volgens de raming van het Rekenhof gaat het om 34,7 miljoen euro aan prestaties voor het boekjaar 2022. Het Rekenhof beveelt aan de kosten/uitgaven van de sociale prestaties (en de bijbehorende financiering) te boeken overeenkomstig het principe van de vastgestelde rechten.

3 Andere vaststellingen

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
Er zijn diverse tekortkomingen bij de vaste activa: onvolledige gegevens in de beheerssoftware; <ul style="list-style-type: none"> • onverantwoorde verschillen tussen de boekhoudgegevens en de beheersgegevens; • onjuiste boeking van herwaarderingen van terreinen en gebouwen; • onjuiste afschrijvingspercentages; • geen fysieke inventaris. 	<ul style="list-style-type: none"> • De boekhoud- en begrotingsverrichtingen boeken op de rekeningen die het regelgevend kader voorschrijft. • De vaste activa en de herwaarderingsmeerwaarden corrigeren zoals nodig is volgens de expertiseverslagen. • De tabel van de afschrijvingen herzien en de nodige correctieboekingen uitvoeren. • Een volledige fysieke inventaris opstellen van de vaste activa.
Terugvorderingen van prestaties die via subrogatie werden toegekend, worden niet geboekt volgens het beginsel van de vastgestelde rechten (935,0 duizend euro).	Terugvorderingen van prestaties die via subrogatie werden toegekend, boeken volgens het beginsel van de vastgestelde rechten.
Er is geen voorziening geboekt voor geschillen en risico's (minstens 497,0 duizend euro geïdentificeerd door het Rekenhof).	De nodige voorzieningen boeken om de voorzienbare risico's en eventuele verliezen te dekken bij de afsluitdatum.
Financieringsoverschotten voor prestaties uitgevoerd voor het Waals Gewest worden niet terugbetaald (3,3 miljoen euro gecumuleerd sinds 2019).	Het financieringsoverschot terugbetalen overeenkomstig de regelgeving.
Sommige verrichtingen zijn twee keer geboekt in de balans als schulden/vorderingen en overlopende rekeningen (9,1 miljoen euro).	Het boekingsschema wijzigen zodat dezelfde verrichtingen niet twee keer verschijnen in de balans.
De boekhoudkundige jaarafgrenzing wordt niet in acht genomen (120 duizend euro geïdentificeerd door het Rekenhof).	De kosten toerekenen aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.
Diverse boekhoudkundige correcties van prestaties voor geneeskundige verzorging werden niet verantwoord. Ze berusten louter op het verschil tussen de boekhoud- en de beheersgegevens op het einde van het boekjaar (266,0 duizend euro).	Erop toezien dat de beheersgegevens overeenkomen met de gegevens in het boekhoudsysteem. De verschillen verantwoorden en waar nodig corrigeren op het referentieboekjaar.
De kosten/uitgaven voor mogelijk onregelmatige prestaties worden gecorrigeerd vóór de afronding van het controleproces (1,9 miljoen euro).	De uitkomst afwachten van de controle van mogelijk onregelmatige prestaties alvorens de kosten/uitgaven te corrigeren.
De waarderingsregels zijn niet bij de jaarrekening gevoegd. Sommige bijlagen zijn onvolledig en bevatten fouten.	Alle bijlagen die de regelgeving voorschrijft, correct aanvullen en opnemen bij de jaarrekening.

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
De beschrijving en de risicoanalyse van de thesauriecyclus zijn niet geformaliseerd.	De thesauriecyclus formaliseren, onder meer in de vorm van procedures, door de toegepaste controlemaatregelen te identificeren.
Alle medewerkers van de dienst Boekhouding hebben toegang tot de betaalfiches en kunnen ze wijzigen.	De toegang tot de betaalfiches en de schrijfrechten beperken voor medewerkers zonder rechtstreekse machtiging.
De beheersgegevens en de kosten/uitgaven voor prestaties worden niet volledig gereconcilieerd.	De beheersgegevens en de kosten/uitgaven voor prestaties volledig en gedocumenteerd reconciliëren.
De loonreconciliatie is onvolledig.	De loonkosten/-schulden volledig en gedocumenteerd reconciliëren met de beheersgegevens en de externe opgaven in het kader van de afsluitende verrichtingen.
De boekhoud- en begrotingsgegevens worden niet gereconcilieerd met de andere OISZ of overheden.	Een procedure voor reconciliëring met de andere belanghebbenden instellen in het kader van de afsluiting van het boekjaar.

4 Conclusie

De HZIV heeft tekortkomingen opgelost die in het verleden waren vastgesteld en die onder meer betrekking hadden op de inventaris van de kassen op het einde van het boekjaar, het ontbreken van verantwoordingen (annuleringen van schulden) en de niet-bijgewerkte lijst van bevoegdheidsdelegaties. De HZIV is het eens met de meeste vaststellingen die het Rekenhof deed in het kader van de controle 2022 en verbindt zich ertoe in 2024 voort inspanningen te leveren om de kwaliteit van haar rekeningen te verbeteren.

RSZ: controle van de jaarrekening 2022

1 Inleiding

1.1 Opdracht

De Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) centraliseert de financiële middelen van de sociale zekerheid voor werknemers (bijdragen, overheidssubsidies, alternatieve financiering) en verdeelt die onder de takken volgens hun thesauriebehoeften¹⁰⁸.

1.2 Voorstelling van de jaarrekening 2022

Tabel 23 – Samenvatting van de jaarrekening 2022 van de RSZ (in miljoen euro)

	Rubriek	2021	2022
Algemene boekhouding	Balans	17.930,0	17.822,2
	Opbrengsten	99.470,4	100.556,6
	Kosten	98.373,8	95.872,4
	Boekhoudkundig resultaat	1.096,4	4.684,2
Begrotingsboekhouding	Ontvangsten voor opdrachten	96.134,5	100.953,6
	Uitgaven voor opdrachten	94.267,5	99.492,8
	Saldo van de opdrachtenbegroting¹⁰⁹	1.867,0	1.460,8
	Ontvangsten voor beheer	10,2	7,6
	Uitgaven voor beheer	236,4	251,9
	Saldo van de beheersbegroting	-226,2	-244,3

Bron: jaarrekening 2022 opgesteld door het beheerscomité van de RSZ

Het Rekenhof heeft de rekeningen 2022 gecontroleerd op basis van de rekeningen opgesteld door het beheerscomité op 29 september 2023.

2 Toepassing van het beginsel van de vastgestelde rechten (behoeften die gefinancierd moeten worden door het globaal financieel beheer)

De RSZ boekt de kosten/uitgaven van het Globaal Beheer (79,9 miljard euro) op basis van de financieringsaanvragen van de instellingen die hij in de loop van het boekjaar ontvangt, maar

¹⁰⁸ De takken van de sociale zekerheid worden allemaal vermeld in de inleiding van dit 181^e Boek - deel II.

¹⁰⁹ Het begrotingssaldo houdt geen rekening met de verschillen qua tijdsplan tussen de thesauriestromen en de vastgestelde rechten zoals nader toegelicht in de punten 3 en 4 van dit artikel.

voert op het einde van het boekjaar¹¹⁰ geen enkele correctie uit om rekening te houden met de kosten/uitgaven die de instellingen werkelijk dragen. De financieringsoverschotten of financieringstekorten van het boekjaar N worden dus pas in aanmerking genomen in de loop van het boekjaar N+1.

Hoewel de OISZ door het Globaal Beheer worden gefinancierd naargelang van hun thesauriebehoeften, berust het referentiesysteem voor de boekhouding en de begroting op de beginselen van de vastgestelde rechten¹¹¹ en van de aanrekeningsregels van het boekjaar¹¹². De financieringsoverschotten of -tekorten van het Globaal Beheer voor de opdrachten van de OISZ vormen dus vorderingen of schulden voor de RSZ die de instelling moet boeken bij de afsluiting van het boekjaar. Parallel daarmee moet de RSZ ten aanzien van de FOD Sociale Zekerheid een schuld/schuldvordering boeken¹¹³. De RSZ beschikte voor het boekjaar 2022 echter niet over de informatie om de kosten/uitgaven die de andere OISZ in 2022 hadden gerealiseerd, te bepalen volgens de vastgestelde rechten.

Het Rekenhof beveelt de RSZ aan die informatie tegen uiterlijk 31 maart N+1 te verkrijgen om het beginsel van de vastgestelde rechten na te leven bij de boeking van de verrichtingen van het Globaal Beheer. De RSZ stelt in het kader van de afsluiting van zijn rekeningen 2023 een procedure te hebben opgestart om met de andere OISZ informatie uit te wisselen.

3 Verrichtingen voor rekening van derden

Overeenkomstig de gebruikelijke regels van de algemene boekhouding en de begrotingsboekhouding en bij gebrek aan een specifieke reglementaire definitie is het Rekenhof van oordeel dat de verrichtingen die de RSZ als administratieve en technische operator uitvoert, moeten worden verwerkt als verrichtingen voor rekening van derden en dat de RSZ er dus specifiek over moet rapporteren in zijn jaarrekening. Voor de verrichtingen voor rekening van derden zou de RSZ in zijn jaarrekening alleen schulden, schuldvorderingen en liquide middelen moeten boeken die geen weerslag hebben op de kosten/uitgaven en opbrengsten/ontvangsten. Alleen de administratiekosten die de RSZ in het kader van zijn activiteiten heeft gedragen, zouden aanleiding mogen geven tot kosten/uitgaven en opbrengsten/ontvangsten.

Die vaststelling slaat op de volgende verrichtingen: sociale bijdragen geïnd voor rekening van andere juridische entiteiten (9,9 miljard euro¹¹⁴), gewestelijke doelgroepverminderingen (799,4 miljoen euro) en fiscale Maribel (136,1 miljoen euro).

¹¹⁰ Artikel 24 van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers bepaalt: "De opbrengst van de geglobaliseerde geldmiddelen [...] wordt [...] verdeeld onder de regelingen en takken van het Globaal Beheer [...]. Deze verdeling gebeurt op basis van de te financieren thesauriebehoeften van de hiervoor bedoelde regelingen en takken. Het bedrag van de te financieren thesauriebehoeften van deze regelingen en takken is gelijk aan het verschil op thesauriebasis tussen de uitgaven [...] en de eigen inkomsten."

¹¹¹ Artikel 2 van het al vermelde koninklijk besluit van 22 juni 2001 tot vaststelling van de regelen inzake de begroting, de boekhouding en de rekeningen van de openbare instellingen van sociale zekerheid.

¹¹² Artikelen 7 en 13 van het koninklijk besluit van 26 januari 2014 tot vaststelling van het genormaliseerd boekhoudplan van de openbare instellingen van sociale zekerheid: "Het boekjaar begint op 1 januari en eindigt op 31 december daaropvolgend" en "Het begrotingsjaar begint op 1 januari en eindigt op 31 december daaropvolgend".

¹¹³ Artikel 23 van de wet van 18 april 2017 houdende hervorming van de financiering van de sociale zekerheid.

¹¹⁴ Voornamelijk de RJV (4,9 miljard euro), de FPD (2,5 miljard euro) en de fondsen voor bestaanszekerheid (2 miljard euro).

Naar aanleiding van de aanbevelingen die het Rekenhof over dit punt formuleerde in zijn 179^e Boek¹¹⁵, richtte de Commissie voor Normalisatie van de Boekhouding van de OISZ een werkgroep op die oplossingen voor die verschillende problemen moest voorstellen vóór de certificering van de rekeningen van de OISZ. In de vergadering van die commissie op 16 april 2024 werd een compromis bereikt om het regelgevend kader aan te passen zodat de verrichtingen tussen OISZ kunnen worden verwerkt als verrichtingen voor eigen rekening. De verrichtingen voor rekening van andere entiteiten dan de OISZ zouden daarentegen moeten worden verwerkt overeenkomstig de aanbevelingen van het Rekenhof.

Het Rekenhof is van oordeel dat dat voorstel een passend antwoord zou zijn op zijn aanbevelingen en garanties biedt voor meer transparante en coherente jaarrekeningen van de OISZ. Het Rekenhof zal de beslissingen van de commissie volgen en zijn aanbevelingen aanpassen als de wijzigingen van het regelgevend kader voor de OISZ zijn geformaliseerd.

4 Andere vaststellingen

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
IT-projecten die over meerdere jaren worden ontwikkeld, worden niet geboekt als immateriële vaste activa in oprichting (geïdentificeerd bedrag in 2022: 7,0 miljoen euro).	De ontwikkelingskosten van de IT-projecten boeken op de actiefzijde van de balans (eerst bij vaste activa in oprichting, en vervolgens bij de immateriële vaste activa wanneer ze in gebruik zijn genomen).
De RSZ heeft vanuit de thesauriereserves van het Globaal Beheer een kosteloze lening toegekend aan het Gesolidariseerde Pensioenfonds (180,4 miljoen euro, vervaldatum in 2028). De opdrachten van het Gesolidariseerde Pensioenfonds worden echter niet gefinancierd door het Globaal Beheer. Die lening ontnemt het Globaal Beheer dus toekomstige financiële middelen en is in strijd met de statutaire opdrachten van de RSZ.	De regelgeving in acht nemen die de statutaire opdrachten van de RSZ afbakent, onder meer de wet van 27 juni 1969 ¹¹⁶ .
De methode waarmee de waardeverminderingen op dubieuze debiteuren met betrekking tot de sociale bijdragen wordt berekend, stemt niet overeen met de methode die de waarderingsregels voorschrijven.	De waardeverminderingen op sociale vorderingen berekenen volgens de waarderingsregels.
Verschillende soorten verrichtingen worden geboekt volgens onjuiste boekhoudkundige en budgettaire classificaties (waardeverminderingen op dubieuze debiteuren, ecocheques, voorschotten aan Smals).	De boekingschema's aanpassen om de classificatie na te leven zoals bepaald in het koninklijk besluit van 26 januari 2014 en de bijlagen ervan.

¹¹⁵ Rekenhof, 179^e Boek – deel II: Boek 2022 over de Sociale Zekerheid, Verslag aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, Brussel, september 2022, www.rekenhof.be.

¹¹⁶ Wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
<p>Er werd geen fysieke inventaris van de vaste activa opgesteld. De regelgeving schrijft nochtans zo'n inventarisering voor. Dat is bovendien een onontbeerlijke internebeheersingsmaatregel om bij de opmaak van de jaarrekening na te gaan of de vaste activa bestaan en correct boekhoudkundig gewaardeerd zijn.</p>	<p>Een volledige fysieke inventaris van de vaste activa opstellen in een formaat waarmee die inventaris met de boekhoudkundige inventaris kan worden gereconcilieerd en indien nodig de balans van de algemene rekening erop afstemmen.</p>
<p>De thesauriecyclus is niet geformaliseerd (beschrijving en risicoanalyse).</p>	<p>De beschrijving van de thesauriecyclus formaliseren .</p>
<p>Er is geen volledige afstemming met de boekhoudkundige en budgettaire gegevens van de andere OISZ, waardoor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de volledigheid en de juistheid van de saldi van de schulden en vorderingen op het einde van het jaar niet kan worden gegarandeerd, en evenmin die van de kosten/uitgaven en opbrengsten/ontvangsten van het boekjaar; • de overeenstemming tussen de boekhoudingen van de OISZ niet kan worden gegarandeerd. 	<p>Een procedure instellen voor systematische afstemming met de andere OISZ in het kader van de afsluiting van het boekjaar.</p>
<p>De opvolging van de aan Smals gestorte voorschotten vertoont hiaten, met name de bestemming van de niet-aangewende voorschotten na twee jaar (1,6 miljoen euro).</p>	<p>Ervoor zorgen dat de voorschotten goed worden beheerd in overleg met Smals.</p>

5 Conclusie

De RSZ heeft bepaalde tekortkomingen verholpen die het Rekenhof bij zijn vorige controles had vastgesteld, onder meer in verband met de methode voor het boeken van de alternatieve financiering en van de opbrengsten/ontvangsten in verband met de subsidie voor de overzeese sociale zekerheid. De RSZ heeft ook zijn waarderingsregels aangepast voor de afschrijving van de inrichting van gehuurde gebouwen en van IT-materiaal. Tot slot heeft de RSZ zijn boekingschema's aangepast voor de herwaarderingsmeerwaarden, de terugnemingen van waardeverminderingen op dubieuze debiteuren en de herwaarderingsmeerwaarden van de wisselkoersen.

De RSZ ging akkoord met de meeste vaststellingen van het Rekenhof bij de controle van de rekeningen 2022, en verbindt zich ertoe in 2024 inspanningen te blijven leveren om de kwaliteit van zijn rekeningen te verbeteren.

Fedris: controle van de jaarrekening 2022

1 Inleiding

1.1 Opdracht

Fedris werd in 2017 opgericht door de fusie van het Fonds voor Arbeidsongevallen en het Fonds voor Beroepsziekten. Het vergoedt hoofdzakelijk de slachtoffers (of hun rechthebbers) van beroepsziekten of een arbeidsongeval.

1.2 Voorstelling van de jaarrekening 2022

Tabel 24 – Samenvatting van de rekening 2022 van Fedris (in miljoen euro)

	Rubriek	2021	2022
Algemene boekhouding	Balans	1.121,5	905,5
	Opbrengsten	1.022,2	1.081,8
	Kosten	1.079,2	1.293,9
	Boekhoudkundig resultaat	-56,9	-212,1
Begrotingsboekhouding	Ontvangsten voor opdrachten	993,4	1.043,6
	Uitgaven voor opdrachten	923,9	1.067,4
	Saldo van de opdrachtenbegroting	69,5	-23,8
	Ontvangsten voor het beheer	0,7	0,8
	Uitgaven voor het beheer	46,3	50,1
	Saldo van de beheersbegroting	-45,6	-49,3

Bron: jaarrekening 2022

Het Rekenhof controleerde de rekening 2022 op basis van de officiële rekening die op 23 april 2024 werd bezorgd.

2 Beleggingsportefeuille

Fedris beschikte op 31 december 2022 over een vastrentende beleggingsportefeuille (OLO's en schatkistcertificaten) met een waarde van 748,4 miljoen euro. Die portefeuille waarborgt de dekking van de voorzieningen die werden aangelegd in het kader van het kapitalisatiesysteem voor ongevallen die zich hebben voorgedaan vóór 1988, en maakt het mogelijk de vergoedingen in de loop van het betrokken boekjaar te betalen.

Het Rekenhof stelt vast dat de berekening en het gebruik van het bedrag dat jaarlijks van de portefeuille wordt afgenomen, niet met documenten worden onderbouwd. Zo kan niet worden

gewaarborgd dat de portefeuille alleen voor uitgaven wordt gebruikt die samenhangen met arbeidsongevallen van vóór 1988. Fedris moet beschikken over de wettelijke, reglementaire of contractuele verantwoordingen die het gebruik van de financiële middelen van de portefeuille rechtvaardigen. Fedris heeft geantwoord dat het die kwestie zal onderzoeken.

3 Andere vaststellingen

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
Er zijn geen waarderingsregels voor de immateriële vaste activa in oprichting.	Waarderingsregels uitwerken voor de immateriële vaste activa in aanbouw.
Het vorderingenbeheer vertoont hiaten: <ul style="list-style-type: none"> • De oude vorderingensaldi worden onvoldoende opgevolgd. • De waarderingsregels voor dubieuze debiteuren en de waardeverminderingen worden niet toegepast. • Er is een niet-verantwoord verschil tussen de beheerssoftware en de algemene balans. • Er is geen kader voor de annuleringen van vorderingen. • Er is geen bestand om de annuleringen van vorderingen op te volgen. • Er wordt een onjuist boekings- en aanrekeningsschema gebruikt. 	<ul style="list-style-type: none"> • De vorderingen identificeren die moeten worden geannuleerd of waarop een waardevermindering moet worden toegepast. • De waarderingsregels voor dubieuze debiteuren en de waardeverminderingen toepassen. • Zorgen voor overeenstemming tussen de beheersgegevens en de gegevens van de boekhouding, de verschillen uitleggen en de herwerkingen documenteren. • Het proces beschrijven en de procedure voor het beheer van de annuleringen van vorderingen documenteren. • Het boekings- en aanrekeningsschema aanpassen.
Er worden geen voorzieningen aangelegd voor de risico's in samenhang met hangende geschillen omdat documentatie en een analyse van de risico's en van de waarschijnlijkheid dat ze zich voordoen, ontbreken.	Hangende juridische geschillen documenteren en de risico's ervan evalueren en een samenvattend overzicht van de hangende procedures opstellen om voorzieningen voor die risico's aan te leggen.
De opbrengsten/ontvangsten van de sociale zekerheid en andere financieringen worden niet geboekt overeenkomstig het beginsel van de vastgestelde rechten.	De financieringsoverschotten of -tekorten op het einde van het boekjaar boeken als schulden of als vorderingen, overeenkomstig het beginsel van de vastgestelde rechten.
De verrichtingen voor rekening van derden bij de kosten/uitgaven en opbrengsten/ontvangsten worden niet correct geboekt.	De verrichtingen voor rekening van derden bij schulden, vorderingen en liquide middelen boeken overeenkomstig de gebruikelijke regels van de algemene boekhouding en begrotingsboekhouding ¹¹⁷ .
Er wordt geen fysieke inventaris van de vaste activa opgesteld.	Een volledige fysieke inventaris opstellen van de vaste activa, in een formaat waarmee die inventaris met de boekhoudkundige inventaris kan worden gereconcilieerd.
De boekhoud- en begrotingsgegevens worden niet bevestigd door een volledige reconciliatie met de andere OISZ en de federale operatoren.	In het kader van de afsluiting van het boekjaar een procedure toepassen voor de reconciliatie van de boekhoud- en begrotingsgegevens met de andere OISZ en de federale operatoren.

¹¹⁷ De boeking van verrichtingen voor rekening van derden is niet gedefinieerd in de regelgeving. Naar aanleiding van de aanbevelingen die het Rekenhof in zijn 179^e Boek formuleerde, heeft de Commissie voor Normalisatie van de Boekhouding van de OISZ een werkgroep opgericht om oplossingen voor die verschillende problemen voor te stellen. Het Rekenhof zal de beslissingen van de commissie volgen en zal zijn aanbevelingen aanpassen als de wijzigingen in het reglementaire kader voor de OISZ zullen zijn geformaliseerd (zie ook de commentaar in punt 3 Verrichtingen voor rekening van derden.

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
<p>De boeking van de kosten/uitgaven van sociale prestaties en de financiering ervan is niet gereconcilieerd met de overzichtsstaten uit de beheerssoftware.</p>	<p>De kosten/uitgaven voor prestaties en de financiering ervan reconciliëren met de gegevens uit de beheerssoftware en ze indien nodig corrigeren.</p>
<p>De interne beheersing van de voornaamste cycli (sociale prestaties, ontvangsten, thesaurie en aankopen) vertoont de volgende hiaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De processen en risicoanalyse worden niet beschreven. • Bepaalde basisdocumenten kunnen niet worden verstrekt: bankbevestigingen, lijst van krediet-/debetkaarten, verantwoordingsstukken van bepaalde verrichtingen, inventaris van de rekeningen. • Er zijn onvoldoende controlemaatregelen (analytisch nazicht, reconciliaties, procedures, functiescheiding) en/of deze zijn niet geformaliseerd en gedocumenteerd. 	<p>De interne beheersing van de kerncycli versterken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de processen beschrijven en de risico's ervan analyseren; • de doeltreffendheid van de internebeheersingsmaatregelen verifiëren om de risico's op fraude en fouten te beperken; • de controlemaatregelen invoeren en de bestaande controlemaatregelen documenteren; • elke boeking onderbouwen met passende verantwoordingsstukken.
<p>Het beheer van de IT-uitgaven vertoont de volgende hiaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De opvolging en de evolutie van de projecten is niet onder controle. • Het beheerscomité heeft bepaalde contracten met Smals niet goedgekeurd. • Sommige facturen zijn in strijd met de delegatieregels goedgekeurd. 	<p>De IT-projecten en de latere wijzigingen ervan, en de contracten met Smals voor goedkeuring voorleggen aan het beheerscomité. De delegatieregels naleven voor alle facturen.</p>

4 Conclusie

Fedris is het eens met de meeste vaststellingen van het Rekenhof uit zijn controle van de rekening 2022 en verbindt zich ertoe in 2024 te beginnen met de nodige werkzaamheden om de kwaliteit van zijn rekeningen te verbeteren. De OISZ heeft ook bepaalde tekortkomingen verholpen die bij voorgaande controles werden vastgesteld, onder meer in verband met de boeking van de immateriële vaste activa in oprichting.

RSVZ: controle van de jaarrekeningen 2020-2021

1 Inleiding

1.1 Opdracht

Het RSVZ werd opgericht door de wet van 21 december 1970¹¹⁸. Het ziet erop toe dat de zelfstandigen en vennootschappen zich aansluiten bij een sociaalverzekeringsfonds, beheert de Nationale Hulpkas (NHK), berekent de pensioenen van de zelfstandigen en kent ze toe, en staat in voor het globaal financieel beheer in het sociaal statuut van de zelfstandigen. Daarnaast heeft het RSVZ nog een aantal ondersteunende opdrachten.

1.2 Voorstelling van de jaarrekeningen 2020-2021

Tabel 25 – Samenvatting van de jaarrekeningen 2020 en 2021 van RSVZ (in miljoen euro)

	Rubriek	2020	2021
Algemene boekhouding	Balans	4.335,1	5.105,1
	Opbrengsten	17.921,8	17.536,9
	Kosten	17.825,6	16.783,2
	Boekhoudkundig resultaat	96,2	753,7
Begrotingsboekhouding	Ontvangsten voor opdrachten	10.747,4	10.849,9
	Uitgaven voor opdrachten	10.621,4	9.991,3
	Begrotingssaldo van de opdrachten	126,0	858,6
	Ontvangsten voor beheer	2,8	4,2
	Uitgaven voor beheer	83,3	85,5
	Begrotingssaldo van het beheer	-80,5	-81,3

Bron: jaarrekeningen 2020 en 2021 van RSVZ

Het Rekenhof heeft zijn controle uitgevoerd aan de hand van de rekeningen 2020 en 2021 die het beheerscomité respectievelijk op 30 juni 2021 en 6 juli 2022 heeft goedgekeurd en die de staatssecretaris van Begroting op respectievelijk op 28 april 2022 en 19 december 2022 aan het Rekenhof heeft bezorgd.

Het RSVZ heeft sommige tekortkomingen verholpen die het Rekenhof bij zijn vorige controles had vastgesteld. Zo verloopt de terugvordering van de IT-kosten bij de sociaalverzekeringsfondsen die het RSVZ draagt, nu vlotter. Het RSVZ rekent ook het vakantiegeld voor het personeel correct aan.

¹¹⁸ Wet houdende oprichting van een Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen.

2 Saldo van de onbetaalde sociale bijdragen en vennootschapsbijdragen

Zelfstandigen en vennootschappen moeten zich verplicht aansluiten bij een sociaalverzekeringsfonds (SVF). Doen zij dat niet, dan worden ze ambtshalve aangesloten bij de NHK. De zelfstandigen moeten hun bijdragen betalen om uitkeringen te krijgen en recht te hebben op de terugbetaling van gezondheidszorgen. De SVF moeten deze bijdragen van hun leden innen en doorstorten aan het RSVZ.

Het RSVZ registreert de bijdragen van de zelfstandigen en vennootschappen die zijn aangesloten bij de NHK als opbrengst/ontvangst op het ogenblik waarop ze worden gevorderd. Voor de andere SVF boekt het RSVZ pas een opbrengst/ontvangst op het ogenblik waarop de SVF de bijdragen hebben geïnd en doorgestort. Het saldo van de nog niet betaalde bijdragen (1,4 miljard euro op 31 december 2022) komt niet in de balans van het RSVZ.

Het verschil in verwerking van de ontvangsten vloeit voort uit de toepassing van het koninklijk besluit nr. 38¹¹⁹. Het RSVZ kan immers de niet betaalde bijdragen niet rechtstreeks bij de zelfstandigen of de SVF invorderen. Het kan die bijdragen alleen boeken als ze zijn betaald. Het RSVZ heeft intern wel informatie over het saldo aan onbetaalde bijdragen, omdat de SVF die rapporteren aan de dienst Externe Audit, maar het voegt die niet toe aan de jaarrekening.

Het RSVZ moet de rekeningen vanaf het boekjaar 2025 voor certificering voorleggen aan het Rekenhof. Die rekeningen moeten een getrouw beeld geven van de rechten en verplichtingen van de zelfstandigen en vennootschappen en moeten dus ook informatie bevatten over het saldo van de nog niet geïnde bijdragen. Het Rekenhof beveelt aan de rekeningen van de klasse o “Rechten en verplichtingen buiten balans” op te nemen in de jaarrekening en die bedragen toe te lichten in de bijlage “Staat van de rechten en verplichtingen buiten balans”¹²⁰.

3 Andere vaststellingen

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
Er worden geen waardeverminderingen geboekt op de dubieuze debiteuren.	Waardeverminderingen boeken op dubieuze debiteuren.
Sinds de verhuizing in 2015 heeft het RSVZ geen fysieke inventaris meer opgesteld van het materieel en het meubilair van de hoofdzetel in Brussel. Voor acht van de elf regionale kantoren dateert de laatste inventaris van 2019 en voor de andere drie van 2017.	Een volledige fysieke inventaris opstellen van de vaste activa, in een formaat dat toelaat de inventaris te reconciliëren met de in het boekhoudsysteem geïntegreerde boekhoudinventaris.

4 Conclusie

De RSVZ gaat akkoord met de vaststellingen van het Rekenhof en verbindt zich ertoe in 2024 de resterende vaststellingen op te lossen en inspanningen te blijven leveren om de kwaliteit van zijn rekeningen te verbeteren.

¹¹⁹ Koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen.

¹²⁰ Zoals bepaald in artikel 17 van het koninklijk besluit van 26 januari 2014 tot vaststelling van het genormaliseerd boekhoudplan van de openbare instellingen van sociale zekerheid onderworpen aan het koninklijk besluit van 3 april 1997 houdende maatregelen met het oog op de responsabilisering van de openbare instellingen van sociale zekerheid.

FPD:

Controle van de jaarrekening 2022

1 Inleiding

1.1 Opdracht

De Federale Pensioendienst (FPD) is belast met de toekenning en de betaling van de werknemers- en ambtenarenpensioen, van de pensioenen van personeelsleden van HR-Rail, van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten en van de inkomensgarantie voor ouderen (IGO). Hij betaalt ook de pensioenen van de zelfstandigen. De FPD geeft daarnaast ook advies en juridische ondersteuning voor het beleidswerk.

1.2 Voorstelling van de jaarrekeningen 2021 en 2022

Tabel 26 – Samenvatting van de jaarrekeningen 2022 en 2021 van de FPD (in miljoen euro)

	Rubriek	2021	2022
Algemene boekhouding	Balans	1.327,9	1.226,5
	Opbrengsten	55.861,0	61.340,3
	Kosten	55.974,4	62.004,2
	Boekhoudkundig resultaat	-113,4	-663,9
Begrotingsboekhouding	Ontvangsten voor opdrachten	55.830,3	61.558,0
	Uitgaven voor opdrachten	55.712,4	61.753,3
	Saldo van de opdrachtenbegroting	117,9	-195,3
	Ontvangsten voor beheer	68,0	73,9
	Uitgaven voor beheer	216,3	222,3
	Saldo van de beheersbegroting	-148,3	-148,4

Bron: jaarrekeningen 2022 opgesteld door het beheerscomité van de FPD

Het Rekenhof heeft zijn controle uitgevoerd aan de hand van de rekeningen 2022 van het repartitiestelsel¹²¹ en van de geconsolideerde rekening 2022 die het beheerscomité van de FPD op 26 juni 2023 heeft goedgekeurd.

¹²¹ Het repartitiestelsel omvat ontvangsten en uitgaven van het stelsel werknemers, zelfstandigen en overheidspersoneel evenals de ontvangsten en uitgaven van de gesolidariseerde pensioenfondsen en de ziekte en invaliditeitsbijdragen die worden doorgestort aan het RIZIV.

2 Algemene boekhouding en begrotingsboekhouding

2.1 Dubieuze debiteuren van sociale prestaties en waardeverminderingen

Voor de boeking van waardeverminderingen op teruggevorderde, ten onrechte betaalde prestaties volgt de FPD de richtlijnen van de Commissie voor Normalisatie van de Boekhouding van de OISZ (Boekhoudcommissie)¹²². Die bepalen dat voor vorderingen ouder dan twee jaar een volledige waardevermindering moet worden geboekt. De FPD heeft in 2022 de voorgaande opmerking van het Rekenhof over waardevermindering opgevolgd door alle dubieuze debiteuren voor 100 % af te waarderen (11,3 miljoen euro). In 2023 werden deze vorderingen uitgeboekt als oninvorderbaar, terwijl sommige vorderingen nog het voorwerp uitmaken van een invorderingsprocedure. Het Rekenhof wijst erop dat een dubieuze vordering moet worden ingeschat naarmate de kans vergroot op de oninvorderbaarheid. Die kans is niet altijd 100 %.

Voor de dubieuze vorderingen streeft de FPD naar overeenstemming tussen het beheerssysteem en de boekhouding. Hij wil ook dat de status van de vorderingen altijd zichtbaar is in het beheerssysteem. De FPD zal daartoe met zijn dienst Pensioenbetalingen bespreken hoe het dubieuze karakter van vorderingen in het beheerssysteem wordt geïmplementeerd en opgevolgd.

2.2 Aanrekenen kosten aan het juiste boekjaar

Het Rekenhof heeft tijdens zijn controle van de rekeningen 2022 vastgesteld dat verschillende informaticafacturen onterecht volledig werden aangerekend op het boekjaar (vastgesteld bedrag: 2,1 miljoen euro). Sommige daarvan hadden betrekking op uitgaven die over verschillende jaren liepen. Daarmee houdt de FPD zich niet aan de principes van periodetoerekening.

De FPD betwist de bevindingen en stelt dat hij de instructies van de Boekhoudcommissie naleeft¹²³. Volgens de FPD gaat het om facturen met een vast bedrag, die voor 31 december van het boekjaar betaald moeten worden. In dat geval is volgens de FPD het gebruik van overlopende rekeningen hiervoor niet nodig.

De Boekhoudcommissie raadt inderdaad aan geen overlopende rekeningen te gebruiken als de factuur verplicht te betalen is voor 31 december van het boekjaar en het gaat om kosten van het lopende boekjaar en het daaropvolgende jaar. Het Rekenhof wijst er echter op dat het hier gaat om uitgaven die betrekking hebben op meerdere boekjaren. Die volledig in één boekjaar ten laste nemen strookt niet met het algemene principe van de toerekening van kosten en opbrengsten aan het boekjaar overeenkomstig artikel 8 van het koninklijk besluit van 26 januari 2014.

2.3 Herklasseren van wachtrekeningen

De FPD maakt gebruik van wachtrekeningen. Dat kan als de geboekte transacties duidelijk gedefinieerd zijn en de bedragen op die rekeningen binnen een redelijke termijn aan de correcte (balans)rekening worden toegewezen. Wachtrekeningen mogen niet voorkomen in de jaarrekening.

¹²² Commissie voor Normalisatie van de Boekhouding van de OISZ, *Omzendbrief nr. 11 van 31 januari 2020 – Boekingsregels voor dubieuze debiteuren*.

¹²³ Commissie voor Normalisatie van de Boekhouding van de OISZ, *Omzendbrief nr. 5 – Regels voor de toepassing van de definitie van vastgestelde rechten*.

De FPD herklasseert elk jaar correct de saldi van de wachtrekeningen naar andere activa- en passivarekeningen maar volgt die doorheen het jaar niet op waardoor er oude saldi op blijven staan¹²⁴. Het Rekenhof vraagt de FPD daarom om wachtrekeningen beter op te volgen en de saldi, al dan niet ontstaan in voorgaande jaren, te controleren en/of aan te zuiveren. De FPD neemt maatregelen om dat te doen. In 2023 en 2024 zijn de wachtrekeningen verder onderzocht en in sommige gevallen overgebracht naar een debiteuren- of crediteurenrekening. Door het complexe karakter van sommige saldi zal het onderzoek van sommige wachtrekeningen (bv. bijdragen) meer tijd vergen.

3 Andere vaststellingen

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
Niet alle saldi zijn gedocumenteerd en verantwoord.	Elk saldo in de rekeningen verantwoord en daartoe informatie uitwisselen met andere operationele diensten.
Het Gesolidariseerd Pensioenfonds (GPF) ¹²⁵ wordt geconfronteerd met een toenemend verlies en belangrijke liquiditeitstekorten in de dagelijkse financiering van de pensioenen.	De toestand van het GPF opvolgen en gepaste acties ondernemen in overleg met de stakeholders.
De ZIV-bijdrage (1,5 miljard euro) wordt geïnd voor rekening van het RIZIV, wat geclassificeerd kan worden als een verrichting voor rekening van derden.	De aard van deze boeking verder uitklaren in samenwerking met de Boekhoudcommissie.
Het tekort bij de pensioenen van de Federale Politie (8,4 miljoen euro) wordt ten onrechte gefinancierd vanuit de dotatie voor de pensioenen van de overheidssector.	De financiering van de pensioenen voor de Federale Politie organiseren in overeenstemming met de geldende wettelijke bepalingen ¹²⁶ .

4 Conclusie

De bovenstaande vaststellingen zijn van die aard dat ze een impact kunnen hebben op de toekomstige certificering. Uit het antwoord van de FPD blijkt dat hij over het algemeen positief staat tegenover de aanbevelingen van het Rekenhof en zal proberen de nodige aanpassingen en/of oplossingen door te voeren. Het Rekenhof zal deze punten blijven opvolgen in de volgende controles.

¹²⁴ Vastgestelde bedragen: 183,9 miljoen euro (actief) en 85,9 miljoen euro (passief).

¹²⁵ Fonds dat de pensioenen beheert van de besturen van de plaatselijke en provinciale overheden. Het heeft een eigen financiering, die in principe moet volstaan voor het dekken van de uitgaven.

¹²⁶ De FPD heeft hiervoor al een initiatief genomen bij de opmaak van de inittieële begroting 2024, maar er is geen akkoord gevonden binnen de regering.

RIZIV: controle van de jaarrekeningen 2019 en 2020

1 Inleiding

1.1 Opdracht

Het RIZIV werd opgericht door de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994 (Ziekteverzekeringswet). Het beheert drie takken van de sociale zekerheid: de tak van de geneeskundige verstrekkingen, die van de uitkeringen en die van de vergoeding van medische ongevallen. Het RIZIV steunt bij de uitvoering van zijn opdrachten voor een groot deel op de ziekenfondsen.

1.2 Voorstelling van de jaarrekeningen 2019 en 2020

Tabel 27 – Samenvatting van de jaarrekeningen 2019 en 2020 van het RIZIV (in miljoen euro)

	Rubriek	2019	2020
Algemene boekhouding	Balans	2.173,5	3.698,8
	Opbrengsten	41.141,6	45.025,9
	Kosten	41.655,7	44.620,5
	Boekhoudkundig resultaat	-514,1	405,4
Begrotingsboekhouding	Ontvangsten voor opdrachten	43.071,2	46.937,6
	Uitgaven voor opdrachten	42.929,6	46.220,3
	Saldo van de opdrachtenbegroting	141,6	717,3
	Ontvangsten voor beheer	2,3	87,6
	Uitgaven voor beheer	130,1	208,4
	Saldo van de beheersbegroting	-127,8	-120,8

Bron: jaarrekeningen 2019 en 2020 goedgekeurd door het beheerscomité van het RIZIV

Het Rekenhof heeft zijn controle uitgevoerd aan de hand van de rekeningen 2019 en 2020 die het beheerscomité respectievelijk op 19 juni 2023 en 20 november 2023 heeft goedgekeurd.

2 Toepassing van het beginsel van de vastgestelde rechten

Sinds 2014 moet het RIZIV zijn boekhouding voeren volgens het beginsel van de vastgestelde rechten¹²⁷. Specifiek voor het RIZIV geldt dat vastgestelde rechten moeten worden geboekt in dat jaar waarop ze betrekking hebben, voor zover het RIZIV op 30 september van het daaropvolgende

¹²⁷ Artikel 2 van het koninklijk besluit van 22 juni 2001 tot vaststelling van de regelen inzake de begroting, de boekhouding en de rekeningen van de openbare instellingen van sociale zekerheid.

jaar een verantwoordingsstuk heeft. In de praktijk leeft het RIZIV het principe van de vastgestelde rechten echter niet altijd na en wordt de toewijzing van de kosten en opbrengsten aan de periode waarop ze betrekking hebben (het *matchingprincipe*) niet correct toegepast¹²⁸. Zo boekt het verrichtingen niet op de datum van het verantwoordingsstuk maar op die van de ontvangst of de uitvoering van de betaling.

Zo zijn de opbrengsten voor het Zorgpersoneelsfonds, dat is opgericht om o.a. bijkomend personeel in de zorgsector aan te werven, in 2020 met 309,9 miljoen euro overgewaardeerd. Het koninklijk besluit van 30 december 2020¹²⁹ bepaalt dat de FOD Volksgezondheid voor dat fonds aan het RIZIV in 2020 323,6 miljoen euro moet betalen (voor de jaren 2019 en 2020). In 2020 heeft het RIZIV daarvan maar 13,7 miljoen euro toegekend voor de aanmoedigingspremie voor de zelfstandige verpleegkundigen (uitbetaald en geboekt in 2021). De overige ontvangen middelen konden nog niet worden verdeeld¹³⁰ omdat de concrete toekenningsvoorwaarden pas in 2021 zijn uitgewerkt en het RIZIV niet meer tijdig over de nodige informatie beschikte om die uitgaven te verwerken.

Daarnaast verwerkt het RIZIV de financiering die het van de RSZ-Globaal Beheer en het RSVZ-Globaal Beheer krijgt in zijn rekeningen op basis van de gestorte bedragen (thesaurie). Het voert aan het einde van het boekjaar geen correctie uit om die bedragen af te stemmen op de uitgaven die het tijdens het jaar werkelijk heeft gedragen.

Tot slot worden de boni en mali van het boekjaar (die voortvloeien uit de toepassing van de regels over de financiële verantwoordelijkheid van de ziekenfondsen voor de uitgaven voor geneeskundige verzorging) en de latere aanpassingen ervan alleen via de balans verwerkt. Nochtans zijn de boni een kost voor het RIZIV (schuld aan de ziekenfondsen) en de mali een opbrengst (vordering op de ziekenfondsen). Hetzelfde geldt voor de voorlopige afrekeningen met de FOD Financiën (verrichtingen van de zesde staatshervorming), de uitgaven en de ontvangsten van de internationale verdragen en de door de ziekenfondsen geïnde bedragen. Het Rekenhof stelt vast dat ook deze afrekeningen een vastgesteld recht zijn en daarom op het boekjaar aangerekend moeten worden.

Het Rekenhof beveelt het RIZIV aan om de regels over vastgestelde rechten na te leven en alle boekhoudkundige verrichtingen te staven met documenten die de juistheid en het bestaan van de bedragen bevestigen. Het moet de kosten en opbrengsten in het juiste boekjaar verwerken en de classificatie van de kosten- en opbrengstenrekeningen respecteren.

Het RIZIV zal als antwoord op deze opmerking in de loop van 2024 en 2025 alle financiële processen en bijhorende interne controles in kaart brengen. Vanaf 1 januari 2026 verwacht het RIZIV om alle financiële transacties volgens het beginsel van de vastgestelde rechten te kunnen verwerken.

¹²⁸ Artikel 8 van het koninklijk besluit van 26 januari 2014 tot vaststelling van het genormaliseerd boekhoudplan van de openbare instellingen van sociale zekerheid.

¹²⁹ Koninklijk besluit van 30 december 2020 tot vaststelling en toekenning van een subsidie aan de Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering voor de uitvoering van de wet van 9 december 2019 tot oprichting van een Zorgpersoneelsfonds.

¹³⁰ Ontvangsten mogen volgens het toewijzingsprincipe pas in resultaat worden genomen in het jaar van de bijhorende kost.

3 Vastgoed

In het kader van de *redesign* van de federale overheid heeft de ministerraad op 12 mei 2017 besloten om het RIZIV, de FOD Volksgezondheid en het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG) samen te brengen op één locatie, nl. het Galileegebouw aan de Kruidtuin in Brussel. Dat moet een vlotte samenwerking tussen de drie entiteiten en een gemeenschappelijke organisatie van sommige ondersteunende diensten mogelijk maken.

Het gebouw heeft een aankoopwaarde van 100 miljoen euro (te verhogen met de registratiekosten en andere administratieve en juridische kosten). Het RIZIV heeft de helft van het gebouw gekocht. Het heeft die aankoop gefinancierd met de verkoop van de gebouwen aan de Tervurenlaan in Brussel (opbrengst: 58,8 miljoen euro). De andere helft van het gebouw huurt het RIZIV voor een periode van 19 jaar met ingang van 1 april 2018, tegen een (jaarlijks te indexeren) huurprijs van 3,1 miljoen euro. De huurovereenkomst bepaalt echter dat het RIZIV de eerste twee jaar geen huur betaalt, zodat het in die periode de nodige renovatiewerken kan uitvoeren.

Het RIZIV heeft ook een voorkooprecht en een koopoptie om het gehuurde deel van het gebouw na afloop van de huurperiode aan te kopen tegen de dan geldende marktwaarde. Als het dat niet doet en het ook de huur niet verlengt, kan de verhuurder een aankoopoptie uitoefenen voor de onverdeelde helft in eigendom van het RIZIV. Deze aankoopoptie werd echter niet in de (buitensalans)rekeningen van het RIZIV geregistreerd.

Het RIZIV verhuurt een deel van het gebouw aan de Regie der Gebouwen (die het ter beschikking stelt van het FAGG en de FOD Volksgezondheid) voor 3,5 miljoen euro (jaarlijks te indexeren). De FOD Volksgezondheid en het FAGG hebben het gebouw betrokken op 1 maart 2021. Volgens de huurovereenkomst moest de Regie pas huur betalen vanaf 1 april 2023. Als de Regie voor die datum echter een nieuwe huurder vond voor het gebouw Eurostation (het vroegere adres van het FAGG en de FOD Volksgezondheid), zou ze de opbrengst daarvan aan het RIZIV storten. Het RIZIV weet niet of de Regie een nieuwe huurder heeft gevonden. Bijgevolg hebben de RSZ-Globaal Beheer en het RSVZ-Globaal Beheer – die het grootste deel van de uitgaven van het RIZIV financieren – tussen 1 maart 2021 en 31 maart 2023 uitgaven van de federale overheid gedragen voor ongeveer 8,6 miljoen euro (7,3 miljoen euro aan niet-geïndexeerde huur en 1,3 miljoen euro aan onroerende voorheffing).

Eind 2020 had het RIZIV 18,9 miljoen euro aan uitgaven geboekt voor renovatiewerken aan het gebouw. Volgens de verdeelsleutel in de huurovereenkomst moet de Regie der Gebouwen daarvan 56,39 % (10,7 miljoen euro) dragen. Het RIZIV heeft dat bedrag echter niet doorgerekend. Daardoor zijn de opbrengsten en de vorderingen van het RIZIV met 10,7 miljoen euro ondergewaardeerd.

Het RIZIV en de Regie der Gebouwen hebben gezamenlijk een overheidsopdracht gelanceerd en gegund voor de aankoop van meubilair. Dat wordt aan het RIZIV gefactureerd conform de verdeelsleutel. Overgaan tot de activatie van slechts 43,61 % van een meubelstuk is echter onmogelijk. Het RIZIV heeft bijgevolg het aantal meubilairstukken verminderd en de waarde hiervan berekend op basis van haar aandeel.

Het Rekenhof heeft de volgende tekortkomingen vastgesteld bij de boekhoudkundige verwerking van de verschillende verrichtingen.

- Het RIZIV heeft het gebouw, de renovatiewerken en het aangekochte meubilair in 2020 afgeschreven terwijl het dat gebouw pas in gebruik heeft genomen op 1 maart 2021 (overwaardering van de kosten: 1 miljoen euro).
- Het heeft de door de leveranciers van de renovatiewerken en het meubilair gestelde waarborgen (898.497 euro) niet geboekt in de rekeningen van de klasse o “Rechten en verplichtingen buiten balans”.
- Het heeft de restwaarde van de gebouwen en de terreinen die het heeft verkocht en geruild¹³¹ (28,7 miljoen euro) onrecht rechtstreeks afgeboekt via de balans in plaats van via de resultaatverwerking¹³². Daarnaast boekte het een uitzonderlijke opbrengst (meerwaarde) van 58,4 miljoen euro, in plaats van een meerwaarde op de terreinen van 39,4 miljoen euro en een minderwaarde van 9,8 miljoen euro op de gebouwen.
- Het heeft het beginsel van de vastgestelde rechten en het matchingprincipe tussen de kosten en opbrengsten niet altijd gerespecteerd.

4 Internationale verdragen

Zoals het Rekenhof ook al bij vorige controles vaststelde, geven de rekeningen van het RIZIV geen getrouw beeld van de vorderingen op en de schulden aan de buitenlandse organen wat de internationale verdragen in de geneeskundige verzorging betreft. De vorderingen en de schulden op de balans zijn bovendien overgewaardeerd. Er zijn onvoldoende controles, er is geen boekhoudkundige reconciliatie mogelijk en er is een risico op onvolledigheid, weglatingen of vergissingen. Ook stemmen de openstaande saldi van de directie Internationale Relaties niet overeen met die van de Directie Financiën (boekhouding)¹³³.

In het boekjaar 2020 nemen de vorderingen op korte termijn sterk toe ten opzichte van het boekjaar 2019 (+439,7 miljoen euro). Op de passiefzijde van de balans is er ook een stijgende trend voor de schulden op minder dan één jaar (+283,9 miljoen euro). Mogelijk is hier sprake van foutief gecumuleerde boekingen, waarvoor het Rekenhof ook al in het verleden waarschuwde. Het RIZIV moet de balansrekeningen onder deze rubrieken dan ook verder analyseren.

Uit het onderzoek van het Rekenhof blijkt ook dat de organisatie en de procedures binnen het RIZIV geen efficiënt en correct beheer van de financiële stromen van de internationale overeenkomsten kunnen waarborgen.

Het boekhoudverslag¹³⁴ geeft geen toelichting bij de evolutie van de balanssaldi en beperkt zich tot een beperkte cijfermatige vergelijking van de grootboekrekeningen 2019-2020.

¹³¹ Het RIZIV heeft één gebouw (Tervurenlaan 2011 in Brussel) verkocht en twee gebouwen (gelegen aan de Tervurenlaan 249-255 en de Sint-Michielskollegestraat 17-23) geruild tegen het aangekochte gedeelte van het Galileegebouw.

¹³² Het past diezelfde werkwijze ook toe voor de aanpassing van de restwaarde van oudere materiële vaste activa.

¹³³ Rekenhof, “RIZIV: Beheer van de internationale overeenkomsten”, *176^e Boek – Deel II: Boek 2019 over de Sociale Zekerheid*, verslag aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, Brussel, september 2019, p. 93-105; Rekenhof, *177^e Boek – Deel II: Boek 2020 over de Sociale Zekerheid*, september 2020, p. 149-150; Rekenhof, *178^e Boek – Deel II: Boek 2021 over de Sociale Zekerheid*, september 2021, p. 154-156 en Rekenhof, “RIZIV: Controle van de jaarrekeningen 2015 tot 2018”, *180e Boek – Deel II: boek 2023 over de Sociale Zekerheid*, november 2023, p. 135-147, www.rekenhof.be.

¹³⁴ Verslag van het RIZIV dat samen met de jaarrekeningen aan het Algemeen Beheerscomité wordt voorgelegd.

5 Andere vaststellingen

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
<p>De wettelijke termijnen voor het opstellen van de rekeningen en van het verslag van de bedrijfsrevisor worden niet nageleefd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> De termijnen voor het opmaken en verzenden van de rekeningen naleven, onder meer door de afsluiting van de deelrekeningen per tak te versnellen. Erop toezien dat de bedrijfsrevisor zijn verslag binnen de voorgeschreven termijn opstelt en voorlegt aan het RIZIV.
<p>Het RIZIV heeft geen immateriële vaste activa op de balans geregistreerd.</p>	<p>Het RIZIV moet bij de ontwikkeling of de aankoop van iedere informaticatoepassing nagaan of die voldoet aan de criteria om als activa te worden geregistreerd.</p>
<p>De kosten en de opbrengsten met betrekking tot de voorschotten aan de ziekenhuizen en de specifieke verstrekkingen in verband met COVID-19 zijn overgewaardeerd (842,8 miljoen euro).</p>	<ul style="list-style-type: none"> De rekeningen opstellen conform het koninklijk besluit van 26 januari 2014. Het matchingprincipe tussen de kosten en opbrengsten naleven.
<p>Het RIZIV legt geen voorzieningen voor risico's en kosten of voor lopende geschillen aan.</p>	<p>De nodige voorzieningen aanleggen in de boekhouding.</p>
<p>Het RIZIV reconcilieert zijn boekhoudkundige en budgettaire balansen niet met de andere openbare instellingen van de sociale zekerheid (OISZ).</p>	<ul style="list-style-type: none"> Een periodieke reconciliatie van de rekeningen met de andere OISZ uitvoeren. Eventuele verschillen analyseren en waar nodig corrigeren.
<p>Het boekhoudverslag geeft soms onvoldoende duiding bij bepaalde rubrieken van de rekeningen.</p>	<p>Toelichting geven bij de cijfers van de balans, de resultatenrekening en de rekeningen van de klasse 0.</p>
<p>Bij de verwerking van de facturen van Smals vzw werden verschillende tekortkomingen vastgesteld, waaronder problemen met functiescheidingen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Opstellen en naleven van een procedurehandleiding met duidelijke functiescheidingen. De uitgevoerde controles en de onderliggende documenten toevoegen aan de verantwoordingsstukken van de boekhouding.
<p>Het beheer van de uitgaven voor de sociale akkoorden in de gezondheidssector vertoont de volgende tekortkomingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> De betalingen aan het Fonds Maribel van de Openbare Sector voor de hervorming van de loonschalen in de ziekenhuizen worden als kosten geboekt bij de uitbetaling ervan in plaats van op basis van de effectieve uitgaven door dat Fonds. Het terug te vorderen bedrag aan vakbondspremies, betaald aan het Syndicaal Fonds Non-Profit, kan niet worden bepaald bij gebrek aan informatie in de rekeningen van dat fonds. 	<ul style="list-style-type: none"> De kosten/uitgaven boeken volgens het principe van het vastgestelde recht op basis van de verantwoording over de besteding ervan. De nodige informatie opvragen om het werkelijke bedrag van de verschuldigde vakbondspremies vast te stellen.
<ul style="list-style-type: none"> De beweging in het overgedragen resultaat stemt niet overeen met de verwerking van het resultaat van het boekjaar. In zijn verslag bij de rekeningen licht het RIZIV de andere schommelingen dan het resultaat van het boekjaar in het overgedragen resultaat niet nader toe. 	<p>De toewijzing aan het overgedragen resultaat verwerken volgens de voorschriften van de commissie boekhouding OISZ.</p>

 Vaststellingen	 Aanbevelingen
<p>De afrekening van de dotatie aan het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg is als opbrengst geboekt terwijl dit in mindering van de kosten geregistreerd had moeten worden.</p>	<p>De afrekening van het Kenniscentrum (en van andere entiteiten, bv. het eHealth-platform) tijdig en in het overeenstemmende boekjaar boeken.</p>
<p>De begrotingsboekhouding vertoont de volgende tekortkomingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het is niet duidelijk waarom sommige economische rekeningen wel/niet zijn gekoppeld aan een begrotingsartikel. • Sommige verrichtingen die geen impact hebben op de begroting, hebben wel een invloed op het begrotingsresultaat (36,5 miljoen euro). 	<ul style="list-style-type: none"> • De juistheid en volledigheid van de begrotingsboekhouding nagaan door enerzijds de toewijzing van de begrotingsartikelen in de boekhouding te controleren en anderzijds een overeenstemmingstabel tussen de economische rekeningen en de begrotingsrekeningen op te stellen. • Een overeenstemming maken tussen het resultaat van de uitvoering van de begroting en het economisch resultaat.
<p>De tussenkomst van de FOD Justitie voor het boekjaar 2020 in de prestaties in de geneeskundige verzorging van de gedetineerden werd in 2020 niet in de opbrengsten geboekt (2,1 miljoen euro).</p>	<p>De volledigheid van de opbrengsten na gaan en de nodige boekingen verrichten.</p>

6 Conclusie

Het Rekenhof stelt vast dat de rekeningen van het RIZIV geen getrouw beeld van het vermogen, de financiële toestand en de resultaten van de instelling geven. Dat komt omdat ze niet werden opgesteld overeenkomstig het referentiesysteem van het koninklijk besluit van 22 juni 2001 en het koninklijk besluit van 26 januari 2014. De rekeningen bevatten fouten van materieel belang bij onder andere de afgrenzing van de kosten en de opbrengsten, de verwerking van de vorderingen/opbrengsten en de schulden/kosten van de internationale verdragen, de voorschotten, de resultaatverwerking, de schommelingen in de reserves en het overgedragen resultaat en de voorzieningen voor risico's en kosten. De opmaak van de begrotingsrekeningen vertoont ook tekorten.

Het RIZIV gaat akkoord met de vaststellingen van het Rekenhof bij de controle van de rekeningen 2019 en 2020 en verbindt zich ertoe inspanningen te blijven leveren om de kwaliteit van zijn rekeningen te verbeteren.

Dit verslag is beschikbaar in het Nederlands en in het Frans
op [rekenhof.be](https://www.rekenhof.be).

Gedrukte publicatie: ISSN 2736-304X
Online publicatie: ISSN 2736-3058

PREPRESS EN DRUKWERK

Centrale drukkerij van de Kamer van Volksvertegenwoordigers

ADRES

Rekenhof
Regentschapsstraat 2
1000 Brussel

TEL.

+32 2 551 81 11

[rekenhof.be](https://www.rekenhof.be)